De kleine Grandisson of De gehoorzaame zoon

M.G. de Cambon-van der Werken

bron
M.G. de Cambon-van der Werken, *De kleine Grandisson of De gehoorzaame zoon*. H.H. van Drecht, Den Haag 1782.

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/camb001klei01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

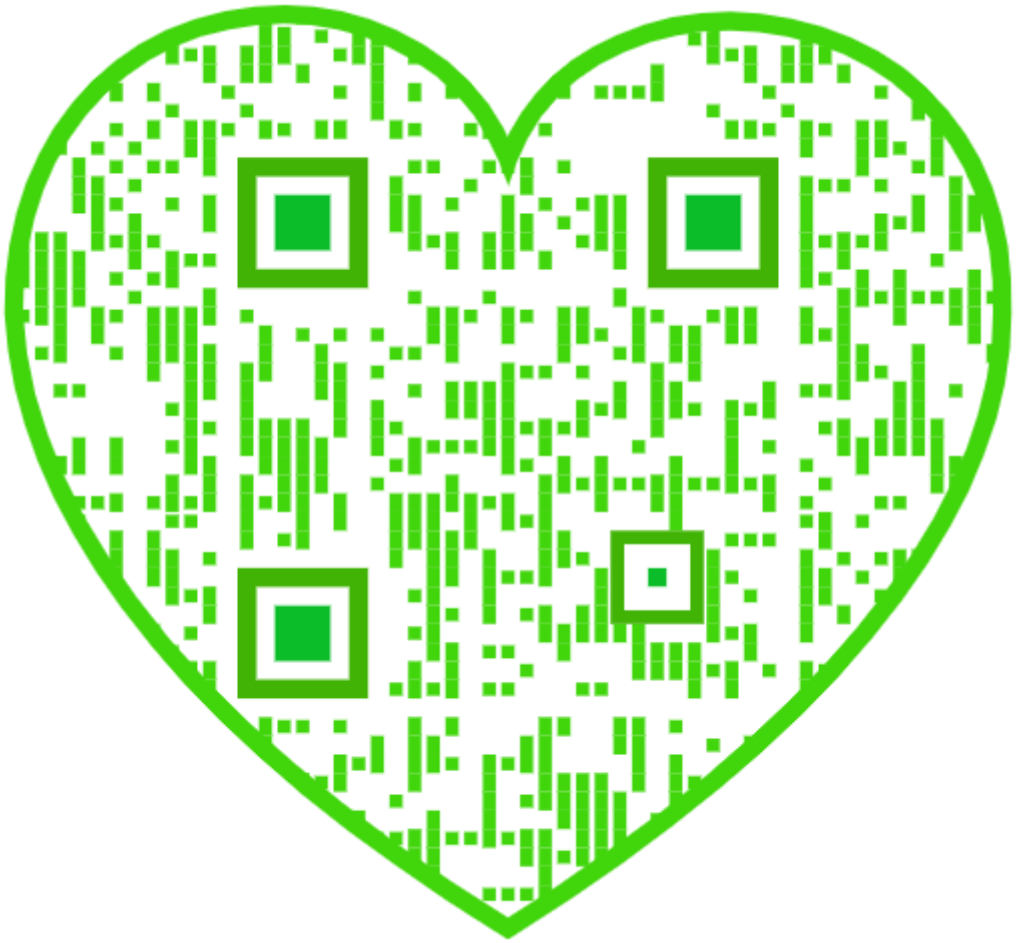

Voorreden.

***H**et voornaamste doelwit deezer kinderlyke brieven, die, reeds eenige jaaren geleeden, ten deele, het weezen verschuldigt waaren, aan de zucht eener Moeder om haaren Zoon tot weldoen op te leiden, is geenzins een volledig onderwys in de Natuurkunde of eenige andere weetenschappen te geeven; het smal bestek, waarin ik gaarne dezelve bepaalen wilde, zoude zulks niet toegelaaten hebben, 't ontbreekt der waereld niet aan deftige handleidingen in dit ryk onderwerp. - Ik wilde het weinige der Natuur-beschouwingen, die niet dan als speeelende in dit werkje zyn ingelast, alleenlyk doen strekken om aan de bevallige jeucht die leerzaame nieuwsgierigheid, die loffelyke drift tot onderzoek in te boezemen, die er in noch tedere vernuften verëischt wordt, als de eerste trap om tot de wys-begeerte op te klimmen*: *en de bepaaling, die ik my in deezen hadde opgelegt, berouwde my des te minder, wanneer ik eenigen tyd, na dat deeze brieven waaren afgeschreeven, een ander vriend der kinderen, den beroemden* Martinet, *zyne schoone* Catechismus der Natuur *zach in het licht stellen*.

Voor 't overige; 't was veel-eer het hart dan den geest, 't welk ik wenschte te verbeteren, als zynde mynes bedunkens het gewigtigste deel der opvoeding, en dat veel-al met te onverschillige oogen wordt aangezien, - 't valt ligt een natuurlyk goed verstand met kundigheden en weetenschappen te verryken; maar 't is dikwyls moejelyk om de hartstochten te leeren regelen, en dezelve, in het midden van veele omringende verleidingen, voor dwaalingen, te bevryden.

De aard van dit werkje is nieuw, - de tyd zal leeren of het zelve behaage, - My dacht schoolswyze lessen worden meerendeel, door de jeucht, met een oog van afkeer aanschouwt: het woord onderwys *heeft voor de meesten iet stuursch in, dat aan derzelver onbezorgde vrolykheid mishaagt, en ik durfde geloven, dat een denkbeeldig voorbeeld van deugt ligt meerder zoude vermogen, dan ernstige en gestrenge bestraffingen: ik durfde gelooven, dat de leerzaame redeneeringen van beminnelyke speelgenootjes, die elkander, als door het vermaak zelve onderwyzen, de blygeestige jeucht eerder aandoen zoude dan meesterachtige vermaaningen.*

En dit gezegde denkbeeldig voorbeeld meende ik niet beter te kunnen schetsen dan onder den Tytel van DE KLEINE GRANDISSON, *voorzeker houdende, dat 'er weinige Huishoudens zyn, waar in die naam niet reeds by der kinderen in achting is gebragt, en dat dus de onderstelde Zoon van een voorttreffelyk Vader hunne aandacht des te meer waardig zoude schynen*.

Men zoude in dit werkje veele treffende voorvallen hebben kunnen invoeren; doch de zaak was hier: niet van het eenvoudige, van het volstrekt natuurlyke af te wyken, en niet te verdwaalen in Romannesque *denkbeelden, die op tedere verstanden niet altoos eene goede uitwerking hebben. De zaak was hier te onderwyzen, en niet iet wonderbaars te vertellen: ongemeene gebeurtenissen zouden den geest ten eenemaal hebben ingenoomen, en van het leerzaam eenvoudige hebben afgeleid*: *dezelve zouden met den gewoonen leevensloop der kinderen strydig zyn geweest, dewyl zeldsaame ontmoetingen, weinig voorkomen in die tedere jaaren, die noch aan geene groote lot verwisselingen zyn blootgestelt*. De kleine Grandisson *moest een voorbeeld strekken tot* ieders *na-*

volging: elk *jongeling moest zich in zynen dagelykschen leevensloop in desselfs plaats kunnen stellen, om dus zyne eigene pligtbetrachtingen met de zyne in vergelyking te kunnen brengen. 't Zy aan een kundig Algemeen te beoordeelen of myne gevoelens gegrond zyn*.

Heeft Richardson *zynen Grandisson geschreeven, ter verbetering van 't Menschdom; ik trachtte van verre zyn voetspoor na te treeden, om den Kinderen een voorbeeld tot deugtmin voortestellen. De oprechte vlyt myner poging de tedere genegenheid voor myne jonge Landsgenooten, die altoos eene ruime plaats in myn hart heeft gehad, hoopt op toegeevenheid*.

De kleine Grandisson.

Eerste Brief.
De kleine Willem D.... aan zyne Moeder. Londen den 17 *April.*

Gy hebt my toegestaan, waarde Mama! aan U te schryven: welk eene troost voor my, nu ik zoo verre van u af moet weezen.

Ik ben welvaarende in Londen gekomen; maar ik was droefgeestig, ja, zeer droefgeestig, dat verzeker ik u - Gy zult zeggen dat ik kinderachtig ben, ik hebbe geduurende de geheele reis geschreit: telkens dacht ik aan die laatste kus, die

gy my gaaft, toen ik afscheid van u nam; - maar ik zal 'er niet meer van spreeken: ik weet hoe gy my bemint, ik moet u niet bedroeven. - Wat is deeze Stad groot en fraai, en wat zyn 'er veele Menschen; wy hebben in Holland niet eene Stad, die half zoo groot is. Alles behaagt 'er my; maar ik vinde 'er myne lieve Mamaatje niet; zie daar het kwaad.

Gy had wel gelyk van Mevrouw Grandisson te pryzen: zy is zoo goed, zoo vriendelyk, men moet haar lief hebben, zoo ras men haar ziet. Hoe drukte zy my in haare armen toen ik aankwam, net gelyk gy doet, als gy wel te vreeden over my zyt. En myn Heer: o ik kan u niet zeggen hoe beminnelyk hy is: ik wil hem tot myn voorbeeld neemen, en dan zal ik van ieder geächt zyn, als ik groot zal weezen. Myn Vader was ook zoo, geloove ik: ja, want gy zegt my dikwyls dat hy deugtsaam was. - Ach! had ik noch dien Vader! wat zoude ik gelukkig weezen; dan zoude ik doen gelyk de kleine Grandisson: ik zoude hem gehoorzaamen: ik zoude hem lief hebben en ik zou daarom evenwel u niet

te minder beminnen. - Maar God heeft het niet gewilt. Hy heeft my eene Moeder gelaaten, en wel eene Moeder gelyk gy zyt; weinig Kinders zyn zoo gelukkig: ik dank ook alle avonden dien God voor dat geluk, en bidde, dat hy u noch lang bewaare. - Nu, vaarwel lieve Mama: ik sluite duizend kussen, en duizend zegen wenschen in dees Brief. Denk toch aan uwen Wimpje.

II. Brief.
Mevrouw D ..... aan Willem. D ... den 28 *April.*

Uw Brief heeft my ten hoogsten vermaakt, myn waarde Zoon! - De droefheid, welke gy gehad hebt over myn, afzyn doet my zien, dat gy een gevoelig hart hebt: een Zoon, die zyne Moeder kan verlaaten, zonder aandoening, bemint niet recht. Geef nochtans de rede plaats; wy kunnen niet altoos by elkander weezen, en zich te veel aan de droefheid

over te geeven, is een teken van zwakheid, die u door den tyd tot schande zoude strekken: men moet zich waapenen met moed tegen de gevallen der waereld: het vergenoegste en beste leeven is gemengt met onaangenaamheden, die men van jongs af aan moet leeren verdraagen. - Bedenk, als gy droevig om my zyt, met welk een vermaak wy elkander over een jaar weder zullen zien, en gy zult terstond troost vinden: ondertusschen zullen wy elkander schryven: schryven is immers net als spreeken. Beken, dat gy wel gedaan hebt zoo naarstig die kunst te leeren; wat zou 't weezen als gy ongelukkig genoeg waart van niet te kunnen leezen of schryven? wy zouden dan nu niets tegen elkaar kunnen zeggen.

Gy vind den Heer Grandisson beminnelyk, en gy wilt hem tot voorbeeld neemen? Gy verblyd my, lieve Wimpje! die keuze is reeds een teken van deugt in u. - Ja, uw Vader was ook zoo, en ik ben verzekert, dat gy u waardig zult maaken zyn Zoon te heeten; dit is ook de grootste troost, die my na zyn verlies over blyft.

Vaar wel, myn zoon; omhels voor my Mevrouw Grandisson; deel my uwe vermaaken en uitspanningen mede; maar schryf vooral als of gy met my spreekt, een brief moet eenvoudig en natuurlyk weezen, en zonder uitgezochte woorden; let altoos wel op uwe spelling; het staat zeer leelyk zyne moedertaal niet wel te weeten.

III. Brief.
Willem aan zyne Moeder, den 7. *Mey.*

Duizendmaal dank, lieve Mama, voor de eer, die gy my hebt aangedaan van my te schryven. Ik hebbe uw Brief aan Mevrouw Grandisson laaten leezen: welk eene uitmuntende Moeder hebt gy, Willem! zeide zy: gy zyt den Hemel wel dank verschuldigt. Ja, Mevrouw, antwoorde ik, myne Moeder is eene andere gy zelve: hier op omhelsde zy my: hoor, vervolgde zy, dewyl uwe Mama u toestaat, haar te schryven, en dat ze u beveelt om haar uwe uitspanningen mede te deelen zoo moet

gy niets vergeeten: spreek haar van alle uwe bezigheden: spreek haar van uwe redeneeringen met myne zoons en dochter, dat zal haar het verdriet van uw afzyn vergoeden. Maar, Mevrouw, zeide ik, myne Moeder heeft my dikwyls verboden van te spreeken van het geene 'er in eens anders huis omgaat; dit zegt ze is eene groote ondeugt; zy wil zekerlyk, dat ik haar alleen van my zelve spreeke: - Men mag alles aan eene Moeder toe vertrouwen, Willem hernam zy: een zoon moet geene geheimen voor zyne Moeder hebben; ten anderen ik zelve verzoek het u, en dat is genoeg. - O! hoe bly was ik, want gy weet, lieve Mama: dat ik veel van schryven houde, - wat zal ik veel te vertellen hebben van den kleinen Karel; ja 't is van hem, dat ik het meest zal spreeken. Wist gy hoe veel verstand hy heeft, hoe beminnelyk hy is: hoe zeer ik hem lief hebbe. Wy zyn altyd by elkander, want zyn broeder Eduard, die twee jaaren ouder is als hy, is ondeugent, en daarom houde ik zoo veel niet van hem als van Kareltje en van Emilia; Emilia is een lief Meisje.

Mevrouw Grandisson heeft ook aan u geschreeven, Mamaatje; zy vraagt om myn brief, om dien in den haaren in te sluiten. Het spyt my, dat ik u niet meerder zeggen kan; maar al schreef ik noch den geheelen dag het zou het zelfde weezen, geloof ik; want ik worde nooit moê van aan u te schryven. Vaar wel myne, lieve myne goede Mama, Vereer my altoos met uwe wyze lessen, en dan zal ik welhaast zoo goed, zoo deugtsaam zyn als de kleine Karel.

IV. Brief.
Mevrouw D..... aan Willem, den 18. *Mey.*

Ik wensche u geluk myn zoon! met zulk een Vriend als de kleine Karel, ieder spreekt van hem als van een zeer beminnelyk jong heer. - Zie daar het gevolg van deugtsaam te weezen en zyn pligt te betrachten: men wordt bemint en geroemt van al de waereld. - Eduard is van zyne eerste jaaren af een ongehoorzaame wildzang ge-

weest, dat weet ik, en 't behaagt my dat gy onderscheid weet te maaken tusschen de twee broeders; maar, myn Vriendje bemerk altoos zyne gebreeken alleen om die zelf te vermyden, en geef in uw hart geen de minste plaats aan den haat; hy verdient uw medelyden als hy ondeugent is.

Mevrouw Grandisson pryst u zeer: doe uw best om haare lofspraak te verdienen, en gy zult altoos de beminde van myn hart weezen. - Vaar wel Willem!

V. Brief.
Willem aan zyne Moeder, den 27. *Mey.*

Kareltje schryft aan u Mama! Kareltje schryft aan u. Gy zult in deezen zynen brief vinden. Och, kost ik ook zoo schryven als hy! welk eene schoone hand! welk eene fraaye wys van zich uit te drukken; - maar nu! ik zal al doen wat ik kan om hem gelyk te worden: Ik ben maar twaalf jaaren oud, en hy is dertien; zie

daar dan noch een jaar, waar in ik veel vorderen kan: men heeft zich maar te oeffenen, en dan kan men alles leeren, niet waar Mama?

Ik geniet hier veel vermaak: Wy gaan wandelen, wy tekenen, wy leeren de muziek, wy gaan somtyds in den Schouwburg; maar 't geen my noch 't meest behaagt, is dat myn kleine Vriendje vergroot glaazen heeft: wy zien daar door wonderlyke dingen, alle menschen behoorden vergroot glaazen te hebben om recht te weeten wat 'er in de waereld is. ô Mama Karel heeft zoo veele kennis; hy onderrecht my van duizend zaaken, waar van ik tot hier toe niets wist.

Wy beschouwen de vliegen, de Kapelletjes, de Spinnen; ik zal u hier van dikwyls spreeken; ik zal u woord voor woord onze gesprekken mede deelen. De Heer Bartlet, een zeer wys man, die wy daaglyks by ons hebben leert ons zeer veel, ja Mama uw zoon zal hier verstandig worden; maar ik moet uitscheiden met schryven, want ik worde geroepen, - Ga dan heen

myn brief, zeg aan myne lieve Mama hoe ik haar bemin; zeg haar dat ik haar duizendmaal omhels, en verzeker haar dat ik altoos gehoorzaam zal zyn.

VI. Brief.
De kleine Grandisson aan Mevrouw D..... den 27. *Mey.*

Wat hebbe ik u verpligting, Mevrouw! dat gy my uw zoon hebt toegezonden. - Ik bemin hem, ja, ik bemin hem met al myn hart. - Hy is een goede zoon, hy eerbiedigt zyne moeder; al zy, die haare ouders eerbiedigen kunnen niet dan deugtsaam weezen. - O! wist gy, myne waarde Mevrouw, hoe dikwyls hy van u spreekt, en met welk eene tederheid. Hy spreek ook somtyds van zyn overleden vader; hy beschreit zyn dood, en doet my met hem schreyen. ‘Wat zyt gy gelukkig (zeide hy my gister avond) ‘een vader te hebben! Veele kinders hebben dat geluk niet; een goede Vader is een beschermer van onze jeucht, een liefderyke be-

hoeder. - Laas! hoe kan het weezen dat 'er kinders zyn, die ongehoorzaamheid toonen, en hunne ouders bedroeven door ondeugden? Ach indien ik de minste droefheid aan de myne hadde gegeeven, 'er zoude voor my geen enkele dag van blydschap weezen' - Gy hebt eene Moeder, zeide ik, 'ja (viel hy my in) ja, en haare zorgen voor my zyn verdubbelt met den dood myn's Vaders, dus, myn waarde Karel, moet ik ook myne liefde voor haar verdubbelen. Waarom ben ik reeds niet groot, ik zoude haar ondersteunen; ik zou al haare zorgen draagen! Ja, ik zal haar doen zien dat haare tederheid voor my niet kwaalyk geplaatst is geweest als ik tyd van leeven hebbe. - Maar, Kareltje! Wat zyn onze pligten groot! kunnen wy die wel ooit volbrengen?' Ik kon niet anders dan hem omhelzen; uw zoon, Mevrouw, scheen een Engel in myn oog.

Wy hebben een wandeling naar buiten gedaan: hy merkt alles op; hy redeneert: ô daar houde ik van; waar toe dient het

wandelen, als men niet doet dan als een klein hondje, dat maar meê loopt zonder te weeten waar om. Denk echter niet, waarde Mevrouw, dat wy altoos ernstig zyn; wy vermaaken ons; wy loopen door 't veld; wy springen in het touw; wy danssen; de gezontheid eischt beweeging wy zingen in een boschje, of op een grasbank; onze lessen, onze bezigheden, onze uitspanningen, alles heeft zyn tyd.

Maar wat zult gy denken, Mevrouw, dat ik u zulk een langen brief durf schryven, - ik verveele u gewisselyk, - Neen, gy zult my vergeeven ik spreek u van uwen Willem; al wat hem aangaat moet u vermaak aandoen. - Ik wil echter geen kwaad gebruik maaken van uwe toegeevendheid verschoon myne schryfluit in aanmerking van de eerbied, die ik u toe draage.

VII. Brief.
Mevrouw D.... aan Willem, den 4. *July.*

Ik voege by deezen een brief voor uwen Vriend, Willem! Ik ben blyde met het geen hy my van u schryft. Wees altoos deugdtsaam, myn zoon! en uwe moeder zal altoos gelukkig zyn.

Nu zal ik u iets nieuws berichten. De jonge d'Estampe is in de gevangenis gebragt, de liefde tot het spel heeft hem bedorven; hy heeft zyne ouders byna van alles berooft: zy hadden eenigen tyd geleden eene groote somme voor hem betaalt; en nu is 'er geen raad om hem te helpen. Wat is die jongeling ongelukkig! gy weet hoe beminnelyk hy is buiten die ondeugende zucht tot het speelen, waar aan hy was overgegeeven. - Och, myn Zoon! laat dit voorbeeld altoos voor uwe oogen zyn, en bewaar u zelven voor een drift zoo afschuwelyk; doch laat ons van wat anders spreeken.

Gy beziet dan de *insecten* met een vergrootglas? Gy doet wel, gy zult voorzeker wonderen ontdekken, en gy zult daar door des te meer de almagt van uwen Schepper leeren kennen, ja 't is in de kleinste zaaken dat die almagt meest uitblinkt; de vleugel van een vlieg, die zoo verachtlyk schynt, is oneindig schooner gewerkt dan onze beste tapyten, en borduurwerken: niets is vermaaklyker Willem! dan de beschouwing der Natuur: dat groot toneel is vry schooner als de schouwspelen, veel verrukkelyker als de sieradiën door menschen handen gemaakt.

Mevrouw Grandisson schryft my, dat gy deelt in de lessen van haare Zoonen: welk een geluk voor u! de Hemel vergoed wel gunstiglyk de onvermogens uwer Moeder, die niet in staat is om naar gelang van uwe geboorte u van Meesters te voorzien, wees altyd dankbaar aan uwe weldoeners, myn Wimpje, en bedenk altoos, dat gy u wel moet beoeffenen: verzuim geen ogenblik elk uur dat voorby is komt nooit weder: dit is het eenigste middel om te beantwoorden aan de edelmoedige oogmerken,

die men voor u heeft. Wat zal myn Zoon wys zyn, als hy weder by my komt! welke schoone redeneeringen zullen wy te saamen houden! - wees des niet droevig om ons afweezen; ik hebbe het reeds gezegt, en ik herhaale het, wy kunnen niet altyd by elkander zyn. - Vaarwel, myn Vriendje vermaak u, leer naarstig, en voldoe uwe pligten.

VIII. Brief.
Willem aan zyne Moeder, den 12 *Juny.*

Op morgen gaan wy naar de Buitenplaats, Mama! Hoe zal ik my vermaaken-Karel heeft veele boeken ingepakt om meede te neemen, want wy houden veel van leezen. Onze tekeningen en tekenkryt werden niet vergeeten, om braaf Landschapjes te kunnen maaken: de kleine Emilia heeft gezorgt voor haare Borduurwerken, want zy is nooit zonder wat te doen, en dat staat fraai voor een jonge Juffrouw,

niet waar Mama? o zy borduurt zoo wel: zy kan alle handwerken, en maakt zelf veel van haare optooisels schoon zy noch maar twaalf jaaren heeft, als ik ooit trouw wil ik voor al geene Vrouw hebben die houd van ledig zitten, en die niets kan als kaartspelen, en zoo denken, geloof, ik alle jonge Heeren. - Wy zyn alle drie blyde, dat wy naar buiten gaan; Eduard alleen spyt het; het is, dunkt my een kwaad teken, als men het buiten leeven haat. Ik ben zoo eeven tegenwoordig geweest by een gesprek, dat hy met zyn Broeder en Zuster had: Ik zal het u van woord tot woord overschryven, Mama!

Weetje wel, zeide Emilia, dat onze waarde Heer Bartlet met ons naar buiten gaat? ja antwoordde Karel, en ik ben 'er bly om, en ik niet, sprak Eduard. - En waarom Broeder, om dat hy altyd wat in my te berispen vind; de berispingen van iemant zoo wys als de Heer Bartlet zyn nutiig voor ons en maaken ons beter, zeide Karel: de geenen, die my myne gebreken zeggen, zyn myne beste Vrienen ik bemin die verre booven de geenen,

die my vleyën. Karel had wel gelyk, niet waar Mama? - Ik dacht voor 't minst, dat ik nu voor eenigen tyd bevryd zou zyn van dat elendig Latyn leeren vervolgde Eduard; maar neen wy zullen wel alle dagen een *Thema* moeten schryven. Ik hoop ja, zei Karel; en wees toch niet moeyelyk, om dat wy den Heer Bartlet by ons zullen hebben; hy doet ons de bloemen en planten kennen: ik worde telkens wyzer als ik met hem spreeke. - Maar, waarde Eduard! hebt gy niets in te pakken - ik zal dat door een Knecht laaten doen, antwoordde Eduard. - De Knechts zullen genoeg te doen hebben, sprak Emilia; dan kunnen zy een uur laater naar bed gaan, viel Eduard haar in. - Arme Knechts! zei Emilia! gy wilt dat zy hunnen slaap missen, dien gy hun bespaaren kost indien gy het zelf deed; dat zou beter weezen, als dat gy daar uw hondje staat te plaagen. - Maar 't is myn hond geloove ik, graauwde Eduard haar toe - ja zeide Emilia; maar de Knechts zyn uwe Knechts niet. - Hoor Juffrouw ik hebbe uwe lessen niet nodig - Karel nam hier op hun by de hand: omhels elkander, zeide hy; de minste on-

beleeftheid, tusschen Broeders en Zusters staat kwaalyk. - Kom aan ik hebbe gedaan, Eduard! geef my de taak van den Knecht, en gy zult my verplichten. - Wat is Karel een lieve jongen! sprak Emilia, ook bemin ik hem van harten. Zy heeft wel gelyk Mama! welk een onderscheid tusschen de twee Broeders! en hoe fraai staat de zachtzinnigheid, en toegeevenheid. - Vaarwel myne liever Moeder! Ik zal u schryven, zoo ras ik op de Buitenplaats zal zyn.

IX. Brief.
Willem aan zyne Moeder. Den 15 *Juny.*

Wy zyn op de Buitenplaats, lieve Mama! o welk een schoon Huis! welk een schoone Tuin! 'er zyn mooye wandelplaatsen, laanen, vyvers, en bloemperken. Karel heeft een klein tuintje, waar in hy poot en plant naar zyn zin; hy liep 'er naar toe, zoo ras wy waaren aangekomen, en

zie hier wat hy deed: 't is waarlyk een goed jongheer, hy gaf eene halve Guinea aan den Tuinman, die het tuintje voor hem in zyn afweezen onderhouden had; hy behoefde hem niets te geeven; zyn Vader betaalt den Tuinman rykelyk; maar 't is een Man die zes Kinders heeft, en die arm is, en Karel is mededoogent. Het was dan heel wel gedaan dunkt my; Eduard vond het nochtans al weêr kwaad: Ik moet u dat vertellen Mamaatje:... Ha! ik denk daar aan iets! Mevrouw Grandisson heeft my geraaden om voortaan onze gesprekken by wyze van saamenspraaken te schryven, om niet altyd te zeggen *zegt hy en zegt zy;* want dat is een slechte schryfstyl - Zie daar dan alles woord voor woord. - Eduard was by my; hy zach de halve Guinea in de hand van den Tuinman, en liep naar zyn Broeder.

Eduard.

Ben je gek, Karel! dat je dien Man zoo veel geld geeft? Papa betaalt hem immers voor zyn werk.

Karel.

Dat is waar, Eduard! maar zie eens hoe net myn Tuin is; dat verdient

wel eene kleine belooning: ten anderen, die Man is niet ryk en heeft veele Kinders, men moet medelyden hebben met de ongelukkigen.

Eduard.
Heel wel! maar ik zeg noch eens hy heeft buiten dat het geen hem toekomt.

Karel.
Och Broeder! indien God ons maar gaf 't geen ons toekomt, dan hadden wy niets.

Eduard.
Zoud gy wel durven zeggen aan Papa of aan Mama wat gy gedaan hebt.

Karel.
Ja zeker! ik hoop nooit iets te doen, dat ik niet durve zeggen.

Eduard.
Ha! Papa zou u schoon bekyven, geloove ik.

Karel.
En ik geloove dat niet; Papa geeft zelf hem dikwyls een fooi als hy wel doet.

Eduard.
Papa geeft van zyn eigen geld; en 't geen gy geeft, is het uwe niet.

Karel.
Vergeef my, Broeder! het geld

dat ik daar aan den Tuinman gegeeven hebbe was het myn: ik hadde dat bespaart; ik kon 'er nooit een beter gebruik van maaken.

Eduard.

Indien het van u was, dan kost gy 'er iets voor gekocht hebben, als Vuurwerkjes of iets dergelyks dat zou ons vermaakt hebben.

Karel.

Vuurwerkjes? en waar voor? de Vuurwerken duuren maar een oogenblik, en wat is het dan? rook en niet anders: ten anderen, men kan een ongeluk krygen met die Vuurwerkjes; neen, myn geld zal nu van meer nut weezen; de Tuinman kan 'er zyne Kinderen schoentjes voor koopen, en dan behoeven de arme bloedjes niet op hunne bloote voeten te loopen, gelyk gy hen ziet doen.

Eduard, lagchende.

En van wat nut is het voor u of die Kinders schoenen hebben?

Karel.

Maar, myn waarde Eduard 't is voor hun van nut dat is genoeg; men moet niet altyd zyn eigen nut zoeken, maar ook dat van anderen. Och, laat ons

altyd mededoogen met arme menschen hebben; zy zyn zoo wel menschen als wy.

Eduard.

sprak niets meer; hy liep van ons af om een Kat te gaan plaagen, die hy van verre op een grasbankje had zien leggen slaapen.

Wat zegt gy van dit alles, Mama? ik voor my, ik was beschaamt over Eduard, en ik bemin Karel meer dan ooit. Als ik eens ryk worde zal ik veel aan de armen geeven: 't is zoo vermaakelyk een behoeftig mensch te verblyden. Vaarwel lieve Mama! Myn vriendje roept my: wy gaan een wandeling doen met den Heer Bartlet.

X. Brief.
Mevrouw D .... aan Willem. Den 20 *Juny.*

Uw Brief verrukt my, myn Zoon! gy hebt wel gelyk, dat gy Eduard mispryst,

en dat gy Karel meer bemint. Hoe vrolyk moet zyn goed hart geweest zyn, op het zien van de vergenoeging van zyn Tuinman; eenvermaak van weinig oogenblikken, dat hem de Vuurwerkjes, die gelyk gy wel zegt terstond in rook verdwynen, zouden gegeeven hebben, was geenzins op te weegen tegen 't genoegen dat zyne schoone daad hem verschafte, een genoegen dat noch telkens zal vernieuwen als hy de schoentjes aan de voeten der arme Kinderen zal zien. - Indien gy ooit ryk word zult gy veel aan de armen geeven, zegt gy: dat is zeer wel gedacht, myn Zoon! Het eenigste middel om rykdom te verdienen is, gelukkigen te maaken.

Mevrouw Grandisson heeft my een uwer tekeningen gezonden: Ik ben bly u zoo te zien vorderen. Ga zoo voort, lieve Wimpje; indien het lot u tegen gaat is de Schilderkunst eene pryslyke broodwinning, welke de zoon van een Colonel, gelyk gy zyt, zich niet behoeft te schaamen; zoo niet zal het een schoon tydverdryf zyn, dat u zal afhouden van kwaade verkeeringen. Ja, de ledigheid leid op tot alle

ongebondenheid; de beoeffening van schoone kunsten is een behoedmiddel voor de jeucht. - Neem uw vermaak, myn Zoon! voldoe aan uwe pligten, en schryf dikwyls aan uwe lief hebbende Moeder.

XI. Brief.
Willem aan Mevrouw D.... den 22 Juny.

Oordeel, lieve Mama, of Emilia niet een beminnelyk meisje is. Wy kreegen gister namiddag verlof om in den tuin te gaan, en zie hier het gesprek.

Karel.
Waar is toch Eduard, lieve zusje?

Emilia.
Hy is op zyne kamer: hy heeft Papa ongenoegen gegeeven. Wat doet hy kwaalyk altyd ongehoorzaam te weezen, hy heeft geen vermaak gelyk wy.

Karel.
Gy hebt gelyk, en het geen noch het ergste is, dat is, dat hy daar door zyne ouders bedroeft; want niets is smartelyker als ondeugende kinders te hebben.

Emilia.
Och, laat ons altoos weldoen, Broeder! op dat Papa en Mama vergenoegt mogen zyn: zy zyn zoo goed.

Karel.
Wel gezegt, Emilia!...., Maar laat ons om vergiffenis voor Eduard vraagen.

Emilia
Ik hebbe dit al gedaan; ik hebbe Papa de hand gekust: ik hebbe gebeden, eeven of het voor my zelve waare; maar Papa heeft my bevolen te zwygen, zeggende, dat Eduard straf moest hebben.

Karel.
Wy moeten dan geduld neemen; Papa weet beter als wy wat hy doen moet. - Ik ga u een ruikertje maaken.

Emilia.
O neen, doe dat niet, bidde ik u; wy durven immers geene bloemen plukken.

Karel.
Ik zal my wel wachten de bloemen van Papa te plukken; maar ik het zelf bloemen in myn tuintje, waar over Papa my ten vollen meester laat.

Emilia.
Als het u dan gelieft.

Willem.
Waarlyk, myn Heer! gy hebt

wel mooije bloemen, en uw Tuin is recht netjes.

Karel.
Zonder die nettigheid zou ik 'er geen behaagen in hebben, myn Vriend! Ik werk 'er in met vermaak, gelyk gy weet, het is goed voor de gezontheid zich wat werk te geeven, en het doet my ook zien, hoe de bloemen en planten groeijen, iets, waar over ik my dikwyls verwondere.

Willem.
En met reden.

Karel.
Ja, is het niet aardig, dat een klein zaatje, dat men in de aarde werpt eene zoo schoone bloem voortbrengt? Waar zitten, zou men zeggen, in dat zaadje die fraaye koleuren en die lieve reuk.

Emilia.
't Is God zekerlyk, die dat alles daar aan geeft.

Karel.
Dat is heel wel gedacht, Emilia! God geeft aan de aarde, en aan de lucht het vermogen om uit zoo een klein zaadje zulk eene schoone bloem te doen groeijen; maar het is daarom niet te min verwonderlyk, en wy zien daar uit hoe groot

die God is. De menschen zouden immers dat niet doen kunnen.

Wat is het mooi Mama zoo te kunnen redeneeren: dat vermaakt my beter als altyd te springen en te loopen, gelyk ik deed met den kleinen du Lis: Ik geloof, dat ik nu met dien wildzang niet meer zou kunnen omgaan; maar misschien zal hy wyzer worden, eer ik weder in Holland koome. - Weetje wel, Mama lief! dat ik de wiskunst leere? ja, en daar komt juist onze meester. Vaar wel, waarde Moeder! ik worde geroepen.

XII. Brief.
Mevrouw D.... aan Willem, den 25, *Juny.*

Gy leert de Wiskunde myn zoon! zie daar juist den weg, die tot alle weetenschappen opleid. Hebbe ik u niet dikwyls gezegt, dat gy wel deed van u zoo braaf

op de Cyferkunst toe te leggen? zonder dat zouden nu alle de lessen voor u onnut zyn. Wel nu! myn zoon zal een Natuur, onderzoeker worden met zyn vriend Karel; hy zal de werken van zynen Schepper leeren kennen, en dat zal hem van dag tot dag meer liefde, meer eerbied inboezemen voor dat groot Opperweezen. - Deel my uwe opmerkingen en gesprekken somtyds mede, dat zal my vermaaken, maar voor al wees altoos dankbaar aan den Heer en Mevrouw Grandisson, en aan den eerwaarden Bartlet: Ik kan u dit niet genoegaan beveelen.

Uwe kleine zusje begint mooi te schryven: ô Mama, zeide zy gister, ik zie, dat het goed is wel te kunnen schryven, want anders zouden myn broertje en gy nu elkander niets kunnen vertellen, 't is net of hy by ons waare, net of hy met ons spreekt: wel haast zal ik hem ook schryven, en dan zal hy my antwoorden. Ik hebbe u wel lief, Mamaatje! dat gy my een meester geeft en ik zal altyd zoet weezen, om dat gy zoo goed zyt. Wat moet ik doen om u myne dankbaarheid te toonen? Braaf lee-

ren Annette, zeide ik. Hoe, antwoorde zy, dat is immers voor myn eigen best als ik wel leer? Ik zou wel ongelukkig zyn als ik het niet deed. Was dat niet wel gezeid Willem voor een kind van zes jaaren? Ik nam haar ook in myne armen, en kuste haar met al myn hart.

XIII. Brief.
Willem aan zyne Moeder den 27. *Juny*.

Ach, Mama! 'er is hier een groot ongeluk gebeurt. Eduard is in het water gevallen: hy is heel ziek: Mevrouw Grandisson is ook ziek; wy zyn altemaal bedroeft, zeer bedroeft. Gy zult zien dat het al weer door zyne ondeugenheid is, en als hy niet schielyk hulp had gekreegen, zou hy zekerlyk verdronken zyn.

't Was gister namiddag; hy had zyne *Thema* niet afgeschreven, en daarom had

zyn vader hem bevolen om op zyne kamer te blyven, om ze of te maaken. Hy is altyd ongehoorzaam; hy ging niet min naar beneeden en kwam by ons; maar ik moet het u alles vertellen, Mama.

Wy waaren naar de Boerdery gegaan, die digt by de buitenplaats legt, om warme melk te drinken: Eduard liep uit zyn adem om ons te achterhaalen: wy wachtten hem op, denkende, dat hy verlof had om by ons te weezen. Na eenige treden te hebben voortgegaan, ontmoetten wy een jongen met een soort van kruiwagen, waar op een tonnetje met azyn lag. Hy groette ons zeer beleeft: zyn kruiwagen viel om, en het tonnetje op den grond. Zie daar de arme jongen in groote verlegenheid, want hy was niet in staat om het tonnetje weer op den kruiwagen te leggen, en 'er was niemant omtrent om hem de hand te bieden. Karel, de beminnelyke Karel, bleef terstond staan: kon Willem! kom Eduard! zeide hy laaten wy dat vriendje helpen, wy zullen met ons vieren wel in staat zyn om dat tonnetje weer op den kruiwagen te leggen. Benje gek? riep Eduard uit: gy wilt, dat

ik my tot zulke verachtelyke dingen verlaag? 'Er is geene verachtelykheid in antwoordde Karel in eene goede daad te doen. Laat ons zien, zeide ik wy zyn met ons driën sterk genoeg, het is niet zwaar. In 't kort, Mama! de kruiwagen was wel ras recht gezet en het tonnetje 'er op, terwyl Eduard niet deed als zingen, om den gek met ons te steeken. De jongen was bly: hy bedankte ons en vervolgde zyn weg. Een schoone Myn heer, zeide Eduard: gy zult ook wel haast een azyn kruyër worden; wel nu broeder! antwoorde Karel, al lagchende, dan zal ik, als ik ook eens by ongeluk een tonnetje laat vallen verheugt zyn als iemant de goedheid heeft om my te helpen. Lach 'er maar om vervolgde Eduard; maar wat zoude uw Vader zeggen, als hy onderricht wierdt van 't geen gy gedaan hebt? Hy zou Karel pryzen, zeide Emilia: Papa is goed: hy zou net gedaan hebben als Karel. En ik, ik ben er beschaamt over hernam Eduard; wat hebben wy met dien gemeenen jongen nodig? O, viel Karel hem in, men moet niet alleen dienst bewyzen aan hun, die men nodig heeft, dat is geene deugt; maarten anderen ik kan

noch niet weeten, of ik nooit dien jongen nodig zal hebben: duizend dingen kunnen my gebeuren, waar in het geval hem tot nut voor my kan maaken Gy zult wel haast zien, Mamaatje! dat de braave Karel gelyk had.

Naauwlyks waaren wy een half kwartier in de Boerdery geweest, of Eduart sloeg voor om met het kleine roei-schuitje dat digt by het huis in een sloot lag te gaan vaaren. Karel en Emilia wilden niet, zeggende, dat hy wel wist, dat zyn Vader dit streng verboden had. Maar hy zal het niet weeten, zeide Eduard. Wy moeten nooit doen het geen Papa en Mama niet weeten mogen sprak Karel. Wel nu, antwoordde Eduard, gy hebt gelyk, en ik, ik gaa in huis, want ik hebbe hier geen vermaak. Wy dachten altemaal, dat hy waarheid sprak, maar, (zult gy het geloven Mama?) hy ging niet te min in het schuitje, zonder dat wy het merkten. Omtrent een half uur daar na, hoorden wy om hulp schreeuwen: wy liepen er naar toe met den boer en zyn zoon; maar, welk een schrik wy zagen wel haast, dat het Eduard was, die in de sloot lag,

en dat een jongen, juist dat azyn kruyërtje met hem in het water leggende, hem by een pand van zyn kleed hielt, zonder 'er hem nochtans te kunnen uithaalen, schreeuwende met al zyn magt help! help! De boer schoot toe, en had ze beiden terstond uit het water; maar Eduard was geheel buiten kennis, en zonder beweeging. - Emilia kermde geweldig, en ik kon geen woord spreeken door ontsteltenis; Karel alleen was bedaart, (en dat is wel mooi in zulke gevallen.) Hy beval dat men zyn broeder op de buitenplaats zou brengen, en bad zyne zuster stil te zyn; uw geschrei zou Papa en Mama verschrikken zeide hy, wy zullen schielyk vooruit gaan om hun zachtjes het ongeluk van Eduard bekent te maaken. Hoe schoon stond hem zulk eene tedere voorzichtigheid.

Maar welk eene ontroernis voor Mynheer en Mevrouw Grandisson! Mevrouw viel in slaaute. Mynheer deed haar hulp toe brengen, en liep daar op naar zyn zoon, die juist in huis gebragt werdt, en die yder geloofde dat dood was: hy schreide; och, hoe bemint een goede vader zyne kinders:

hy vergeet alle hunne ondeugenheden, als hyze in gevaar ziet, in 't kort, lieve Mama! Eduard kwam weer by, maar hy is noch in 't bed want hy heeft zwaare koortsen. 't Is God gewisselyk, die hem straft voor zyne ongehoorzaamheid; hy had zoo zyne ouders den dood kunnen aandoen. Och! ik wil altoos gehoorzaam weezen. - Vaar wel, lieve Mama! Ik zal u ras weder schryven.

XIV. Brief.
Willem aan zyne Moeder den 2 *July.*

Mevrouw Grandisson is beter, Mama en Eduard is weêr byna herstelt; en 't geen gelukkig is, hy is wyslyker geworden. - Ik hebbe u in myn voorigen brief gesprooken van een jongen, die Eduard bewaart heeft, door hem by zyn kleed te houden; nu dees is, gelyk ik gezegt hebbe, de zelfde, dien wy het tonnetje op den kruiwagen hielpen zetten; zie daar dan zoo als Karel zeide,

een bewys, dat men iemand nodig kan hebben, zonder het te kunnen voorzien: Eduard zou gewis verdronken zyn, zoo die goede jongen daar niet geweest waare; maar ik moet u een gesprek vertellen, dat de twee broeders over die zaak gehouden hebben, wy waaren in de kamer van den zieken om hem gezelschap te houden.

Eduard.

Gy doet wel, dat gy by my komt, en 't is wel goed van u, want gy zoud u beneden beter kunnen vermaaken, als by my.

Karel.

't Zou slecht zyn het vermaak maar alleen voor zich zelve te zoeken: als ik ziek waare zoud gy ïmmers ook by my komen broeder?

Willem.

't Is ons vermaak genoeg, Myn heer, u weer zoo wel te zien, 't had erger kunnen afloopen.

Eduart.

Dat is wel waar; indien het noch een oogenblik geduurt had, hadde ik weg geweest, en zonder dat azyn kruyërtje zou

ik niet hebben kunnen roepen: hy heeft zyn best gedaan.

Karel.

Zie daar dan broertje lief! het geene ik zeide, dat men nooit kan vooruitzien, of men iemant nodig zal hebben.

Eduart.

Gy hebt gelyk, en ik hebbe berouw dat ik den goeden jongen weigerde, om hem met u aan het oprichten van zyn azyn tonnetje te helpen.

Karel.

Hoe schoon staat het u, Eduard! te durven erkennen, dat gy ongelyk gehad hebt; maar dit is nu voor by: hou slechts voor altoos den dienst, dien hy u beweezen heeft in gedachten, 'er kan een tyd komen, dat gy hem vergeldinge kunt doen: gy zyt hem het leeven verschuldigt: hy is het werktuig in Gods hand geweest om u te behouden; en God heeft hem gewisselyk daar toe uitgekoozen, om u te doen bezeffen, dat men de geenen, die gering zyn, nooit moet verachten. Wat zoude hier een jong heertje van geboorte gedaan hebben? hy zoude misschien geroepen hebben, zonder hulp maar deeze jongen, meer gewoon

aan ongemakken, en min vreesachtig heeft naar u gesprongen in het gevaar van zyn eigen leeven. - Laat ons dan die medeschepsels van laager staat beminnen, als eeven nuttige leden van het menschdom als de grooten.

Ik had de traanen in de oogen, lieve Mama! op dit zeggen van Karel. Hy had wel gelyk; ik hebbe ook dikwyls gezien, dat geringe menschen zoo behulpzaam zyn als men in nood is. Zeker! de meesten onder hun moeten wel een goed hart hebben.

Vaar wel, lieve Moeder! wy gaan op morgen het middagmaal houden by de zuster van Myn heer Grandisson, eenige uuren van hier, dus gaan wy dees avond vroeg naar bed om te vroeger te kunnen opstaan. Eduard kan niet mede gaan: het spyt hem wel: het spyt my ook. Schryf toch dikwyls aan uwen Wimpje Mama.

XV. Brief.
Willem aan zyne Moeder. Den 5 *July.*

Wy hebben veel vermaak gehad by Milord, en Milady L.. Mama. Ik wenschte, dat gy gezien had hoe myn vriend zich gedraagt in gezelschap; gantsch anders als de kleine Dulis, dat verzeker ik u: die, gelyk gy weet heeft iets gemaakts, en gedwongen: hy doet niet als zich buigen en *complimenten* maaken, met een half beschaamt weezen, als of hy wat kwaads gedaan had, en niemant aan durft zien; Karel integendeel is beleeft, met eene edele vrymoedigheid: hy gaat met eene onbedwongen houding; hy luistert met aandacht toe; en spreekt weinig, maar als men het woord tot hem richt, dan antwoord hy met verstand en onbeschroomt, en ieder heeft het oog op hem: nooit vergeet hy iets in 't geen de welleevenheid vereischt: eerbiedig voor zyne meerderen, en voor Luiden van hooge jaaren; beleeft voor zyn gely-

ken, en vriendelyk tegen zyne minderen. Zie hier een voorbeeld van zyne oplettenheid: Wy waaren in den Tuin, met het geheele gezelschap; eene der jonge Juffers had haar hoedje in huis gelaaten, en beklaagde zich over de sterke zon; Karel had dit van ter zyden gehoort, en liep terstond, eer iemant het merkte om het te haalen, waar na hy met zyne gewoone aardigheid verlof verzocht om het zelf de Dame te mogen opzetten: elk prees hem; en waarlyk het staat wel zoo oplettend te zyn. Ja lieve Mama! hy is net als een groot Heer in gezelschap. Hy speelde een stukje van een der grootste Meesters op het Clavecimbel, 't welk aan ieder behaagde; O kon ik hem gelyk worden! wat zou ik gelukkig weezen; want ik vinde het zoo fraai, dat, een jong Heer van onze jaaren zyn byzyn waardig is: de meesten komen niet in gezelschap, dan om te eeten en te drinken. Ik weet de Kinders moeten niet te veel redeneeren; maar zy moeten ook niet stom schynen te weezen, is het niet waar Mama? de twee Dochters van Milady L. zyn ook zeer wel opgevoed: de oudste, welke Charlotte heet, zingt heel

wel: Emilia houd veel van deeze, en zy hebben, belooft elkander te zullen schryven.

Maar ik hadde haast vergeeten, Mama, u te vertellen wat ons onderweg op onze te rug reize gebeurt is. Mynheer en Mevrouw Grandisson: de kleine Emilia, en eene Dame uit den omtrek onzer Buitenplaats, die met ons had geweest, waaren voor uitgereden; de eerwaarde Heer Bartlet, met een zyner goede vrienden, Kareltje en ik waaren in het tweede Rytuig; naauwlyks waaren wy een half uur ver of wy zagen een armen blinden gryzaart aan den voet van een boom zitten. Karel deed het Rytuig stil houden: Ik bidde u, Mynheer Bartlet, zeide hy, bezie dien Man, hy schynt blind te zyn, hy heeft niemant by zich; hoe komt hy daar zoude men zeggen? laat ons het hem vraagen, als 't u gelieft: zeer gaarne antwoordde: de goede Heer. Karel liet zich uit het Rytuig helpen. Wie zyt gy? myn Vriend? zeide hy, wie heeft u daar in zulk eene eenzaame plaats alleen gelaaten? Helaas antwoordde de blinden, ik ben uit het Graafschap Kent: ik ben dees morgen uitgegaan, om myne aal-

moessen in het by geleegen Dorp op te haalen, en myn geleider, die een ondeugende jongen is, heeft my hier als aan my zelven overgegeeven, om dat ik niet genoeg ontfangen hadde om hem naar gewoonte te betaalen: Ik weet geene toevlugt dan tot God alleen, die my misschien iemant zal toe zenden, om my hier van daan te helpen. Hé, sprak Karel, de zon is al onder, het zal wel haast nacht weezen, wat zult gy dan hier aanvangen, myn arme Man? ik zal moeten vergaan van elende, zeide de blinde. Neen antwoordde Karel, ik zal het zyn, dien God u toezend om u te redden. - Och, myn Heer Bartlet, vervolgde hy staa toe, dat ik gelukkig genoeg mooge weezen, om een rampspoedigen te bevryden, een blinden, een verlaaten Man, zonder hulp of troost, en die verlooren moet gaan, indien wy geen mêly met hem hebben: de nacht komt aan; waar zal die droevige gaan, zonder oogen? wy kunnen niet ver van zyne woning weezen: laaten wy hem in ons Rytuig neemen, zeer gaarne, antwoordde de Heer Bartlet voldoe uw edelmoedig hart Karel! - Dit was niet eer gezeid, of

myn Vriendje deed den armen in het Rytuig plaatsen. Een ander als Karel, zoude misschien een schande geacht hebben te ryden, met een Man, met zulke gelapte kleeren; maar hy, in tegendeel, scheen 'er zyne eer in te stellen. In 't kort lieve Mama! door een klein end wegs om te ryden brachten wy den ongelukkigen blinden in zyn Hutje. Ik zach, dat Karel hem eenig geld gaf, en wy scheidden van hem af, met het uitstorten van duizend zegeningen. - Men prees by onze aankomst ten hoogsten deeze daad van menschlievenheid. Maar, zeide Emilia, die Man, met zyne scheuren en lappen, moet eene wonderlyke vertooning in uwe Kales gemaakt hebben Broeder! Ik dacht daar niet eens om, Zusje! antwoordde Karel, zoo bly was ik, dat ik een elendigen kost helpen. *Bravo*, myn Zoon! viel de Heer Grandisson hem in - Hoor, Emilia! uw Broeder heeft van zyne Kales een zegewagen gemaakt, die hem meer eer aan deed, als wel eer die der zegepraalende Romeinen aan de overwinnaaren deeden: hy heeft het leeven behouden aan zynen Broeder. - Kom, myn Zoon! dat ik u omhelze.

O, Mama! hoe vol was myn hart: ik was byna aan 't schreyën geraakt - Vaarwel, Vaarwel lieve Moeder!

XVI. Brief.
Juffertje Emilia Grandisson aan Juffertje Charlotte L.

Ik zende u hier een klein Landschapje dat ik zelf getekent hebbe, lieve Nichtje. - Het is niet veel waard, ik weet het wel; maar ik ben noch maar twaalf jaaren oud; ik zal noch wel beeter leeren, en dan zal ik u een ander stukje aanbieden. Hang het op uw Kamertje, lieve, dan zult gy dikwils aan my denken. - Hoor nu! toekomende Donderdag is Mama jaarig, kunt gy my niet een versje uitschryven, uit dat mooye boek, dat gy hebt? dan kon ik haar dat geeven, om haar daar meê geluk te wenschen, en om haar te toonen..... maar neen - dat deugt niet, geloove ik; neen, doe het niet; ik zal haar liever maar iets wenschen, dat ik zelve denk;

wat zou Mama toch aan een versje hebben, dat een ander gemaakt had? Ik hebbe immers Mama lief, en dan kan men ras een wensch bedenken, die goed is - kon ik het maar zoo zeggen als ik het gevoel - Hoor, wat ik doen zal! Ik zal vooreerst wel overdenken, wat die goede Mama al voor my gedaan heeft in myn leeven; hoe veele tedere zorgen zy voor my gehad heeft: hoe vriendelyk zy, nevens God, my bewaart heeft voor ongelukken; hoe veel zy niet al te kost geleid heeft om my goede Leermeesters te geeven, op dat ik bekwaam zou worden; en dan zal ik bedenken, hoe dankbaar ik daar voor moet weezen, ‘wat schande Emilia, zal ik tegen my zelve zeggen, wat schande, dat gy de minste onoplettenheid zoude toonen aan eene Moeder, die u zoo lief heeft. Waarom zoud gy haar smart aan doen, die zoo haar best doed om u gelukkig te maaken? neen ik zal haar voortaan eerbiedigen zoo veel ik kan om haare gunsten te verdienen’. Voorts zal ik onzen lieven Heer bidden. ja wel hartelyk bidden, lieve Nichtje! dat hy die goede Mama, beneffens myn waarden Papa lang

voor my wil spaaren, want dit is de grootste zegen, die men op aarde kan hebben; onze Ouders zyn voor ons een schat, die wy maar eens kunnen verkrygen: iemant: die zyn goed verliest kan somtyds door naarstigheid en deugt weer ander overwinnen; maar als onze Ouders dood zyn, zyn 'er geen Ouders meer voor ons - ik schrik, Charlotte van 't geen ik daar zeg: ik worde bedroeft: de traanen loopen my uit de oogen: geene Ouders! och, wat is een kind ongelukkig, als hy zyne Ouders verliest. O, myn God! bewaar ze! ik zal altoos gehoorzaam weezen: ik zal braaf leeren; ïk zal altoos een goed Meisje zyn, want ik miste noch liever myn eigen leeven, als dat van myne Pape en Mama.

Ja, ja: met dat goede voorneemen zal ik wel een wensch aan Mama weeten te doen. Ik hebbe een beursje voor haar geborduurt - in myne speeluuren om haar mede te verrassen; hadde ik nu altyd gespeelt, dan zou ik dat niet hebben kunnen doen. Nu dans ik weer van vreugt: Mama zal daar aan zien, dat Emilia aan haar denkt.

Nu waarde Charlotte leef gelukkig, kus duizendmaal myn Oom en Tante voor my en bemin

Uwe Emilia Grandisson.

XVII. Brief.
Willem aan zyne Moeder, den 12 *July*.

Ik dank u, lieve Mama! voor uwen vriendelyken Brief. Gy had my in lang niet geschreeven: ik vreesde, dat gy niet wel over my te vreeden waart. Hoor wat ik doe; ik draag altoos den laatsten dien gy my schryft in myne borst, dan kan ik dien dikwyls leezen, en de lessen overdenken, die gy my geeft. Ik hebbe Zusje Annette recht lief, om dat zy zoo zoet is, en dat zy u zoo wel gehoorzaamt, Juffertje Emilia zend haar daar voor een mooye Pop: zy zal daar veel vermaak meê hebben geloof ik.

Gister is de verjaardag geweest van Mevrouw Grandisson. Kareltje was wel een uur vroeger op als naar gewoonte; en toen

ik wakker werdt (want wy slaapen by elkander) vond ik hem bezich met God te bidden, zekerlyk voor zyne lieve Mama, gelyk ik ook doe als de myne jaarig is. Wy laazen vervolgens eenige Hoofdstukken in den Bybel, 't welk alle morgens ons eerste werk is, en toen kleedde zich Karel geheel in 't nieuw; gy zult hier over misschien verwondert weezen, lieve Moeder! maar ik zal 't u verder vertellen. Omtrent vier weeken geleden hadden Karel en Eduard ieder een nieuw zomer-kleed naar hunne verkiezing gekreegen. Eduard had het zyn reeds des anderen daags aan, maar Karel zeide, dat hy het bewaaren wilde tot op den een of anderen Feestdag. Zyn Vader zelve vroeg hem, waarom hy zyn Kleed had weg geslooten; en hy antwoordde daar op, dat hy hoopte, dat het hem vergunt mogt zyn om het geheel nieuw te houden, tot het afleggen van een eerbiedig bezoek, en ziet, dat bezoek was de gelukwensching aan zyne Mama. Hoe beminnelyk is Karel! Al wat hy doet is aardig en wel bedacht. Nu, hy was zeer net, en in eene fraaye smaak gekleed, want daar legt hy zich meer op toe dan in opzichtig

te zyn: een kaal kleed met goud of zilver, en daar slecht en stordig linnen by is het merk van een Kwakzalver, zegt hy altyd. Emilia stond reeds voor onze Kamerdeur te luisteren, en wachtte ons op met ongeduld. Wy gingen naar beneeden, en vonden Mynheer en Mevrouw in de Zaal om te ontbyten. Karel was de eerste, die haar zyne wenschen deed: hy wierp zich voor haar op de eene Knie, en kuste haar eerbiedig de hand. Och, kost ik, al wat hy zeide, overzeggen; maar ik was te beteutert om het wel te onthouden. Hy bood haar verder een ruikertje van zyne beste bloemen. Emilia volgde hem en gaf haare Mama een fraai Goudbeursje, dat zy stil genaait had, en 't welk geheel onverwacht kwam, en daarom des te aangenaamer was. Mevrouw Grandisson nam hen beiden in haare armen, en kuste hen teederlyk, waar na zy hun Papa mede geluk wenschten, terwyl ik insgelyk myn pligt afleide, zoo goed als ik kon, ten minsten met een oprecht hart, want waarlyk ik bemin myne weldoenster. Eduard kwam, een weinig daar na, meede binnen, en omhelsde zyne Mama, maar ik weet niet waarom, zyne

manieren behaagden my zoo niet als die van Karel; de een doet iets veel bevalliger als de ander. Emilia kreeg een paar fraaye *Braseletten*. Karel en Eduard yder een goud *Repetitie Orlogie*; doch dat van Karel is veel beter, om dat hy best opgepast heeft; en ik lieve Mama! hebbe een keurlyk *stel-Microscoop* gekreegen. Wat een schat voor my! o die goede Mevrouw Grandisson hoe kan ik dat toch ooit verdienen.

Des avonds hadden wy een groot gezelschap van de omleggende buitenplaatsen Karel hield de eer van de tafel op, als een Heer van jaaren: hy snyd voor: hy bedient de Dames; in 't kort alles doet hem eer aan.

Zie daar al weer een lange Brief, lieve Mama, 't is of ik nooit kan uit scheiden als ik aan u schryve. Duizendmaal Vaarwel: duizend kussen van uwen gehoorzaamen Zoon.

XVIII. Brief.
Willem aan zyne Moeder den 15. *July*.

Ik hebbe hier dagelyks nieuwe vermaaken, lieve Mama: uw Willem is thans Tuinman geworden. - ‘Wilt gy my helpen’ zeide Karel eenige dagen geleeden, ‘dan zal ik myn Tuin geheel anders aanleggen: dezelve is nu vol met bloemen, dat staat wel fraai; maar het geeft my geene bezichheid genoeg: Ik wilde daar in ook eenige moeskruiden, als salade en diergelyke zetten?’ Zeer gaarne was myn antwoord, en ik zal u zeer verpligt zyn, als gy my wilt toestaan, dat ik met u mooge werken. Wy gingen dan yder, met een kleine spaade in de hand, gekleed in een luchtig kamisooltje, aan 't werk, en hadden den Tuin wel ras omgespit. Des and'ren daags maakten wy een klein bloemperk dat Karel recht aardig wist te schikken en verdeelen. Op gister zyn wy des morgens om vyf uuren opgestaan om er de bloemen in

te zetten; men moet in zulke gevallen niet houden van lang te slaapen, want men kan by de hette der zon niet verplanten. De Tuinman gaf ons verders eenig zaat van Moeskruiden, die men in deeze Maand best zaaijen kan, en dat wierpen wy des avonds in de aarde in de vakken, die wy wel afgedeelt hadden; dees morgen waaren wy al weder vroeg op, en brachten alles in order. Nu verlangen wy maar om het te zien opkomen, en wy zullen intusschen geduurige bezigheid vinden in het onkruid uit te roeijen; hoe mooi zal het zyn die lieve kleine plantjes te zien opschieten! Ik hebbe tot hier toe maar gedaan als andere kinders, die dat dagelyks zien zonder 'er acht op te slaan, maar Kareltje leert my over alles te redeneren, en 'er de goedheid van den Schepper in op te merken: Zie daar hier van een voorbeeld in een gesprek, dat wy gister met elkander hadden. Ik weet niet of ik u reeds geschreeven hebbe, dat Karel eene fraaije vlugt heeft met allerhande vogeltjes; waar van hy zeer veel houd: nu dat is het zelfde. Wy hadden ons tuinwerk afgedaan, en deeden met Juffrouw Emilia eene wandeling.

Karel.
Vergunt, dat ik u voor een ogenblik verlaat: Ik bedenk, dat ik myne vogeltjes nog niet verzorgt hebbe.

Emilia.
Och, laat ons mede gaan, William!

Willem.
Als 't u belieft Juffrouw.

Karel.
Gy zyt een recht lief Meisje, dat gy een bezoek aan myne vogeltjes doet!

Willem.
Aardige beestjes! 't is of zy naar u toe komen, Karel.

Karel.
Dat doen zy ook voorzeker myn waarde Willem, om dat ze gewoon zyn van my haar eeten te krygen.

Willem.
Zy moeten u dan kennen, en hoe weeten ze dat onderscheid tusschen u en een ander te maaken?

Karel.
't Is gewis, dat ze eenige opmerkzaamheid hebben; want ik hebbe dikwyls gezien, als ik met een hoed voor hun kwam, dat zy dan voor my vluchtten; maar ik besluit ook daar uit, dat die opmerk-

zaamheid zeer gebrekkig is, want anders zouden zy my altoos kennen.

Emilia.

Gy doet beter als Eduard, Broeder: die heeft noch onlangs, gelyk gy weet zyn Çysje van honger laaten sterven: als dat my gebeurde ik zou het nooit vergoeten.

Karel.

Gy hebt gelyk. Het zou wel wreed zyn de arme beestjes op te sluiten, daar ze haar voedzel niet kunnen opzoeken, en 'er dan geene zorg voor te draagen.

Emilia.

Maar mag ik u iets vraagen, Karel, zou het niet noch meer goedheid zyn, dat gy ze liet vliegen? Ze zitten daar gevangen; men sluit niemant op als die kwaad doet, en dat hebben die lieve beestjes immers niet gedaan?

Karel,

Neen maar zy zyn ook niet ongelukkig in die gevangenis. God heeft ze voor ons vermaak geschaapen. schoon hy ook niet wil; dat wy ze kwaalyk handelen.

Emilia.

Ze zyn eevenwel bedroeft, geloo-

ve ik, om dat ze in die vlugt zitten, terwyl zy anderen zien vliegen. Hoe zouden wy zyn, als wy opgesloten waaren?

Karel.

Zy kunnen niet denken, gelyk wy. Als wy opgesloten waaren, zouden wy by ons zelven zeggen, hoe vermaaklyk is het uit te gaan, en hoe smartelyk gevangen te zitten; de vogels hebben geen begrip van dat onderscheid; als men hun eeten en drinken geeft zyn ze wel te vreeden, en ze vermaaken zich maar met het geene ze hebben, zonder te wenschen om 't geene ze missen. Dat Çysje van Eduard, waar van gy zoo eeven hebt gesprooken heeft gegeeten, zoo lang hy wat had, zonder zich te bekommeren toen het op raakte; een teken dat hy niet dacht; een mensch, integendeel, zou reeds bevreest worden voor gebrek als zyn voorraad begon te verminderen, en dan zou hy bespaaren zoo veel hy konde: heeft nu een vogel geen denkbeeld van zyn gebrek aan voedsel, dan heeft hy het noch veel minder van het gebrek van zyne vryheid.

Emilia.

Ik ben bly, dat ik dat weet.

Tante L. heeft my een Jonge Kanarie belooft; nu zal ik dien, als ik hem kryge, gerust in een kooitje sluiten.

Gy ziet, Mamaatje, dat Emilia een goedaartig meisje is. - Maar wat hebbe ik hier een langen brief geschreeven! Ik zal 'er dan noch maar alleen by voegen, dat ik altoos zal zyn, uw gehoorzaame en eerbiedige Zoon.

XIX. Brief.
Willem aan zyne Moeder den 17. *July*.

Mynheer en Mevrouw Grandisson waaren gister een bezoek gaan afleggen: Eduard en Emilia waaren mede gegaan, zoo dat Karel en ik, maar alleen, met onzen geliefden Heer Bartlet t'huis bleeven. Wy vermaakten ons, na dat onze lessen waaren afgedaan met Paletten, wanneer die goede Heer by ons kwam, om met ons eene avond wandeling te doen: dat was recht naar onzen zin. De Zon was reeds

aan 't ondergaan. Ik zal u hier ons gesprek mede deelen, lieve Mamaatje.

De Heer Bartlet.
Waar verkiezen de jonge Heeren te gaan?

Karel.
Waar 't u behaagt, Mynheer uwe verkiezing zal de beste zyn.

De Heer Bartlet.
Gy zyt altoos beleeft Karel! dat staat schoon in uwe jaaren. Wel aan laat ons die Zylaan neemen, dan zullen wy de Zon zien ondergaan, en dat is by zulk een helder weer een recht verrukkelyk gezicht.

Karel.
Daar komt my iets te binnen; zeide gy my onlangs niet, dat de Zon niet rond loopt; maar dat de Aarde, waar op wy woonen, om de Zon draait: Waar om zeid men dan, dat de Zon ondergaat?

De Heer Bartlet.
Dat is eene wys van spreeken, die men van oude tyden behouden heeft, en die noch in gebruik blyft. Men dacht eertyds, dat de Zon om de Aarde draaide; maar men weet nu, na veel onderzoek, beter.

Karel.
Men zou eevenwel zeggen, dat de Zon voortloopt.

De Heer Bartlet.
Als gy in eene schuit zyt, zoud gy ook zeggen, dat het Land, daar gy voor by vaart, voort ging; en het is doch zoo niet.

Karel.
Dat is waar; ik hebbe dat dikwyls opgemerkt. Maar hoe komt het dat wy die beweeging van de Aarde niet gevoelen?

De Heer Bartlet.
Om dat gy 'er van uwe geboorte af aangewent zyt. - De Zon is grooter dan de Aarde; dus is het beter te begrypen dat de Aarde om de Zon loopt, als, dat de Zon om de Aarde zoude draaijen.

Karel.
Dat is waar.

Willem.
En is de Zon dan zoo heel groot Mynheer?

De Heer Bartlet.
Ze is ten minsten een Millioen maal grooter als de Aardkloot, oordeel dus hoe groot zy is.

Willem.
Maar hoe weet men dit alles?

De Heer Bartlet.
Door vlytige naspeuringen, en wyl gy veel houd van leezen, kunt gy u zelve daar van overtuigen. Karel zal u gaarne het Schouwtoneel der Natuur van La Pluche leenen; in dat schoone boek zult gy op eene gemakkelyke wyze onderricht worden.

Karel.
Maar ik moet u noch iets vraagen, Mynheer; hoe kan die Zon, die gy zegt, dat negentien millioen mylen van ons af is, ons zoo veel warmte en licht geeven?

De Heer Bartlet.
Dat is gewisselyk een groot wonderwerk van Gods Almagt, en men zal dat niet ligt ten vollen doorgronden.

Willem.
Ik ben bly, dat ik weet dat de Zon zoo groot is; veele menschen denken, dat ze niet grooter is al wy ze zien, om dat ze zoo klein schynt te weezen.

De Heer Bartlet.
Hoe verder iets van ons af is, hoe kleiner het schynt, vergelyk hier by een vlieger; hy zal veel kleiner schynen

als hy hoog in de lucht is, dan wanneer gy hem op den grond ziet.

Karel.
Zeker ja! en dit is dan ook een bewys, dat de Zon verbaazend groot moet weezen, om dat ze verbaazend ver van ons af is; maar de Maan is ook zeer groot.

De Heer Bartlet.
De Maan is groot; maar ze is veel kleiner dan de Aarde; 'er zyn Sterren die veel grooter zyn als zy.

Willem.
Dat zou men niet zeggen.

De Heer Bartlet.
Het komt u zoo niet voor, al mede, om dat die Sterren verder van ons af zyn als de Maan.

Willem.
En is de Maan ook een vuurkloot Myn Heer?

De Heer Bartlet.
Neen, de Maan is een donker lighaam; zy ontfangt haar licht van de Zon.

Karel.
Alle die Sterren, die wy zien, hebben haare naamen, geloove ik?

De Heer Bartlet.
Niet allen. Men heeft

aan sommigen derzelven naamen gegeeven, om ze des te beter te onderscheiden.

Karel.
Ik kryg lust om een Sterrekundigen te worden: het moet recht vermaaklyk zyn.

De Heer Bartlet.
Die lust is voortreffelyk, myn lieve Kareltje. Gy zult door die kundigheid eerst recht leeren zien hoe groot uw Schepper is, die alles gemaakt heeft. Aanschouw die ondergaande Zon: hoe heerlyk is die vertooning: kan 'er wel eenig menschlyk kunstwerk by haalen?

Willem.
Neen, zeker? en God is wel goed, dat hy die schoone Zon voor ons geschaapen heeft.

De Heer Bartlet.
Wy zouden zonder haar wel elendig weezen: alles zou in eene droevige duisternis begraaven leggen; maar zy verzorgt ons het licht, en zy brengt eene aangenaame warmte aan 't aardryk toe: zy doet de vruchten en gewassen groeijen: de aarde zou niets voortbrengen zonder haare kracht.

Karel.

Daar is zy onder, hoe komt het, dat het nu niet terstond nacht is.

De Heer Bartlet.

Dat komt door de buiging van haare straalen, wy zullen dit op een andren tyd onderzoeken. Uwe schoone nieuwsgierigheid behaagt my. Laat ons nu hier alleen eens overdenken welk eene groote weldaad het van God is, dat de duisternis dus langsaam aankomt: hoe naar zou het zyn als wy zoo in een ogenblik van een helder licht in een stik donkren nacht kwamen.

Karel.

Dat is wel waar. Men zou daar van ontroert weezen, en de nacht zou ons dan altyd verrassen, eer men het dacht.

De Heer Bartlet.

Eeven zoo gelukkig is het voor ons, dat de nacht mede langsaam heen gaat. Als wy uit de duisternis in een ogenblik in het licht kwamen, zouden onze oogen by na verblinden door die schielyke verandering, en de schrik zou niet minder weezen: de wysheid van den Maaker van het Heel-Al blykt dus in alles myn lieve Vriendje.

Karel.

Ik hebbe noch nooit gedacht aan die weldaaden als ik de Zon zach onder gaan, ik ben bly, Mynheer! dat gy my dat hebt doen opmerken, want men word daar door te meer dankbaar voor Gods goedheid.

De Heer Bartlet.

Wel gezegt! Hoor ik zal u des morgens eens in tyds wekken, als gy wilt en dan kunnen wy ook de Zon zien opgaan, gy zult dat noch al zoo schoon vinden.

Karel.

Beloost gy 't my?

De Heer Bartlet.

Ja. Het zal my een groot vermaak zyn: en ik beloove u meer: ik zal myne verrekykers ontbieden, en dan zullen wy de Sterren en de Maan insgelyks wat nader by beschouwen. Gy zult u verwonderen, dat weet ik.

Lieve Mama! wat ben ik gelukkig dat alles te leeren! Ik kryge voor God, die de oorzaak is van alles, nu noch wel eens zoo veel liefde en eerbied als voorheen. Wat is toch een mensch, dat niet weet hoe wys hoe groot die God is! Ik zal, gelyk Karel, alles wat ik kan, gaan onderzoeken, en

opmerken, en niet meer myn tyd doorbrengen met onnutte bezichheden, daar men niets aan heeft als men oud wordt. Wy kusten beiden de hand van den Heer Bartlet. Welk een goed Heer! Nu Mamaatje lief! ik wensche u een goeden nacht. Wy gaan dees avond wat vroeg naar bed, om morgen de Zon te zien opgaan.

XX. Brief.
Willem aan zyne Moeder den 18. *July*.

Wy waaren dees morgen al voor half drie uuren in het veld, Mama! om gelyk ik gezegt hebbe, de Zon te zien. Eduard wilde niet mede; hy sliep liever. Foei, dat is wel lui weezen. Hy wordt al weder ondeugener: 't is hem al vergeeten, naar 't schynt, dat God somtyds de ongebonden kinders straft; maar ik wil liever van ons gesprek met den Heer Bartlet spreeken: de Sterren waaren noch aan den Hemel, toen wy uitgingen.

Karel

Myn Papa heeft my braaf boeken belooft, myn Heer Bartlet.

De Heer Bartlet.

Des te beter, myn lieve! de boeken van wyze schryveren zyn nuttig om 't geen wy zien en ondervinden te beter te kunnen begrypen: maar onze eigen oogen kunnen ons veel leeren. Het boek der Natuur, namenlyk die Hemel, met alle zyne lichten, deeze Aarde, waar op wy zyn, met alle haare gewassen en dieren, is noch het beste van alle de boeken, en dat is een ieder magtig te leezen.

Karel.

Dat is waar; maar ik wensche naar boeken, om dezelve te gebruiken als myne wegwyzers.

De Heer Bartlet.

Dat is zeer wel.

Karel.

Zie daar, Mynheer! my dunkt het wordt lichter.

De Heer Bartlet.

Merk nu op hoe de Sterren beginnen te verbleeken, voor het naderende licht der Zon.

Willem.

Ik meende altyd, dat de Sterren heen gingen als het dag wordt.

De Heer Bartlet.

Daar zyn er eenigen, die haaren gestelden loop hebben, en anderen, die haaren stand behouden: deeze noemt men vaste Sterren.

Karel.

De Sterren zyn 'er dan by dag zoo wel als by nacht?

De Heer Bartlet.

Gewis; maar het sterker licht van de Zon maakt het flaauwe licht van de Sterren onzichtbaar.

Karel.

Hoe aardig komen de boomen en velden voor den dag!

De Heer Bartlet.

Ja; zoo eeven scheen alles een spelonk van verwarring, nu verandert het in eene aangenaame Landsdouw. Het veld, dat aan een zwarten vloer gelyk was, wordt nu groen en met duizende van bloempjes gedekt: het licht geeft aan alles de koleuren weder.

Karel.

't Geen gy daar zegt, Mynheer! is opmerkelyk: men zou dus wel haast gelooven dat het licht de koleuren geeft.

De Heer Bartlet.

En dat is ook zoo. Is

zonder het licht niet alles zwart? Doch 't is eevenwel het licht alleen niet, dat de koleuren maakt, want dan zou alles eeven eens zyn geverwt. 't Is dan gedeeltelyk in het ding zelve gedeeltelyk door de Zon, en gedeeltelyk door ons gezicht, dat de koleuren bestaan. Wy zullen dit door den tyd wel eens nader onderzoeken: geloof ondertusschen dat het licht 'er het meeste toe doet: want het dagligt toont ons in een zelve ding andere koleuren als het licht der kaars; by voorbeelt, het groen schynt als dan blaauw; het root schynt oranje: het zwart is van heel donker blaauw niet te kennen; dit komt door het onderscheid der licht straalen, die op het ding en op onze oogen een verscheiden'erley werking hebben. Zie daar begint de Zon zich te vertoonen: Wat dunk u van dat gezicht?

Willem.

Ik staa 'er over verwondert myn Heer.

Karel.

Kan het weezen, dat de meeste menschen dit uur met slaapen doorbrengen?

De Heer Bartlet.

Zulke menschen maaken

zich de gunsten van hunnen Schepper onwaardig. die heerlyke Zon, die ons toegezonden wordt om ons te vervrolyken, om ons te verwarmen, en voedsel te geeven, verdient wel, dat wy haar somtyds eene eerbiedige welkomst bieden, door onze dankbaarheid voor derzelver Maaker.

Karel.

Och laaten wy dikmaals den opgang der Zon aanschouwen: Ik zal u eene groote verpligting hebben Mynheer. Men besteed somtyds groot geld om eene fraaye ver tooning te zien, en deeze vertooning die men voor niet kan hebben, is immers veel schooner als 't geen met menschen hadden gemaakt wordt.

De Heer Bartlet.

't Is roemwaardig zoo te redeneeren Karel! Ik ben altyd tot uwen dienst om u te onderrichten; maar willen wy nu huiswaarts keeren.

Karel.

Zoo als gy 't goedvind, myn Heer; maar 't is zulk een aangenaame morgenstond.

De Heer Bartlet.

Ik begryp u: gy wilde

liever verder wandelen. Wel aan, het ontbyt zal ook noch niet gereed zyn.

Wy gingen dan noch meerder 't veld in, Mama; maar ik zal u het gesprek, dat wy hadden, in een anderen brief zeggen, want deeze is alreê lang genoeg,

Ik kusse u eerbiedig de hand, lieve Moeder, Vaar wel!

XXI. Brief.
Willem aan zyne Moeder, den 20. *July.*

Ik hebbe noch niet vergeeten, wat ik u belooft heb, waarde Mama! Neen, als men iets belooft mag men het niet vergeeten. Zie hier dan onze verdere saamenspraak.

Karel.
Hoe mooi groen zyn de Velden!

De Heer Bartlet.
Dat merkt gy zeer wel op: dat groen maakt een recht schoon gezicht; en, dat noch het best is, hier is

geen Tuinman nodig om dat lieve gras uit de aarde te doen spruiten; het behoeft niet gezaait, of door menschen begooten te worden, om wel te groeijen: vergelyk hier uw Tuin by, die kan 'er immers niet by haalen?

Karel.

De tuin geeft ons meerderlei bloemen.

De Heer Bartlet.

Gy bedriegt u de soorten van veldbloemen zyn oneindig; flaauw oog in het rond, en gy zult zien dat ik gelyk hebbe.

Willem.

En dan de vruchten, die de tuin geeft.

De Heer Bartlet.

De vruchten zyn geschenken van den Schepper, waar voor wy niet dankbaar genoeg kunnen weezen; maar, geloof my, die grasscheutjes, waar op wy onachtsaam heen treden, zyn voor ons van noch grooter waarde; zy voeden het Vee, dat ons zoo veele lekkernyën op onze tafels geeft, als boter melk en kaas; zy voeden de paarden, die ons zoo veele diensten bewyzen: de schaapen wier wolle

ons kleders en deksels verzorgt, en dat noch wel, zonder den minsten arbeid te vereisschen: terwyl de bloemen, en vruchten in de tuinen eene geduurige zorg nodig hebben. Gewisselyk, wy vinden hier vry grooter blyken van Gods goedheid als in onze bloemtuinen; dit Gras is noodzaaklyk, myn Vriendje! en de bloemen en vruchten zouden wy missen kunnen.

Willem.

Ik bedanke u, Mynheer! dat gy my dat zoo doet bedenken.

De Heer Bartlet.

Zie daar! vind gy deeze veldbloempjes niet aardig? bekyk ze wel!

Karel.

Ik beken het. Hoe komt het toch, dat men daar voor zoo weinig achting heeft?

De Heer Bartlet.

Om dat men zich gewent alles, wat men zonder kunst en moeite kan verkrygen van weinig waarde te schatten; iets dat veel geld en zorg kost, schynt by de meeste menschen meer schoon, als iets, dat ze gemakkelyk bekomen: en dat is slecht, want men behoorde die gras

bloempjes juist des te meer te achten, om dat ze zoo weinig arbeids kosten.

Karel.
Dat is recht zoo, dunkt my.

De Heer Bartlet.
Komt, jonge Heeren! laaten wy die feil nooit hebben: laaten wy nooit geene kleinachting voor dat eenvoudige gras opvatten: laat ons altoos bedenken, dat het eene milde gift van de natuur is waar voor wy den Schepper moeten danken.

Willem.
Ik bidde u zie, Mynheer! hoe veele Visjes in die sloot.

De Heer Bartlet.
Dat is waar.

Karel.
Een Vis is toch een aardig dier! hoe kan hy dus in het water leeven? veele andere dieren moeten sterven als ze in het water komen.

De Heer Bartlet.
God heeft de Vissen een ander soort van lighaam gegeeven, om dat zy voor het water geschikt zouden zyn, en hier uit blykt al weder zyne almagt.

Willem.

Maar op wat wyze gaat toch een Vis voort? hy heeft geene pooten.

De Heer Bartlet.

Hy heeft zyne vinnen, om zich door het water te beweegen, en het zyn voor al die van den staart, die hem hier in van groot nut zyn: de vinnen, die hy in den rug heeft, en die in den buik maaken dat hy zich recht opstaande kan houden.

Karel.

Maar hoe kan hy adem haalen? hy heeft immers geene lucht in het water?

De Heer Bartlet

Gy zult wel opgemerkt hebben, dat de Vissen het water geduurig eerst in haalen, en dat ze het terstond weer uitspuuwen: zy krygen door die gestadige beweeging de lucht, die hun nodig is.

Karel.

Gy zegt wel, Mynheer! het blykt hoe veel vermogen onze God heeft: want dit alles is een wonder.

De Heer Bartlet

'Er zyn noch vry grooter wonderen in de werken van dien wyzen Maaker te beschouwen. Zoud gy ge-

looven, dat'er in een enklen drup van dat water diertjes leeven, die gy met het bloote oog niet zien kunt?

Willem.
In een enklen drup water?

De Heer Bartlet.
O ja. En om u zelven daar van te overtuigen, zoo gebruik slechts uwe vergroot glazen.

Karel.
Dat zullen wy dees dag noch doen William.

De Heer Bartlet.
En vergelyk dan zulk een klein en onzichtbaar diertje by den verbaazenden Walvis.

Karel.
Zeker! dat scheelt veel van elkander.

De Heer Bartlet.
En het zyn beiden maaksels van dezelfde hand, Karel!

Karel.
Gy doet my verstelt staan, myn waarde Heer! ik bidde u laat ons naar huis gaan; ik verlang om met het vergroot glas die kleine diertjes te beschouwen.

Willem.
Waarlyk, ik ook!

***De Heer Bartlet*,**
prees onze nieuwsgierigheid, Mama! 't is een teken, dat men de wysheid bemint, zegt hy, als men in dergelyke ontdekkingen lust heeft. Wy gingen spoedig, zoo ras wy ontbeten hadden, naar onze Kamer, en lieten ons door den Knecht een glas met slootwater brengen, waarin wy wel haast zagen, dat de Heer Bartlet 'er niet te veel van gezeid had. Waarlyk, lieve Moeder! dat weinige water geleek wel eene Zee vol van allerlei dieren, van eene wonderlyke gedaante. Hadde ik ooit gedacht, dat 'er zulke kleine leevende diertjes waaren! Hoe almagtig moet God zyn, want begryp eens, lieve Mama! dat zoo een klein lighaampje noch ledemaaten heeft, dat 'er ingewanden in zyn zoo wel als in een groot gedierte: wy hebben dat alles duidelyk door het vergrootglas ontdekt; doch myn Brief zou te lang worden, als ik dat wilde vertellen: men dient het zelf te zien om het recht te weeten. Leef gelukkig, myne waarde Moeder en denk toch aan uwen Wimpje.

XXII. Brief.
Willem aan zyne Moeder, den 22 July.

Mynheer en Mevrouw Grandisson zyn voor eenige dagen van Huis, Moeder lief, de Heer Bartlet is met hun mede: dus zyn wy maar alleen met de Huishoudster, en verdere Bedienden. Emilia is nu in de plaats van haare Mama bestuurster. Ja, Mama zy geeft haare ordres eeven eens, en alles zoo wysselyk als eene Dame van jaaren. Is dat niet fraai voor zulk eene jonge Juffer? ze is noch maar twaalf jaaren oud. De Bedienden eerbiedigen haar ook net als hunne Mevrouw, en van waar komt dat? zy is 'er wel altoos vriendelyk tegen, maar zy maakt 'er zich nooit al te gemeen mede; zy volgt hier in haar Broertje Karel: gy zoud niet gelooven hoe zeer hy geacht en bemint is. Eduard, in tegendeel doet niet als ravotten en stoeyen met hun, en ze mogen hem niet lyden. Och, was hy maar met zyne Papa en Mama me-

de gegaan, want 'er is byna geen huis met hem te houden. Karel, Emilia en ik, wy vervolgen niet minder onze dagelyksche oeffeningen, dan of Mynheer en Mevrouw tegenwoordig waaren, maar hy, hy doet niet als baldaadigheden en lanterfanten. Wat zal 'er van hem worden? die geen lust heeft tot bezigheden, en tot leeren in zyne jeucht, is maar een ezel als hy ouder wordt. De tyd gaat zoo ras voorby: ieder dag, dien men verzuimt is al weer weg, en komt nooit weêr. Hoor, wat Karel gister tegen hem zeide, maar hy telt het niet met al. Karel, Emilia, en ik zaten aan de eene zyde van de Kamer te tekenen; Eduard vermaakte zich met een gouden Tor aan een draadje te laaten vliegen, en gaf dikwerf, door kwanswys achter uit te springen, ons een stoot tegen onze stoel; maar 't was maar, om dat wy zouden uitscheiden.

Karel.

Maar lieve Broeder! wat vermaak kan een Heer van uwe jaaren vinden, met een gouden Tor aan een draad: je vermoord het beestje zonder nut: geef hem liever de vryheid en laat hem heen vliegen.

Eduard.

Ei lieve! en wat doet gy, als gy met William de Kapellen op een naalde zet, om ze door een vergroot glas te bekyken? dat vermaakt u, en dit vermaakt my.

Karel.

Als William en ik een Kapel op een naald wilden zetten, alleen om ons zelven voor een oogenblik te vermaaken, zou het misschien ook kwaad zyn; maar wy doen dat om ons te onderrichten in de werken der Natuur wy zien met ons vergroot glas, dat het poeyer, dat op de vleugels dier Beestjes zit een soort van vederen is, die eeven fraai in één zyn gewerkt als de veders der schoonste Vogelen: wy zien, als wy eene gemeene vlieg bekyken, hoe wonderlyk haare deelen saamen gestelt zyn, wy zien, dat zy eene meenigte van oogen heeft, terwyl 'er de meeste dieren niet meer dan twee hebben, en dit zouden wy, noch niemant, weeten zonder dat.

Eduard.

Zie daar! als gy met my in den Tuin wilt gaan, zal ik den Tor laaten vliegen.

Karel.
Dat is te zeggen, dat, als ik weiger van met u te gaan, gy het arme beestje zult blyven plaagen; 't is eevenwel zyne schuld niet, als ik niet mede wil gaan; dat is onrecht dunkt my; maar ik ben tot uwen dienst Broeder: 't strekt my altoos tot vermaak u genoegen te geeven.

Emilia.
Het begint te regenen.

Karel.
Wel aan, Eduard, ik zal dan als het u behaagt myn boek met zedelyke vertelsels haalen, en leezen voor u, mits dat William en Zusje het mede goedvinden.

Willem.
Gy zult my verpligten, Karel.

Emilia.
En my ook.

Eduard.
En my niet: je weet wel, dat ik van geen leezen hou.

Emilia.
Foei, Eduard! 't is schande!

Karel.
Luister, Broeder! Is 't u niet aangenaam, dat de menschen met u spreeken?

Eduard.
Wel, ja! wat komt dat hier te pas?

Karel.
De boeken spreeken, als men leest, en zy maaken verstandig.

Eduard.
Ik zoek geen geleerden te worden, maar een Officier.

Emilia.
Een schoon Officier, die nergens van zal weeten te spreeken, als van vechten.

Karel.
Vergeef het my, Broeder! Maar ik denke, dat een jongeling van goede geboorte niet mag verzuimen, om oordeel te verkrygen, welk een staat hy ook verkiezen moge. Hoor een Officier moet zich oeffenen, in den Krygsdienst ten nut van zyn Vaderland: en hy moet wysheid trachten te verkrygen ten nut van zich zelve,

Eduard.
Weetje wel wat, Broeder! ik hebbe uwe lessen niet nodig; ik ben ouder als gy.

Karel.
't Zal my altoos aangenaam zyn, myn lieve Eduard, als gy my lessen wilt geeven, en ik zal 'er u voor bedanken Ik zou het achten als een teken, dat

gy my bemint, indien gy my wilde onderrichten.

Eduard.

Eenige dagen geleden misprees gy in my de lust tot Kaartspeelen, en wat kwaad is dar in?

Karel.

Ik misprees in u eene al te groote drift tot het spel. Gy maakt u boos als gy iets verliest, en, die dat zwak heeft, doet beter, naar ik denk, van nooit te speelen: 't is goed het te kennen, om dat het thans in de gezelsschappen in gebruik is, en dat men zich naar eens anders vermaak dient te schikken; maar ik hoope nooit te speelen, dan met de geenen, waar voor ik achting hebbe, en dezulken kan ik niet misgunnen een weinig van my te winnen; ten tweeden zal ik altyd zorg draagen, van nooit om hooger geld te speelen, als ik verliezen kan, zonder my te benadeelen, en dan zal ik over myn verlies geene smart gevoelen, en geen leet toebrengen aan de geenen waar van ik win. Geloof my! laaten wy ons wachten voor de drift tot speelen, want het geen eerst eene onschuldige tydkorting is, wordt

eindlyk een verderffelyk kwaad: wy hebben een voorbeeld in Beverley van 't geen ik zegge.

Emilia.

Ja zeker! Beverley was ryk; hy verloor alles; hy wist geen raad meer, en wilde toen zelf uit droefheid zyn eigen Kind, dat hy geen brood meer kon geeven vermoorden.

O, lieve Mama! ik zal altoos voorzichtig weezen, en my nooit gewennen tot speelen: hoe elendig kan iemand 'er door worden in weinige oogenblikken! Kan men dan in een gezelschap niet liever redeneeren? dat is immers aangenaamer. Ja, ja, ik zal; zoo veel ik kan vrienden zoeken, die niet veel van speelen houden. Vaarwel Mamaatje, en kus als 't u gelieft Zusje Annette voor my.

XXIII. Brief.
Willem aan zyne Moeder. Den 24 *July.*

Eene van de Dienstmeiden hier in huis is zeer ziek. Zie nu, lieve Mama! hoe goed Emilia is. Zy was dees morgen al vroeg op, om zelf aan die Meid een kommetje kalfs nat te brengen; en zy was niet te vreeden, voor dat zy het haar had zien uitdrinken: 'er werdt terstond op haar bevel een Doctor gehaalt, en zy laat de zieken oppassen als of het haare zuster waare. Hoe beminnelyk is het in eene jonge Juffer zoo menschlievend te weezen. Eduard verweet het haar: het staat u mooi, zeide hy uwe meid te dienen; en waarom niet, Broeder? antwoordde zy: gy speelt wel met een knecht op het kegelspel; en ik draag zorg voor eene meid uit medely. Eene dienstmeid is een mensch gelyk wy: ik bedenk hoe bly ik zou zyn, als ik in haare plaats waare, dat men my liefde bewees. Eduard werdt

wat beschaamt en sloop uit de kamer. Myne Moeder doet ook gelyk Emilia, dacht ik hier op. Het heugt my noch, dat onze Hanna de koorts had, en dat gy toen ook zorg voor haar droeg. Maar dit geheugen brengt my iets te binnen, dat my bedroeft maakt: hoe ongelukkig zyt gy! hier zyn zoo veele dienstboden, en gy, arme Mama! hebt maar een enkel meisje: gy moet zelf zoo veele bezigheden waarneemen, die zoo weinig passen aan de Weduwe van een Colonel. - Maar ik wil liever van wat anders spreeken: Zusje Annette zal wel haast grooter worden: zy zal een goed meisje weezen, en u in alles dienen: en ik, als ik eens eene Bediening hebbe, dan zal ik voor myne lieve Mama zorg draagen: dan zullen wy ook zoo veele gerechten op onze tafel hebben als hier, en onze goede vrienden zullen gaarne by ons ten eeten komen.

Karel, Eduard, en ik, hebben gister het middagmaal weezen houden by den Ridder Friendly; 'er is een Zoon, omtrent van die jaaren als wy, en wy hebben zeer veel vermaak gehad. Laat my u ons gesprek,

dat wy dieswegen hadden, toen wy thuis kwamen mede-deelen, lieve Mama! Emilia verwelkomde ons op eene zeer bevallige wyze.

Emilia
Hebben de jonge Heeren braaf vrolyk geweest?

Karel.
Ja wel, lieve Zusje! maar ik zou noch vrolyker geweest zyn, als wy u mede in het gezelschap hadden gehad.

Emilia.
Gy zyt wel verpligtend Broeder!

Eduard.
En ik, ik blyf op een ander tyd t'huis; de jonge Friendly staat my niet aan.

Karel.
En waarom, lieve Broertje? hy schynt zeer goedaardig en beleeft.

Eduard.
Hy gelykt eer een mensch van veertig jaaren, dan een jongeling van veertien,

Karel.
Dat is juist iets, dat in hem te pryzen is; vind gy het niet fraai, dat iemant, die noch zoo jong is, zoo wel van de oude en nieuwe historien weet meê te spreeken.

Eduard.

Wel nu. Maar wat hadden wy aan het bezien van de Landkaarten, die hy ons liet kyken?

Karel.

't is waar wy hadden daar zoo veel niet aan, om dat wy noch zoo ver niet in de aardrykkunde gevordert zyn; en dat heeft hy gewisselyk zoo niet bedacht: 't is eene fout iemant te spreeken van dingen, daar hy niet over kan oordeelen, en men behoort zich altyd te schikken naar de geenen daar men by is. Als ik, by voorbeeld; met iemant, die geen latyn verstaat, wilde redeneeren over de schoonheid van de latynsche taal, zoude ik my verveelend maaken. - Het bezien van de Landkaarten is ondertusschen voor my niet ten eenemaal nutteloos geweest; ik hebbe 'er des te meer lust door gekreegen om my in de fraaije weetenschap der *Geographie* bekwaam te maaken.

Eduard.

En hoe vind gy dan dat het een jongheer van geboorte staat een draaibank te hebben en te leeren kunstdraaijen.

Karel.

Dat vinde ik zoo naar myne smaak,

dat ik Papa zal bidden om 'er mede een te hebben.

Emilia.

O, doe dat toch Karel! dan zult gy voor my veele mooye dingen maaken.

Eduard.

Ik moet waarlyk lagchen! Karel Grandisson zal een draayer worden! Dat zal goed weezen als hy eens arm wordt, dan kan hy een ambacht.

Karel.

Spot daar niet meê Broeder! 'er zyn menschen, die noch hooger zyn geweest als ik, en die tot armoede vervallen zyn; en schoon ik niet hoop ooit het kunstdraaijen nodig te hebben om myn brood te winnen, zal het my tot lof strekken het te kennen: de werktuig-kunde maakt handig en bekwaam, en is zeer vermaaklyk.

Och, Mama lief! welk eene lust kryge ik, om my in allerlei weetenschappen te oeffenen. Waard gy ook ryk, gy zoud my mede een draaibank laaten maaken. De jonge Heer Friendly draaide een doosje van een stuk yvoor daar wy by stonden, en gaf het my. Ik zende het hier nevens voor zusje Annette.

XXIV. Brief.
Mevrouw D..... aan Willem, den 6 *Augustus*.

Hoe beminnelyk is Juffrouw Emilia! ja, myn Zoon! 'er is geene schooner deugt als de menschlievenheid. 't Waare te wenschen, dat alle jonge Juffers de pryswaardige Emilia tot haar voorbeeld verkozen, en dat zy, in plaats, van de Dienstboden te plaagen, en te sarren, dezelve met goedheid behandelden. De Dienstboden kunnen zeer veel nadeel doen aan den goeden naam; zy zwygen zelden het kwaad, dat zy ontdekken in de jonge Heeren en Juffers, waar by zy dienen, en verbreiden daar en tegen altyd het goede. Gy weet hoe dikwyls ik u, om uwe zachtmoedigheid jegens uwe minderen gepreezen hebbe.

Maar waarom bedroeft het u lieve Willem, dat ik niet dan een enkel Dienstmeisje hebbe; de veelheid der Bedienden maakt

het geluk niet uit; zy strekken veel al meer tot staatsie dan tot gemak. Een iegelyk Bediende kan tot nut zyn in de Huishouding, maar hy vermeerdert teffens de zorg van den Meester en Meestereste; indien ik de vermogens hadde, zoude ik my gewisselyk in dat geval naar myn staat schikken. 't Is eene deugt, zoo veele Bedienden te houden als onze middelen toelaaten; men verschast daar door aan zyne behoeftige medeschepselen het leevens onderhoud, waaraan zy andersints mogelyk gebrek zouden lyden; doch dewyl het de Hemel niet behaagt heeft, my die vermogens te geeven, smart het my in geenen deelen, niet meer als een eenig jong meisje tot myne hulp te hebben: Ik ben vergenoegt: ik hebbe geene andere diensten nodig dan de haare. En wat zyn nu die bezigheden, die niet passen, zegt gy, aan de Weduwe van een Colonel? Dit zeggen is onbedacht Willem! 't is geen onëer zich zelven te bedienen, als men geen geld heeft om eens anders diensten te betaalen, 't zal u, naar myne dood meer vergenoeging geeven, te mogen denken, *myne Moeder bezorgde haar eigen eenvoudige maaltyden: onze klee-*

dinge was het werk haarer handen: haare naarstigheid verschafte ons het nodige; dan indien gy u hoorde verwyten *uwe Ouders leefden volgens hunnen rang en geboorte; zy hadden eene prachtige woning, fraaye huisraaden en een groot gevolg van bedienden, maar zy hebben u niets laaten overhouden, als een menigte schulden:* Wat dan de Zoon een's Colonels? een veracht Jongeling, die, schoon onschuldig., de schande zyner Ouderen draagt, terwyl een eerlyk Burger hem naaulyks voor zyn gelyk wil erkennen.

't Geen ik u hier zegge zal, hoope ïk, uwe droef heid doen verdwynen, dewyl gy daar uit zien zult, dat ik ten vollen met myn lot te vreden ben.

Voor 't overige: uwe kinderliefde, uwe goedhartigheid, hebben my traanen van blydschap doen storten: al waare ik noch veel armer dan ik ben, myn lieve Willem, zou ik my noch ryk achten in het bezit van myn deugtsaamen Zoon. - Vaarwel, myn Lieve! volg altoos de goede neigingen, die ik in u ontdekke: dan zult gy niet alleen

de troost uwer Moeder, maar ook de beschermer van uwe Zuster weezen.

XXV. Brief.
Emilia aan Mevrouw Grandisson. Den 7 Augustus.

Wy zyn hier deezen nacht in eene groote ontsteltenis geweest, lieve Mama! Het Huis van den Heer Falston is tot den grond toe afgebrand. O welke verschrikkelyke vlammen! de lucht was rood als bloed: het hart klopte my: ik schreidde; 't is dunkt my zoo yslyk iemants goed te zien verbranden! Hoe voorzichtig behoort men te zyn, dewyl het vuur zoo schielyk een ongeluk kan geeven. Had men dat hier bedacht het zou niet gebeurt weezen. Ja, Mama! 't zyn de jonge Juffrouwen Falston, die 'er de oorzaak van zyn. Zy hadden des avonds, zonder dat het gemerkt was eenige aangeglommen koolen weeten te krygen, en waaren daar meê naar haar speelkamertje gegaan, om in stilte eene kleine Tartelette te bak-

ken; die iets ter sluip doet doet het altyd zonder overleg en in haast: het vuur moet zekerlyk op het tapyt gevallen zyn, zonder dat zy het zagen: zy werden gestoort, en beneden geroepen: aten dus haare Tartelette noch maar half gaar, half gebrand schielyk op, en gingen van de Kamer, na dat ze die wel hadden toegesloten, zonder dat iemant ergens gedachten op had. Men geleidde haar eindlyk naar haar slaap vertrek, zonder dat zy, om geene achterdocht te geeven, weer op het speelkamertje dorsten gaan, en des nachts om twee uuren, toen ieder lag te slaapen geraakte ylings het Huis in vollen vlam. God heest haar wel gestraft! Zie daar nu, om een slecht gebakje te eeten het Huis van haaren Vader tot koolen! Nu schreyen zy: nu bidden ze om vergiffenis; nu zyn ze ziek van droefheid; en wat baat het? het vuur heeft alles verteert.

Niets is 'er geborgen: de Wolbaalen van den Heer Falston: de Meubelen: die kostelyke Schilderyën, waar aan gy weet, Mama lief! dat hy zoo veel geld besteedde: alles is tot asch. De Juweelen, en Goud

en Zilver zyn verlooren of gestoolen: de jonge Juffrouwen zyn met een enklen onderrok gevlugt: en de Heer Falston zelve is deerlyk gebrand: gelukkig zoo hy het leeven behoud. - Wat zal 'er nu van die hoogmoed worden, die de jonge Juffrouwen hadden? gister zoo ryk, nu zoo arm! zy bejegenden altyd haare buuren met verachting om dat het geene luiden van geboorte waaren; en nu zyn zy gelukkig dat die zelfde buuren haar uit meedely in Huis hebben genoomen: hoe schielyk kan men vernedert worden! en hoe kwaalyk doet men als men zyne minderen niet met beleeftheid behandelt, als men begrypt hoe ras men de hulp van Menschen nodig kan hebben!

Maar deeze Brief is al zoo lang, dat ik vreeze u te verstooren, Mamaatje; en evenwel (och ik durf haast niet zeggen wat ik gedaan hebbe) hebbe ik 'er noch wat by te voegen. Zult gy het uwe Emilia vergeeven? - Ja, gy zyt zoo goed: gy zyt zelf zoo mededogend. - De Kleeren van de jonge Juffrouwen Falston zyn allen verbrand; zy hadden niets: Ik hebbe aan

de jongste, die omtrent eeven groot is als ik, een van myne dagelyksche Klederen gezonden, en eenig ondergoed; ik zoude haar wel iets beters gezonden hebben; maar all' wat ik bezit is, het uwe, en ik mag het niet weg schenken, zonder uwe toestemming - Ik bid verschoon my! Ik zal voortaan des te spaarzaamer zyn over myn goed: gy behoeft my dat verlies niet te vergoeden, want ik hebbe Klederen in overvloed. - Vaarwel, lieve Mama! en zyt altoos verzekert van myne eerbied en liefde.

XXVI. Brief.
De kleine Grandisson aan zyn Vader. Den 7 *Augustus*.

Ik neeme de vryheid u eene ootmoedige bede te doen, myn Papa, voor een ongelukkig Huisgezin. Zou myn yver u mishaagen? Neen gy zyt het, die my geleert hebt medelyden te hebben.

Gy zult uit den Brief van zusje Emilia den elendigen toestand van den Heer Fal-

ston hebben gezien; doch dit is het niet al; de arme Man is niet alleen berooft van zyn Huis en goederen; zyn Landgoed is ook verlooren: hy heeft schuldëischers, die anders mogelyk geduld zouden hebben gehad, en deeze willen nu betaalt zyn of zy willen dat Landgoed laaten verkoopen. - Ik hebbe met myn vriendje William by den Heer Falston een bezoek gedaan, en by die gelegenheid hoorde ik hem tegen den Procureur Nelson zeggen, dat alle zyne schulden noch geene twee honderd ponden sterlings beliepen. - 't Is eene kleine som: zal hy zyn Landgoed, 't welk voortaan zyn eenigste leevens onderhoud zal weezen, moeten missen, en in zyne oude dagen gebrek hebben! dat verhoede de Hemel! Maar lieve Papa! zie wat ik hebbe gedacht. Het Legaat, dat de Heer Browly my uit goedgunstigheid by zyn sterven gemaakt heeft, is vyf duizend ponden: dat is eene groote somme, dunkt my: dezelve is in uwe handen, en gy zyt daar meester van: hier van kan ik zeker wel twee hondert ponden missen, om dien Man uit den nood te helpen. Ik zal even wel ryk genoeg zyn, te meer, dewyl gy de edelmoedigheid hebt,

om noch de intressen van dat Legaat jaarlyks voor my te laaten oploopen. Ik bidde u weiger my myn nedrig verzoek niet! ik zal daar van meer vergenoeging hebben, als my de twee hondert ponden ooit geeven kunnen. - Een ongelukkigen Gryzaart met zyne twee Dochters van armoê te bevryden! welk een zegen. Laat my u op deeze wyze gelyk worden, u, die zoo weldaadig zyt. - Och waard gy hier ik zoude my aan uwe voeten werpen en..... maar 't is genoeg, het staat aan uwe wyze bestuuring om te oordeelen of myne bede gehoor verdient: myn pligt is de onderdanigheid, en die zal altoos onafscheidelyk weezen van de gevoelens van uwen gehoorzaamen Zoon.

Karel Grandisson.

XXVII. Brief.
De Heer Grandisson aan zyn Zoon. Den 8 *Augustus.*

Gy hebt van my geleert mededogend te zyn, zegt gy. Ja, myn beminnelyke Zoon!

ik hebbe altyd getracht uw hart gevoelig te maaken voor de ongelukken uwer medeschepselen. De liefde voor onze eeven-menschen is eene schoone deugt, en wordt ons door het Opperweezen op het duurste aanbevolen. 't Verzoek, dat gy my doet is een blyk van de grootmoedigheid van uw hart, en eene zoo loffelyke begeerte eischt belooning. De nieuwe ontdekking welke ik gedaan hebbe van uwe weldaadigheid is my wel twee hondert ponden sterlings waardig, - en gy zult hier by een Bankbriefje vinden van die somme. - Ga verbly het hart van den rampspoedigen Falston, en smaak al het genoegen eener edelaardige ziel; maar wat aangaat uw Legaat van den braaven Browly; hier van mogen gy, noch ik, geen gebruik maaken, voor dat gy meerderjaarig zyt; dit pand is my toevertrouwt, als Voogt, en niet als Vader - Vaarwel myn waarde Karel!

XXVIII. Brief.
Mevrouw Grandisson aan Emilia. Den 8 *Augustus*.

Waare ik by u, myne waarde Emilia! Ik zoude u van harten omhelzen: ik zoude u myn genoegen toonen: ik zoude u pryzen voor uwe beminnelyke mededogenheid - ja gy hebt loffelyk gedaan met de jonge Juffrouw Falston in haar ongeluk by te staan. Ik wil u tot loon daar voor eene nieuwe gelegenheid geeven om het vermaak van 't weldoen te ondervinden. Gy zult in myne kleine *Garde Rôbe* dat stuk stof vinden, 't welk ik geschikt hadde voor een Huiskleed voor my: gy kunt dit door myn Kleermaaker voor de oudste Juffer laaten opmaaken, en 'er verder meê handelen, zoo als 't u behaagt. Volgens 't goed hart van myne Emilia zal dit haar meer vermaak geeven, dan als ik het haar voor haar eigen gebruik gaf; zoo niet, dan staat het aan u om het voor u zelve te houden, 't is aan u dat ik het geeve. - Vaarwel

myn Lieve! vergeet nooit de schoone les, die gy u zelve in uwen Brief geeft, van nooit hoogmoedig te zyn op het bezit van Goederen, dewyl een enkelen nacht ons van alles kan berooven, nooit trots te zyn jegen zynen eevenmensch, dien men zoo onverwacht nodig kan hebben, en hou altoos voor oogen hoe gevaarlyk het is onvoorzichtig met vuur en brandstoffe te handelen, dewyl van een kleine vonk dikwerf iemants verderf, ja 't leeven afhangt.

XXIX. Brief.
De kleine Grandisson aan zyn Vader. Den 9 *Augustus*.

O, welk een vermaak hebt gy my gegeeven, myn lieve Papa! welk eene goedheid, en hoe verlang ik naar u, om u te bedanken. - Had gy gezien hoe de Heer Falston my in zyne armen drukte: gy zoud geschreit hebben, zoo wel als ik: de traanen roldden hem langs de wangen. - Hoor nu, geëerde Papa! hoe ik gedaan

hebbe. - De Heer Falston is eergierig: 't zou hem gesmart hebben een geschenk te moeten ontfangen: Ik gaf hem dus het Bankbriefje als ter leen, met byvoeging, dat hy het kon te rug geeven, wanneer het hem behaagde. Hy wilde my toen eene handtekening geeven; doch ik verscheurde dezelve in zyn byzyn, waar uit hy wel kost besluiten, dat het hem nooit weer zoude opgeëischt worden. Als ik het hem op eene andere wys gegeeven hadde, zou het geweest zyn als een Aalmoes, en dat is, dunkt my beledigend voor een Man als hy. Had ik het stil in zyne Snuifdoos kunnen leggen, dat had beter geweest, dan had hy zelf niet geweeten van wien het kwam, maar ik vond daar toe geene gelegenheid.

De Heer Bartlet komt morgen, en dewyl gy ons vergunt hebt om somtyds met de Kales uit te ryden, zullen wy dien waarden Vriend op halfweegen gaan afhaalen. - Ik kusse u eerbiedig de hand myn Papa, en verzekere myne dierbaare Mama van myne onderdaanige hoogachtinge.

XXX. Brief.
Willem aan zyne Moeder. Den 11 *Augustus.*

Wy hebben gister den Heer Bartlet weezen te gemoet ryden. Karel had in de Herberg, daar wy hem moesten opwachten, eenige ververscching laaten aandienen. Al wat Kareltje doet is toch altyd beminnelyk! hy spaart zyn zakgeld: hy koopt nooit iets onnuttigs, en op die wys heeft hy altoos geld om by gelegenheid uittemunten, en wat te besteden tot vermaak zyner vrienden. Hy ontfing den goeden Heer Bartlet als een vader, en waarlyk, lieve Mama 't is eene deugt, eerbied te toonen voor luiden van jaaren. - Wy hebben ons wel vermaakt; de Herberger had niet ver van zyn Huis Byënkorven: dikwerf hadde ik van de Byën hooren spreeken; nu hebbe ik ze gezien: welke wonderen; maar ik zal u ons gesprek mede deelen.

Emilia.
Zouden ons die Byën geen kwaad doen. Mynheer?

De Heer Bartlet.
O Neen; maar wy moeten maar geene sterke beweegingen maaken; wy zullen zachtjes naderen. - Zie daar! verbeeld u nu, dat gy eene geheele Stad met Volk ziet, alwaar een iegelyk zyn best doet om met eer zyn kost te winnen: niemant staat hier ledig: elk is eeven naarstig, en het is of al wat zy doen met verstand geschiet.

Karel.
Zeker, myn waarde Heer! die lieve Diertjes doen beter als veele menschen. Hoe beschaamt moet hier een luijaard, die zyn' tyd niet waarneemt, staan kyken!

De Heer Bartlet.
Dat is wel waar: zy zyn altyd bezig: zy zorgen in den zomer datze spys voor den winter hebben: zy bouwen zich die kamertjes, die gy daar ziet, waar in zy tegen de kou bewaart zyn.

Emilia.
Hebben zy die hokjes altemaal zelf gemaakt?

De Heer Bartlet.

o Ja! en zy zyn'er wel zindelyk op; 'er mag geen vuïltje in zyn, of zy draagen het uit: zoo ook als 'er een Byë sterft, die wordt buiten den korf gegooit.

Willem.

Maar Mynheer! als het nu eens gebeurde, dat 'er een slek, of ander dier, in den korf kwaame, die zouden ze immers niet kunnen wegdraagen?

De Heer Bartlet.

Dan bewinden zy zulk een dier, na dat ze het dood gemaakt hebben, met haaren wasch, en ze besluiten het daar in, zoo dat het haar geene schade kunne toebrengen.

Emilia.

Dat is aardig!

De Heer Bartlet.

En merk op, hoe eensgezint die Byën met malkander zyn: ieder heeft hier zyne byzondere post: de eene vliegt uit om Honig te verzaamelen: de andere zorgt voor het Wasch: weder anderen hebben haare bezichheid in den Korf; zy, die thuys blyven, komen aan den ingang, om aan de geenen, die uitvliegen, den last

dien ze draagen af te neemen, en op die wys verpoozen en helpen zy malkaar. Met recht mag men ze aanzien als een deugtsaam Huisgezin, waar in elk met vlyt bezig is om zyn medebroeder gelukkig te maaken.

Karel.

Maar my dunkt ik zie 'er daar eene, die veel grooter is als de anderen.

De Heer Bartlet.

Gy hebt gelyk: deeze noemt men de Koningin, en hier voor betoonen zy allen eerbiedigheid, 'er is 'er zoo niet meer als een in ieder zwerm.

Karel.

De Byën zyn van een groot nut voor de Menschen.

De Heer Bartlet.

Gewis! Wy zouden zonder haar noch Wasch, noch Honig hebben, welken beiden zeer nuttig zyn in de geneeskunst.

Willem.

Is het ondertusschen niet wat hard, dat men die lieve Beestjes berooft van dat Wasch, en van dien Honig, die zy door zoo veele naarstigheid voor zich zelve opgaaren.

De Heer Bartlet.
Men laat haar altyd genoeg over om van te leeven.

Emilia.
Ik hebbe nooit de Byën mogen lyden, om dat ze zoo steeken; maar voortaan zal ik ze lief hebben.

De Heer Bartlet.
Dat 's recht, Emilia! en zoo zyn 'er noch veele andere dingen, die wy haaten, om dat wy 'er het nut niet van kennen; laat ons daarom nooit iets kwaad vinden van 't geen God gemaakt heeft.

Emilia.
Zouden die lieve Diertjes eenig overleg hebben in hun werk?

De Heer Bartlet.
Geenzins! die beweegingen en bekwaamheden zyn hun door den Schepper ingeschaapen: hy heeft ons in de bestuuring deezer Diertjes zyne groote wysheid willen doen zien.

Willem.
Zou 'er geen middel voor de Menschen zyn, om dien Honig en dat wasch zelf te verzaamelen, want de Byën haalen ze immers uit de bloemen en kruiden?

De Heer Bartlet.

Neen, zeker! Wy zullen eens eene Byë door een vergrootglas bekyken, en dan zult gy de werktuigen aan haar ontdekken, waar meede ze dien Schat opzaamelen, werktuigen, die een Mensch, met al zyne bekwaamheid, niet in staat zou zyn te vervaardigen.

Karel.

Zeker! gy zegt met recht, myn Heer! dat God hier door ons zyne groote wysheid heeft willen vertoonen. Dit alles is verwonderlyk, en ik verlang naar myn vergrootglas, om die werktuigen te zien.

De Heer Bartlet.

Die nieuwsgierigheid is pryslyk: wy leeren door al zulke beschouwingen Gods almagt kennen.

De Heer Bartlet had wel gelyk, lieve Moeder! wy hebben eene Byë door ons vergrootglas bekeeken. Kon ik u daar eene rechte beschryving van geeven -! Maar men dient het zelf te zien. Vaarwel myne lieve Mama.

XXXI. Brief.
Willem aan zyne Moeder. Den 12 *Augustus*.

Och, myne lieve Moeder. Myn vriend Kareltje heeft zyn been gebrand, en kan niet gaan: Eduard, die altyd eeven wild te werk gaat, is 'er de oorzaak van, door een ketel met kookend water om te storten: maar nooit, neen, nooit, zach men zulk een geduld, zoo veele goedheid, als Karel bezit. Een ander zou zyn Broeder hier hebben toe gegraauwt; maar hy, inteegendeel verbergde dat hy pyn gevoelde: 't is niets zeide hy, het heeft my niet veel geraakt; wees niet verlegen Eduard. - Wy zagen nochtans wel beter, want zyn been zwol zoo geweldig op, dat men zyne kous in stukken moest snyden, om ze uit te krygen: Emilia begost te schreiën: zie zoo, riep zy uit, dat komt van uwe lompe onbezuistheid: daar hebt gy misschien uw Broeder voor altoos ongelukkig gemaakt; Ik wenschte dat gy het zelf had:

en ik, ik wenschte, dat het niemant had, viel Karel haar in de reeden. - Wees niet gestoort, lieve zusje het zal wel overgaan; Eduard heeft het niet met moedwil gedaan; 't was een ongeluk, en al was het erger, men zoude 'er zich in moeten troosten; geene verwytingen kunnen eene gedaane zaak te recht brengen. - Daar staat hy nu als een gek, hernam Emilia, in plaats van schielyk om een Chirurgyn te zenden Ik hebbe dien niet nodig, antwoorde Karel: kryg my maar een weinig van de Brandzalf als 't u gelieft, en dan is het morgen geneezen. Maar sus, vervolgde hy, daar komt de Heer Bartlet, zeg hem niets van Eduard; en gy, Broeder, geef my de hand en omhels malkander; uwe gestoortheid zou my veel meer bedroeven als dat klein brandseltje, dat ik byna niet meer voel.

Wat is men gelukkig, als men in zulk een geval zoo bezadigt kan zyn: want als men 't wel in ziet Kareltje had gelyk, 't kon hem niet helpen zich kwaad te maarken; dat zou hem de pyn niet benoomen hebben.

Maar het vermaak, dat ik vinde, in aan myne lieve Mama te schryven, zou my wel doen vergeeten, dat hy my verzocht heeft om hem gezelschap te houden. Ik kusse haar dan in myne gedachten van harten goeden nacht, en verzeker haar van myne eerbied en gehoorzaamheid.

XXXII. Brief.
Willem aan zyne Moeder, den 14. *Augustus.*

Arme Kareltje 't is nu twee dagen, dat hy met het been in het kussen zit, en ik geloof, dat hy 'er veel pyn aan heeft, schoon hy het niet wil zeggen. Emilia vroeg hem gister of hy niet droevig was, om dat hy nu niet uit kost gaan? Neen, antwoorde hy, de droefheid zou my niet baaten; ik zou daar door myn leed maar erger maaken: voor eerst stel ik my te vreeden met de hoop, dat ik wel ras weer herstelt zal zyn, en wat zal ik 'er dan by verlooren heb-

ben? eenige dagen in myne kamer te blyven: ten anderen 't zou wel schande weezen, als ik my niet kon troosten in zulk een klein ongeval; wy kunnen immers niet altyd eeven gelukkig, eeven gezond, zyn? Neen lieve zusje, 't is goed somtyds eene kleine smart te hebben, dat leert ons geduldig weezen, en dat is onze pligt, want 'er is niemant op aarde, hoe ryk, hoe groot hy zyn mooge, die niet wel eens tegenspoed heeft: zou ik gramstoorig weezen om dat ik voor eenige dagen 't gebruik. van myn been moet missen, terwyl ik zoo dikwerf menschen zie, die voor al hun leeven op krukken moeten gaan? Wat is dan hier by onze arme Woodwel wiens been in den laatsten Oorlog is af geschooten? wy moeten ons onderwerpen aan 't geen ons wordt op geleid. En zoud gy 'er u dan ook in troosten kunnen, al verloor gy meede uw been? vroeg Emilia. Die zou my gewisselyk groote droefheid geeven, gaf Karel ten antwoord; ik bidde God dagelyks my voor dergelyke ongelukken te bewaaren, dit is in zyne magt, dus indien hy my dat liet overkomen, zoude ik moeten denken dat het zyn wil waare. Wat dan? kan ik

het beletten? Hy is meester over my, Hy begeert dat ik zulk een ongeluk hebbe: ik moet gehoorzaam zyn: ik moet my geduldig toonen, ik kan het toch niet beter maken, en dan durf ik hoopen dat God my ook kracht zal geeven om alles te verdraagen. Gy hebt wel gelyk myn Heer, zeide ik, 'er is geen troost dan by God alleen. En waarlyk, lieve Mama! zoo te denken als Karel is het eenigste middel om alle ongelukken over te komen. 't Geheugt my noch, toen ik myn lieven Vader verloor; onze droefheid kost hem het leeven niet weder geeven; gy schreidde; ik klaagde; onze snikken en traanen waaren vergeefs; maar gy naamt my by de hand en zeide; kom, myn Zoon! laat ons God bidden om vertroosting: wy baden: en ziet, ik zach dat gy geruster werd: ik zelve voelde dat myn hart verligt was na ons Gebed. - O ik zal my altoos zoo gedraagen in droefheid: ik zal my aan God onderwerpen in alles wat my overkomt, en dan zal ik moed hebben om te lyden, weetende dat Hy het is, die alles bestuurt, en tot wien ik dagelyks zegge, *Uwen wille geschiede*!

XXXIII. Brief.
Willem aan zyne Moeder, den 16. *Augustus*.

Kareltje begint een weinig te kunnen gaan, ik houde hem getrouw gezelschap, en dat is niet meer als myn pligt: hy zou die beleeftheid voor my ook hebben als my wat scheelde: ten anderen ik vermaak my zeer wel als wy te saamen alleen zyn.

Wy hielden ons gister een gantschen achtermiddag bezig met onze vergrootglazen. Lieve Mama, wat al verbaazende dingen zyn 'er, die men met het bloote oog niet zien kan. Zoud gy gelooven, dat 'er op een klein zandkorltje Diertjes loopen; dat 'er in zoo een zandkorltje hoolen zyn, waar in die Diertjes zich gaan verbergen. Het schimmel dat 'er op een stukje oude kaas was, vertoonde een bosch van boomen met takken en bladers: in een haïr van 't hooft ontdekten wy duidelyk dat eene buis door-

liep, die als met bloed gevult was. Wie zou gelooven dat kleine diertjes, die men naauwlyks zien kan, een hart en ingewanden hebben, zoo wel als een paard of ander groot schepsel? wy hebben dat nochthans duidelyk ontdekt: en een Spin! O, dat is een wonderlyk Dier. Maar hoe kunstryk zyn de bladers der bloemen: hier in is geen trekje of het heeft zyne schoonheid. Kom, zeide Karel, laat ons het onderscheid eens zien tusschen Gods werken, en die der Menschen; Wy bezagen hier op eene natuurlyke Roos: alles was overheerlyk en fyn: 'er was nergens een misstand in, en het werdt schooner toen het vergroot werdt; toen beschouwden wy eene Roos, door een der eerste Meesteren geschildert; maar, o, wat was die, in vergelyking van de andere! alles was grof en afschuwelyk door het vergrootglas, en die verwen, die voor 't bloote oog zoo zacht zoo aangenaam scheenen, waaren hard en morssig, en vol krassen en vézels: het allerfynste gepolyste staal geleek wel ruw en verroest yzer. Wat is dan de kunst der Menschen by de Almagt van onzen Schepper? niets, in waarheid! Och mogten alle Menschen dit weeten! zy zou-

den meer eerbied hebben voor dat Opperweezen. Maar wat doet men? Men plukt eene bloem, men bewaart die eenige uuren; men werpt ze weer weg, zonder te bedenken, dat de grootste, de verstandigste op aarde niet in staat is om zulk een kunstwerk voort te brengen: en dan noch, een Schilder heeft verwen om eene Roos te schilderen; maar God heeft de eerste Roos gelyk alle andere dingen uit niet voortgebragt. Ik voor my zal voortaan by iedere Bloem my herinneren hoe groot hoe wys derzelver Maaker is.

XXXIV. Brief.
Willem aan zyne Moeder, den 18. *Augustus.*

Mynheer en Mevrouw Grandisson zyn dees achtermiddag weder te rug gekomen, lieve Mama! Wy zyn allen blyde: zelf de Dienstboden waaren verheugt: 't is een goed teken, dat de Dienstboden zoo veel van

hunne Meester en Meesteresse houden. Ik zal ook altyd trachten goed en menschlievend te zyn, als ik groot ben, want het is vry beter bemint als gevreest te weezen. Maar ik moet u al weer van myn vriendje Karel spreeken. De Heer Bartlet vroeg ons na het ontbyt of wy eene korte wandeling met hem wilden doen; Kareltje, die nu weer veel beter is, verzocht verschoont te zyn van mede te gaan. ‘Myn been is noch niet geheel herstelt, zeide hy, ik wenschtewel dat Papa en Mama als zy dees avond te Huis komen 'er niets van merkten, en als ik 'er nu veel op gaa, zouden zy het ligt zien; ik wil liever het vermaak van 't wandelen missen, als hun de minste droefheid geeven’. Ik pryze uwe voorzorg, antwoordde de Heer Bartlet: gy zyt altoos beminnelyk, myn waarde Karel! Nu hy bleef dan op zyne kamer en Emilia, Eduard, en ik verzelden den Heer Bartlet, en hadden het volgende gesprek.

De Heer Bartlet.

Indien het u behaagt, zullen wy de laan naar het Dorp inslaan:

daar zyn veele buitenplaatsen, en dat is vermaakelyk.

Emilia.

Als 't u gelieft, Mynheer! - Wat is dit alles mooi groen! dat is vry schooner als in den winter; dan is 'er byna geen blaadje aan de boomen. Waarom is het toch niet altyd zomer?

De Heer Bartlet.

Dat zou niet goed weezen; als het altyd zomer waare, zouden wy 'er minder vermaak van hebben. Als men iets gewoon wordt, en altoos heeft, begint het eindlyk te verveelen; gy hebt dit dikwyls geloof ik met uwe Speeltuigen ondervonden: Hoe bly waard gy eenige maanden geleden met uwe *Obtica*; gy zoud 'er eeten en drinken om gelaaten hebben, en nu hoor ik 'er u niet meer van spreeken: sluit dezelve voor eenigen tyd weg, en zy zal u daar na weer eeven veel vermaak geeven, als toen gy ze eerst kreeg. Zoo is het ook met de boomen en bloemen: die verandering van zomer en winter is geschikt om ons te meer vermaak te geeven. Ten anderen de aarde moet des winters tyd hebben, om nieuw voedsel te vergaaren voor de vruchten en

planten, die ze des zomers moet voortbrengen.

Emilia.
Ik hebbe dat noch nooit zoo bedacht. - Och! ik schrik! daar is een groote Kikvorsch; ik ben bang voor die Beesten.

De Heer Bartlet.
En waarom zyt gy daar bang voor? zy doen immers geen kwaad?

Eduard.
Wel neen; zy doen geen kwaad.

Emilia.
Maar zoud gy ze dan wel durven aanraaken Eduard?

Eduard.
Ja, zie daar!

De Heer Bartlet.
Men kan zonder gevaar een Kikvorsch aanraaken, als men die maar wel van de Padden weet te onderscheiden, want die zyn vergiftig; maar in het geheel is het voorzichtigste niet met eenig gedierte te speelen zonder het wel te kennen.

Emilia.
Ik hebbe dan eevenwel gelyk, dat ik bang ben voor zulke soorten van Dieren

De Heer Bartlet.
Geenzins! Gy weet,

by voorbeeld, dat het pyn doet een brandnetel in de hand te neemen; zoud gy daarom reden hebben, om te schrikken of bang te weezen als gy een brandnetel ziet? de Beesten zullen u niet zoeken; ze zyn noch banger voor u als gy voor haar.

Willem.
Ik zie, dat gy wel gelyk hebt Mynheer; de Kikvorsch springt van my af als ik 'er by kome.

Emilia.
Maar nu de Rotten en Muizen?

Eduard.
Die vreezen ons noch meer; gy hebt dikwyls gezien hoe ze weg vluchten, als ze maar geritsel hooren. Ik voor my ben banger voor een Vloo of voor een Mug, als voor de Rotten en Muizen.

Emilia
Gy doet my lagchen.

Eduard.
Doch wat doen alle die Beesten in de Waereld? zy brengen immers geen nut toe?

De Heer Bartlet.
Hoe weeten wy of ze geen nut toe brengen: Ik denk wel ja: God heeft ze zekerlyk niet voor niet geschaa-

pen; denk vry! dat alles wat hy gemaakt heeft goed is: een Spin, by voorbeeld, zoud gy zeggen is een lelyk en nutteloos Dier.

Willem.
Voor een Spin ben ik vervaart, Mynheer.

De Heer Bartlet.
Dat is eene zwakheid, myn waarde William, welke gy zoo veel gy kunt moet tegen gaan. Maar nu, een Spin, dat Dier zoo yslyk in uw oog, staat ons door naarstigheid ten dienst: in den tyd, waar in de druiven, en meer andere vruchten, beginnen te rypen, spint zy een kunstige Webbe, om dezelve voor vliegjes en andere beestjes te bewaaren, zonder dat zy zelf 'er het minste kwaad aan doet, en hier uit kan men met recht besluiten, dat de meeste dingen op aarde nuttig zyn, al weeten wy niet waar voor.

Emilia.
Ik bidde u zie, William, dat is een mooi Huis, ik wenschte wel, dat ik daar in woonde.

De Heer Bartlet.
En waarom, Juffrouw Emilia! denkt gy, dat dat huis, om dat het fraayer schynt, juist gemakkelyker en beter is dan het uwe?

Emilia.
Het is grooter, myn Heer!

De Heer Bartlet.
Daar woonen ligt meer menschen in, en dan is het mogelyk niet ruimer voor hun als het onze voor ons is.

Emilia.
En misschien woonen 'er minder menschen in.

De Heer Bartlet.
Dan is, die grootheid onnut. Gy hebt immers in het uw al wat gy wenschen kunt?

Emilia.
Het staat wel dunkt my, in zulk een groot Huis te woonen.

De Heer Bartlet.
Myn lieve Emilia! Dat welstaan is meest voor de geenen, die 'er voor by gaan gelyk gy, en 'er zyn mogelyk gebreken in, die 'er in het uw niet zyn.

Emilia.
Dat kan weezen!

De Heer Bartlet.
Laat ons altyd vergenoegt zyn met het geene wy hebben; want anders als gy dat Huis had, zoud gy al weer niet te vreeden weezen; gy zoud 'er

zien, die noch grooter waaren, welke gy dan ook weer liever zoud hebben, en op die wys had men nooit gedaan met wenschen.

Willem.
My dunkt de Heer Bartlet heeft gelyk: 'er is altyd noch beter.

De Heer Bartlet.
Ha! slaa uw oog eens daar ginder op dat vervallen Hutje.

Emilia.
Dat ziet 'er bedroeft uit: 'er is maar een klein venstertje in: die daar in woonen, kunnen haast geen licht hebben.

De Heer Bartlet.
Wat zyn dan die Menschen by u te vergelyken?

Emilia.
Zy zyn wel te beklagen.

De Heer Bartlet.
Dat denkt gy; neen, ze zyn noch gelukkig, dat ze zulk een Huisje hebben. Hoe veelen zyn 'er, die naauwlyks een dakje hebben, om onder te vernachten! en die, als het des avonds begint donker te worden, verkleumt van regen en koude, noch niet weeten waar zy slaapen zullen.

Emilia.
Ik worde bedroeft. Ach! waaren alle Menschen zoo wel bezorgt als ik, die strak noch om beter dorst wenschen. - Maar ik zie daar een armen jongen: zou die al mede geen Huis hebben?

De Heer Bartlet.
Dat kan wel weezen myn Lieve.

Emilia.
Kom aan ik wil hem wat geeven: dan kan hy ten minsten van deezen nacht onder huisdak slaapen.

Zy gaf hier op den jongen een aalmoes lieve Mama, en ik kon niet nalaaten hem ook wat te geeven, want ik had recht medelyden met hem. Hoe bly was de Bloed, en hoe gelukkig zyn de ryken, dat ze wat meê kunnen deelen.

XXXV. Brief.
Willem aan zyne Moeder, den 19 *Augustus*.

Toen wy op gisteren van onze wandeling te rug kwaamen. vonden wy Kareltje beneden in de eetzaal om ons op te wachten: wy waaren verwondert, want hy had niet gezeid, dat hy van zyne kamer zou komen. Hy heeft noch veel pyn aan zyn been, als hy de trappen op en afgaat; maar het vermaak van zyne Papa en Mama te verwellekomen, was wel wat pyn waard, zeide hy, - Hoe schielyk was hy op het voorplein, toen hy de Koets met zes paarden hoorde, en met welk eene blydschap ontfing hy hen! Hy geleidde zyne Mama binnen, met zoo veele eerbied en bevalligheid, dat gy 'er over verwondert zoud geweest zyn, lieve Mama: Ik hoop ook zoo te doen als ik weer t'huis zal weezen. Maar ik moet u al weder een gesprek mededeelen, dat, gelyk als altyd, tot lof

strekt van myn Vriendje - Mynheer en Mevrouw waaren naar hun slaapvertrek gegaan om zich te ontkleeden: de Tafel werd voor het Avondmaal gedekt, en wy, namenlyk Eduard, Karel, Emilia en Ik, waaren in de Eetzaal, en redeneerden met malkander. Karel verzocht zyne Zusje, om ons onderwyl met een stukje op haare Clavecimbaal te vereeren, en zy ging hem hier in voldoen, wanneer wy juist eenig Porcelein in stukken hoorden vallen.

Eduard.

Ha! dat leid weêr! Wat zyn die Bedienden lompe ezels!

Karel.

Maar Broeder! beschuldig zoo schielyk niet! gy weet immers niet wat het is, en hoe het by komt: de naam van ezel voegt aan geene menschen.

Eduard.

Ik weet, dat het in stukken is: dat volk leeft met het goed als of men het voor niet heeft.

Karel.

Ik gaa zien; ik verbeelde my dat de schade niet groot zal weezen.

Eduard.
Wilt gy eens met my wedden, Emilia! dat hy het al weder verschoonen zal?

Emilia.
Wel nu; daar zal hy wel aan doen, Broeder! zyt gy niet bly, als gy iets kwaads gedaan hebt dat hy voor u spreekt? Hoe dikwyls heeft hy u en my van straf bevryd! Stel u nu eens in de plaats van de Bedienden.

Eduard.
Gy zult zien: hy zal hen helpen, en houden als of 'er niets gebeurt waare.

Emilia.
Karel jokt nooit; hy zal het wel anders schikken.

Eduart.
Daar komt hy: men zou zeggen aan zyn weezen, dat hy het zelf gedaan had.

Emilia.
Dat is een teken, dat hy een goed hart heeft.

Eduard.
Wel nu, Myn heer? wat is het? hebbe ik geen gelyk, dat het in stukken leid.

Karel.
Ik hebbe dat immers niet tegengengesprooken; 't is een porcelein tafelbord.

Eduard.
En als het nu eens iets was van waarde?

Karel.
Dan zou men het zich al mede getroosten moeten; het zou, door zich boos te maaken, niet weer heel worden.

Eduard.
Als ik Mama waare dan zou ik het hun doen betaalen.

Karel.
Dat zou wat hard zyn voor een Knecht, die door zyne dienstbaarheid de kost moet winnen.

Eduard.
Dat zou leeren voorzichtig te weezen.

Karel
Maar, Eduard! hebt gy nooit eenig ongeluk gehad: en zyt gy verzekert, dat gy nooit weer eenig ongeluk zult krygen?

Emilia.
Ja. Al waare het maar kookend water over iemands been te storten; dat was vry wat erger.

Eduard.

Waar bemoeit gy u mede? - Als ik iets breeke is het ten minsten het onze.

Karel.

Vergeef my het goed van onze Ouderen is noch het onze niet: wy hebben niets Eduard!

Eduard.

Als gy eens meester zyt, zult gy uwe Bedienden maar alles laaten breeken wat zy willen.

Karel.

Alles wat zy willen, zegt gy? Ik geloof niet dat 'er Bedienden zyn, die met moedwil iets breeken, 't is altoos door een ongeluk, en dat verdient verschooning.

Eduard.

't Is heel goedaardig, zeker! een onhandige Dienstbode zal dus by u nooit kwaad kunnen doen.

Karel.

O, neen! Ik zal zorg draagen, dat ik geene onhandige Dienstboden in myn dienst neeme: ik zal eene goede keus doen: en als iemant dan iets breekt zal ik hem eeven ras vergeeven als of ik het zelf gedaan hadde.

Eduard.
Nu, maar Papa en Mama dienen het te weeten, meene ik als 'er wat gebrooken wordt.

Karel.
Myn oogmerk is om het hun te zeggen; maar ook teffens om verschooning te verzoeken, voor den geenen, die schuld heeft.

Eduard.
En dat is gewisselyk de Knecht?

Karel.
En als ik u zeide, Broeder! dat gy het zelf zyt.

Eduard.
Ik? dat is voorwaar wat nieuws!

Karel.
Hebt gy, toen gy uitgegaan zyt, uw Hondje niet op een porcelein bord eeten gegeeven, en hebt gy dat bord niet in het poederhok op het voetbankje gezet?

Eduard.
Wel ja! en wat is dat?

Karel.
De Knecht is in het donker gegaan, om dat voetbankje te krygen; en toen heeft hy 'er het bord af laaten vallen.

Eduard.
En kan ik dat dan helpen? Wat doet hy in het donker te loopen.

Emilia.

Dat doet men meer. Gy hebt de schuld, dunkt my, Eduard! dat bord was daar niet wel geplaatst: de Knecht kon niet droomen, dat het 'er stond.

Eduard.

Gy praat altyd meê, Juffrouw! Maar, luister Karel, Papa en Mama hebben het niet gehoort; men zal dat bord niet missen.....

Karel.

Hoe! straks wilde gy, zy moesten het weeten, en nu wild gy het verzwygen, om dat gy 'er zelf de oorzaak van zyt? Dat is niet recht: Hoor gy zult wel verschooning verkrygen. 't Is maar eene kleine onbedachtheid; maar dit leert u, lieve Broeder! dat wy een Dienstbode iets moeten inschikken, dewyl wy zelf niet vry zyn van fouten.

Kareltje had dit naaulyks gezegt, of zyne Vader en Moeder traden binnen. Hy vertelde het ongeluk met zoo veele bevalligheid en aardigheid, dat 'er meer om gelagchen dan om gekeeven werdt, en Eduard was bly; dat het zoo wel was afgeloppen. Och! Mamaatje, hoe gelukkig is men als men zulk een Broeder heeft.

XXXVI. Brief.
Willem aan zyne Moeder den 20. *Augustus.*

Karel heeft dees morgen aan Emilia en my eene vermaakelyke pots gespeelt. - Weet dan, lieve Mama, dat de Heer Bartlet doorgaans met het opgaan der Zon opstaat, om voor het ontbyt eene wandeling in den Hof te doen. Kareltje, die ik u reets gezeid hebbe dat myn byslaap is, was dees ochtend juist wakker, en hoorde hem: hy stond stil uit het Bed, kleedde zich aan, en ging naar beneden, om dien goeden Heer uit ons beider naam te verzoeken van met hem te moogen gaan: 't welk werdt toegestaan. 't Was noch maar eeven licht: de snaaksche Karel klopte aan de Slaapkamer van zyne Zusje - Emilia! Emilia! is dat slaapen! zeide hy; 't is tien uuren: men heeft u al zoo dikwyls geroepen, en gy staat niet op: Mama is kwaad op u - Hemel! riep Emilia, wat

zal ik doen? ik durve niet afkomen! Kleed u ras vervolgde hy; Ik zal een goed woord voor u doen. Emilia vloog hier op ten Bedde uit, en wist niet hoe zy ras genoeg klaar zou komen. Zy was beschaamt, om dat ze dacht zoo lui geweest te hebben. Onderwyl kwam Karel weer by my. - William! William! foei, is dat een gat in den dag slaapen! zeide hy, 't is elf uuren. Ik schrikte en sprong van het Ledekant, niet weetende wat ik deed van beteutertheid. Wat zal Mynheer en Mevrouw zeggen! sprak ik; 't is my byna niet mogelyk onder hun gezicht te komen: elf uuren! Het is schande! Och, had gy my geroepen, toen gy opstond myn Vriend! maar hoe komt het zoo donker? het schynt wel regenachtig weer. Dat is niets, hervatte hy; het zal wel ophelderen: Ik gaa naar beneden, kom, toch, zoo ras gy kunt. - En waarlyk, Mama! Ik weet niet, dat ik my ooit zoo schielyk gekleed hebbe. - Maar had gy eens gezien, hoe Emilia en ik stonden te kyken, toen wy hoorden, dat het noch geen vyf uuren was, en dat Karel het maar zoo gezegt had om ons een trek te speelen. - Wy waaren ondertusschen bly met de pots: de wandeling, die wy

deeden met den Heer Bartlet, vermaakte ons, en wy hadden het volgende gesprek.

Karel.
Zie daar, onze Gerard en zyn Zoon reeds bezig met werken.

De Heer Bartlet.
Ja; zy verslaapen den opgang der Zon niet.

Karel.
Die Luiden zyn zeker wel arbeidsaam, en dat voor een klein loon. Ik beklaag hen.

De Heer Bartlet.
Waarom? zy zyn zeer vergenoegt met hunne kleine winst.

Emilia.
Maar het is eevenwel lastig zoo te moeten werken van den morgen tot den avond. - Alle goede Menschen moesten eeven ryk zyn, dunkt my.

De Heer Bartlet.
God heeft dat niet gewilt, en het zou ook zeer kwaad weezen: de een zou voor den ander dan nooit iets willen doen; elk zou zyn eigen Land moeten bespitten, 't zy hy de krachten had of niet; de Ambachten waaren verlooren: 'er zouden geene Timmerlui, geene

Metsclaars, geene Kleermaakers en dergelyke weezen, en hoe kreegen wy dan Huizen, Kleeren, en andere dingen, die wy nodig hebben?

Willem.

Dat is waar Mynheer! Maar mag ik u meede iets vraagen? schynt het niet of God die Menschen, die Hy tot werken geschikt heeft, minder lief heeft gehad als de Ryken?

De Heer Bartlet.

Neen, zeker! God heeft alle Menschen eeven lief, William! als ze maar eerlyk en deugtsaam zyn: een Arbeidsman is dikwyls, in zyn nederigen staat, en en in zyne laage wooning, gelukkiger als zy, die tot hooge eerampten zyn verheeven, en in groote paleizen woonen.

Emilia.

De Ryken kunnen zich laaten bedienen, terwyl de arme Werkman geduurig moet slaaven voor zyn Brood.

De Heer Bartlet.

Die zich zelven dient is best gedient, myne Lieve! en het werken onderhoud de gezontheid.

Emilia.

Hoe schraal is evenwel de tafel

voorzien van die arme Menschen! hoe slecht is doorgaans hun bed!

De Heer Bartlet.
't Is zoo! en met dat alles eeten zy van dat schraal gerecht met meer smaak, als de grooten aan hunne tafels vol lekkernyën: zy slaapen geruster op hunne slechte legersteê als de Ryken in hunne prachtige ledekanten; het geluk bestaat maar alleen in vergenoegt te zyn: dat is de grootste rykdom op aarde.

Emilia.
Gy stelt my gerust, Mynheer! Ik begryp het: God bemint die Menschen niet minder als alle anderen.

De Heer Bartlet.
O, neen! God is zoo wel een Vader en Schepper van den geringsten Arbeider, als van den grootsten Koning, en daarom bemint hy ook alle zyne Kinders zonder onderscheid, mits dat zy zyne liefde verdienen.

Emilia.
Ey zie! die lieve Koeyen! Zy zyn wel goed, dat zy zich zoo laaten melken.

De Heer Bartlet.
Gy bedriegt u, Emilia!

dit is juist geene goedheid in die Dieren; 't is aan de wyze schikking van God, dat hier al weder de eer toekomt: de Melk zou haar tot last strekken, als men haar die liet behouden, en daarom komen ze ook gemeenlyk op haar gewoone uur ter plaats daar ze gemolken worden.

Willem.

De Menschen zyn zeker wel gelukkig, dat 'er Koeyen zyn, want de Melk is eene lekkerny.

De Heer Bartlet.

Ze is niet alleen eene lekkerny, maar een nuttig voedsel; wy zouden zonder de Melk noch Boter noch Kaas hebben.

Emilia.

En de Schaapen! Ik hou zoo veel van die Dieren: zy zyn zoo goedaardig.

Karel.

En zy zyn van groote waarde: haare Wolle dient om ons warm te kleeden: waar zouden wy zulke warme Deekens op onze Bedden krygen, indien 'er geene Schaapen waaren?

Willem.
Welk een goede God hebben wy.

Emilia.
Wy moeten Hem wel lief hebben om dat Hy al die Dieren voor ons geschaapen heeft. Maar ik weet niet waarom men die Beestjes dood maakt, en dat noch wel om ze op te eeten: dat is hard.

De Heer Bartlet.
Geenzins! Zy zyn geschikt om ons te voeden, en als wy alle de Schaapen in het leeven lieten zouden 'er door den tyd zoo veel zyn, dat 'er geene velden genoeg zouden weezen, om hun de kost te geeven.

Emilia.
O! dan doet men wel, dat men ze slagt.

De Heer Bartlet is wel verpligtend, dat hy ons zoo onderrecht, lieve Mama! Ik zal 'er hem altoos dankbaar voor zyn.

Toen wy t'huis kwamen vonden wy Mynheer en Mevrouw reeds in de Zaal om te ontbyten: en zy lachten braaf om de pots, die Karel ons gespeelt had. - Vaarwel, myne waarde, myne geëerde Mama! schryf toch aan uwen Wimpje.

XXXVII. Brief.
Willem aan zyne Moeder, Den 22 *Augustus*.

Ik zal u alweer spreeken van eene wandeling, die wy gister namiddag gedaan hebben, Mamaatje. De Zomer zal wel haast ten einde loopen; wy neemen thans ons vermaak van het mooye weder, en de Heer Bartlet zegt dikwyls, dat men nooit eene onschuldiger uitspanning zoude kunnen verkiezen, dan het wandelen. 't Was zeer warm, en daarom geleidde ons die Heer naar een Bosch, 't welk niet ver van de Buitenplaats is. Emilia was t'huis gebleeven, om dat zy liever haare Mama, die wat onpasselyk was gezelschap hield: Emilia voldoed altyd aan haaren pligt: dat is haar best vermaak. Maar ik zal u ons gesprek mededeelen, waar uit ik al weer geleert hebbe.

Karel.

Hoe aangenaam is het lommer der Boomen in den Zomer!

De Heer Bartlet.

't Is waar, myn lieve Karel! de Bosschen schynen geschikt tot onze verlustiging. Wy vinden 'er by heete zonneschyn eene verkwikkelyke koelte: duizend Vogeltjes, gebooren om ons te vervrolyken, streelen 'er ons door een lieffelyk gezang: eene ontelbaare meenigte van Planten vertoonen zich voor ons oog.

Karel.

En zyn alle die Planten van eenige nuttigheid, myn Vriend?

De Heer Bartlet.

't Is denkelyk, dat 'er geene Planten zyn zonder nuttigheid, ten minsten zyn 'er veelen van bekent, die in de geneeskunst gebruikt worden. Hier hebt gy Kruis en Munt: daar is de Duizenblad: dat zyn 'er daadlyk twee, die voor zeer veele kwaalen goed zyn.

Karel.

Zoo doet men dan geen stap of men vind eene weldaad van God.

De Heer Bartlet.

Die opmerking is loffelyk Karel; hoe meenigen treden dagelyks deeze Kruiden met voeten, zouder dat ooit te bedenken!

Willem.

Maar Mynheer! heeft zulk een Bosch niet zeer veele moeite gekost, eer het zoo fraai geworden is?

De Heer Bartlet.

O neen! De Bosschen planten zich om zoo te spreeken van zelve voort. 't Is God alleen, die 'er zorg voor draagt. Een Land, dat niet bebouwt, noch bewerkt wierd, zou, naa verloop van veele jaaren, een Bosch worden, zonder dat 'er eenig mensch iet toegedaan zou hebben.

Karel.

Komen dan zulke Boomen van zelve voort?

De Heer Bartlet.

Neen, niets komt voort van zelve, maar door zaat; doch hoe eerst dat zaat in de aarde geworpen wordt is ons onbekent: het geschied somtyds by geval, of door Vogels, die het van de eene plaats naar de andere overbrengen. God werkt hier als in het verborgen, om zyne Waereld des te schooner te maaken.

Karel.

De menschen hebben dus geene moeite van de Bosschen, maar alleen vermaak.

De Heer Bartlet.

En voordeel, dit is noch het meeste. Waar zouden wy heen als 'er geene Bosschen waaren? Wy zouden geene Huizen, geene Scheepen, geen nuttig Huisraad, geene Werktuigen, en meer andre zaaken hebben, die tot het leeven noodzaakelyk zyn. Het Hout dient ook in veele Landen tot verwarming.

Karel.

Maar als men alle jaaren, ja alle dagen, dat hout, dat men tot dat alles nodig heeft, weghaalt, dan zullen 'er eindlyk geene Bosschen meer weezen, en onze nakomelingen zullen gebrek hebben.

De Heer Bartlet.

Vrees daar niet voor myn Lieve! De Waereld heeft nu van omtrent zes duizend jaaren geduurt, en 't heeft 'er nooit aan hout ontbrooken; het geen men jaarlyks in een Bosch weghaalt, wordt ook jaarlyks door nieuw aankomende spruiten, en door nieuw afvallend zaat der Boomen vergoed: en dus blyft alles in den zelfden stand. God draagt altoos zorg dat 'er is 't geen wy behoeven.

Karel.

God is wel goed! Ik zal 'er Hem

voor danken. Hoe gelukkig ben ik, Mynheer! dat gy my dat alles doet opmerken.

En hoe gelukkig ben ik, Mama lief! dewyl ik meede in die onderrichtingen mag deelen. Niets is doch schooner dan wys te zyn.

Zoo eeven komt Kareltje by my om my een mooi Kanary-vogeltje te laaten zien, dat hy gekocht heeft. Hy wil het gewennen om op zyne hand te komen, en hem na te vliegen, zegt hy; Dat zal recht lief zyn, en hy zal daar veel vermaak van hebben.

Op morgen is zyne Verjaardag: Eduard heeft my gezegt, dat wy ons dan braaf vrolyk zullen maaken, want dat zyn Broeder op dien dag gemeenlyk eenig jong gezelschap onthaalt; en Emilia gelooft dat hy dit jaar niemand zal verzoeken, en dat hy voorgenoomen heeft om het geld, dat zyn Papa hem by dat Feest geeft, aan nieuwe boeken te besteeden. Hy heeft gelyk dunkt my, indien hy dat doet: 't gezelschap gaat weg, als de avond voor by is, en de boe-

ken blyven ons by: 't is geen kwaad spaarzaam te weezen, zoo lang men noch geen vastgestelde inkomens heeft.

XXXVIII. Brief.
Willem aan zyne Moeder. Den 24 *Augustus.*

O Lieve Mama! hoe zult gy u over Karel verwonderen! Hy heeft geene boeken gekocht voor zyn verjaargeld; hy heeft 'er wel een ander gebruik van gemaakt; maar ik moet u eerst een gesprek mede deelen, dat hy met zyn Vader gehad heeft.

Wy waaren beiden vroeg opgestaan: onze dagelyksche gewoonte is, eer wy naar beneden gaan om te ontbyten, in den Bybel te leezen: Karel zou dien pligt niet ligt verzuimen. De Heer Grandisson kwam boven eer wy geeindigt hadden: myn Vriendje stond schielyk op van zyne plaats om zyn Vader te begroeten, en kusten hem de hand.

Karel.
Ik wensche u goede morgen, myn waarde Papa! hebt gy wel gerust dees nacht?

De Heer Grandisson.
Zeer wel, Karel! en gy mede naar ik hoope. - Maar ga zitten! ik moet u niet stooren in het leezen.

Karel.
Ik vreesde dat het niet wel voegelyk waare, Papa! om voort te leezen, als gy my de eer aan doet van by my te weezen.

De Heer Grandisson.
De Godsdienst gaat voor alles. - Ik zal het vermaak hebben u aan te hooren.

Karel.
Ik zal u gehoorzaamen, Papa!

Kareltje bood hier op zyn Vader een Stoel, en wy lazen ons Hooftstuk ten einde.

De Heer Grandisson.
Ik hebbe reden u te pryzen, myn Zoon! Gy leest zeer wel; veele jonge Luiden hebben eene onverdraaglyke wyze van uitspraak, terwyl ze, zonder den zin van het geen ze leezen in acht te neemen, de woorden veel eer zin-

gende dan spreekende uitbrengen, en dat is verveelend voor den geenen, die het aanhoort. Men moet het natuurlyke volgen, eeven of men iets vertelt, zonder gemaaktheid. - Maar het is heden uw geboortedag, en ik ben booven gekomen om u daar mede geluk te wenschen.

Karel.

Ik bedank u, myn waarde Papa! Laat ik u omhelzen! laat ik u myne erkentenis toonen! Dees dag brengt my op nieuw te binnen hoe veel ik aan uwe zorg en aan die van myne geëerde Mama verschuldigt ben; aan u beiden, nevens God, hebbe ik te danken dat ik leeve.

De Heer Grandisson.

Ik acht my gelukkig een zoo braaven Zoon te hebben als gy zyt. De deugt, de gehoorzaamheid, de goede geneigtheid der Kinderen, is de beste belooning voor de zorgen der Ouderen; en wy, wy zyn voldaan; gy voldoet aan die pligten. Ga zoo voort, en dan moge ik, in die hoop u een hoogen ouderdom toe wenschen: in die hoop teffens dat het Opperweezen uwe schoone hoedanigheid zegenen zal.

Karel.

Ik zal altoos trachten, om my dien wensch waardig te maaken; de Hemel geeve, dat ik noch lange jaaren uwe wyze, uwe vriendelyke lessen mogen erlangen, waar aan ik nooit nalaatig zal weezen.

De Heer Grandisson.

Welk een vermaak voor my te zien, dat myne vermaaningen u wel gevallen; die vermaaningen zyn het uitwerksel myner liefde voor u.

Karel.

Ja zeker! een Vader, die zyne Kinders niet berispt noch bestraft als ze het verdienen bemint dezelve niet. - Nu hebbe ik u noch om vergeeving te vraagen voor de mislagen, die ik weder in dit jaar begaan hebbe, en als gy die verschoont, Papa, ben ik vergenoegt.

De Heer Grandisson.

Ik gedenke aan geene misslagen; uwe goedhartigheid wischt rykelyk alles uit wat ik tegen u zou kunnen inbrengen. - Nu, dees dag is een dag van geluk: ik wil, dat gy dien in vrolykheid slyt; 't geen gy in dit papiertje zult vinden, geeve ik u, om zoo het u be-

haagt eenige uwer goede vrienden te onthaalen.

Karel.

Hoe goed zyt gy, Papa! waar meê zal ik zoo veel gunst verdienen?

De Heer Grandisson.

Met zoo voort te gaan in deugt en voorzichtigheid als gy tot hier toe gedaan hebt. - Kleed u aan, en kom met uw Vriend William beneden om te ontbyten: uwe Mama wacht ons.

Nooit hebbe ik Karel zich zoo schielyk zien kleeden; hy was ook wel een kwartier voor my beneden; 't was my niet moog]yk zoo ras klaar te weezen.

Wat is het ondertusschen fraai, zoo wel de liefde van een Vader waardig te weezen: hoe vergenoegt was de Heer Grandisson over zynen deugtsaamen Zoon: de traanen waaren in zyne oogen van tederheid en blydschap; maar hoe hard moet het dan ook vallen voor Ouders, weerspannige Kinders te hebben. Och! ik wil Kareltje altoos navolgen: zyn voorbeeld heeft my-

ne ziel getroffen. Ik schreide ja, ik schreide, Mama lief! door aandoening. God moet hem wel lief hebben! Ik zoude u noch meer zeggen van myn Vriendje; Doch deeze zou te lang worden, en daarom zal ik op morgen daar voor een nieuwen Brief beginnen. Vaarwel, myne dierbaare Moeder! Ik verlange om by u te zyn, om u mede zoo veele eerbied en liefde te betoonen, als Karel voor zyne Ouderen heeft.

XXXIX. Brief.
Willem aan zyne Moeder. Den 25 *Augustus*.

Eer wy naar beneden gingen om te ontbyten, deed Karel het Papier, 't welk hy van zyn Vader gekreegen had open: hy vond daar in vier Guinées, dat is ruim vier en veertig guldens, en was verwondert zoo veel te hebben. - Hy bedacht zich hier op een weinig. - William! zeide hy, ik wilde gaarne uwe gedachten wee-

ten. 'Er zyn hier in den omtrek weinige jonge luiden, wier gezelschap ons behaagt: zy zyn meest allen zoo wild, dat het onverdraaglyk is; de kleine Friendly is de eenigste, en die is thans juist met zyne Mama van Huïs. Wat zoud gy my raaden? Als ik in uwe plaats waare, antwoordde ik, zoude ik dat geld bewaaren; drie of vier uuren in zotte vrolykheid doorgebragt zyn ras voorby; gy kunt het nuttiger besteden, met wat voor uw vermaak te koopen. 't Zal u dan geen leed doen dat wy ons liever by ons zelven vrolyk maaken? hernam hy: neen zeker zeide ik, uw gezelschap is al wat ik wensche! Wel nu, sprak hy, ik zal dan myne neiging voldoen: en hier op spoeide hy naar beneden. Na het ontbyt bleeven wy met den Heer Grandisson alleen. Karel vatte zyn Vader de hand en zeide.

Karel.

Mag ik u iets vraagen Papa? Is het u het zelfde wie van myne Vrienden ik onthaale?

De Heer Grandisson.

O Ja,

Karel.
Ik mag dan met dat geld, dat gy my gegeven hebt doen wat ik wil?

De Heer Grandisson.
Ja wel!

Karel.
Dan weet ik al wie myn verjaardag zullen helpen vieren.

De Heer Grandisson.
En wie?

Karel.
Maar ik vrees, Papa gy zult het afkeuren.

De Heer Gandisson.
Neen, gy kunt het vry zeggen: het zal my welgevallen; gy hebt noch nooit eenig kwaad gebruik van uw geld gemaakt. Vind gy best 'er iets voor te koopen, dat u behaagt, het staat aan u.

Karel
Vergeef my, Papa! Ik hebbe meer dan my behoeft. Ik wil dat men zich op myn verjaardag vermaake; en zie hier wie ik daar toe verkieze: het zullen de arme eerlyke Huisgezinnen in onzen omtrek weezen. Onze Gerard, by wien dezelve meest allen bekent zyn, heeft my daar van eene juiste opgaave bezorgt. Hoe verge-

noegt zullen die elendige behoeftigen weezen, met de kleine uitdeeling, die ik hun doen zal. - Al zy, wie ik by my zou verzoeken, hebben overvloed in alles, zoo wel als ik; en de ongelukkigen, die ik vergasten zal, zyn somtyds twee dagen zonder brood. Hoe bly zullen zy zyn met de verkwikking, die ik hun zal toebrengen, en die blydschap zal my meer verheugen, dan al het zingen en danssen, dat ik met myne Vrienden zou doen. - Maar is het wel met uw goedvinden Papa?

De Heer Grandisson.

Kunt gy denken, dat dit niet met myn goedvinden zou zyn, myn waarde Kareltje! Ik pryze uwe weldadigheid: uw veertiende jaar, dat gy zoo wel begint kan u niet dan geluk belooven; de goedheid van uw hart zal niet onbeloont blyven.

Karel.

Ik acht die geringe weldaad niet dan eene pligt te weezen; hoe veele geschenken hebbe ik geduurende het verloopen jaar niet van den Hemel ontfangen; 't is dan niet meer als recht, dat ik een weinig aan myne arme medeschepselen daar van te rug geeve.

***De Heer Grandisson*.**
Wel gezegt, myn Zoon? - Welaan voldoe uwe loffelyke drift: geef uwe bevelen aan een der bedienden diesweegen naar uw welgevallen; gy zult gehoorzaamt worden.

Wat zegt gy van dit alles, lieve Mama? Och waare ik ook ryk, ik zou doen gelyk Karel.

XL. Brief.
Willem aan zyne Moeder den 26 *Augustus*.

Ja zeker, ik zou gelyk Karel alle onnutte verkwïstingen myden als ik geld hadde, om 'er liever de armen wat van te geeven. Karel, Eduard, Emilia, en ik wy zyn allen ooggetuigen geweest van het vermaak der behoeftige gasten: Het regaal was gebraaden Rundvleesch, Hammen, en eenige toe spyzen die in een van de vertrekken der Boerdery waaren aangericht; nooit hebbe ik zulk een aandoenlyk vermaak gehad als in

die goede luiden te zien eeten, de dankbaarheid was in hun gelaat afgebeeld: zy dronken met oud bier onzer aller gezontheden met een geroep, van *lang leeve onze weldadige jong? Heer Grandisson!* Karel had telkens de traanen in de oogen van vergenoeging: by het scheiden verdeelde hy onder hun het overschot van 't geld; ja, Mama, hy heeft hun alles gegeeven wat hy van zyn Papa had gekregen; maar 't geen noch het schoonste was, een Gryzaart, byna blind van Ouderdom, werdt niet genoeg bedient naar zyn zin: waarom helpt men dees ouden man niet? zeide hy; hy is hier een van de voornaamste gasten om dat hy gryze hairen heeft: kom, sprak hy verder tegen een jongeling, sny my eenige goede stukken van dat vleesch, en toen gaf hy het den Ouden; laat ik u zien eeten; Vader, zeide hy, gy hebt hier de eerste plaats in myne genegenheid: en gy Jongelingen leert van my den ouderdom eerbiedigen bedenkt dat gy, als gy wel leeft, mede eens oud zult zyn.

Wy keerden verder zeer vergenoegt naar Huis, en lieten de goede luiden aan hunnen maaltyd. Wat zegt gy Willem! zeide

Karel, kan 'er wel een grooter vermaak zyn, dan dat van zyne medeschepsels ten nut te weezen? Neen, myn waarde Vriend, antwoordde ik, gy had my geen aangenaamer feest kunnen geeven. Myn hart was ondertusschen geraakt: hoe elendig, dacht ik, is de armoede, en wat zyn wy, die, dagelyks aan tafels vol lekkernyen zittende, niet weeten wat wy best kiezen zullen? ik zal voortaan nooit eeten zonder aan zulke menschen te gedenken: dan zal ik zoo veel te dankbaarer weezen voor God, die alles geeft, en des te meer medelyden hebben voor hun, die armoê lyden, en waaraan ik altoos zoo veel zal mededeelen als in myn vermogen is.

Des nademiddags gingen wy eene korte wandeling doen, meenende verders den avond in stille vergenoeging by ons zelven door te brengen, maar hoe verwondert waaren wy, wanneer wy by onze t'huiskomst een groot gezelschap by één vonden, dat Mynheer en Mevrouw hadden doen verzoeken, om hun Zoon te verrassen: wy hadden een fraai Conçert, en na het zelve eene vrolyke Dansparty en vermaakten

ons zeer wel. Karel en Emilia zongen verscheiden muziek stukjes, en werden ten uitersten gepreezen. Ik wenschte wel, dat ik mede zoo goed zingen en op de Clavecimbel speelen konde; maar ik troost my daar meede, dat het myne schuld niet is, dat ik minder weete, om dat ik zoo veele Meesters niet hebbe gehad, en dat ik weer andere zaaken ken, die my ook eer aandoen.

Ik zal deezen hier eindigen lieve Moeder, want wy gaan dees achtermiddag uit ryden. - Ha! ik zou byna vergeeten hebben, dat Karel zyn mooye Kanary vogeltje aan Emilia heeft vereert; hy heeft het in weinige dagen geleert uit zyne hand te eeten, en op zyn schouder te zitten. Emilia is 'er zeer meê in haar schik. Het zingt een deuntje; nooit zach ik zoo lief een Beestje.

XLI. Brief.
Willem aan zyne Moeder. Den 27 *Augustus*.

Wy hebben gister zoo veel vermaak niet gehad, als wy gedacht hadden: toen wy uitreden was het mooi weder; maar het begon wei haast zoo sterk te regenen, dat wy in eene kleine Herberg moesten aftreden om de buy te laaten voorby gaan: Eduard was 'er knorrig over: Emilia bedroeft: my speet het ook; maar de verstandige Kareltje, die zich naar alles weet te schikken, was niet minder vrolyk dan naar gewoonte, zoo als gy uit ons gesprek zult zien, Mama.

Eduard.

Dat is nu immers elendig, dat het regent; nu kunnen wy geen vermaak hebben.

Karel.

Wy zullen hier thee drinken: het zal misschien ophouden; zoo niet, wat

raad! Wy kunnen het Rytuig toe laaten maaken.

Emilia.
Dat is niet zeer vermaaklyk; ik wenschte dat het liever droog weer waare.

Karel.
Gy wenscht dat het droog weer waare, om u te vermaaken, en onze Landman wenschte dees morgen om regen, om dat de planten en gewassen vogt nodig hebben; wiens wensch is nu nuttiger?

Willem.
Die van den Landman dunkt my.

Karel.
Ja gewis! Als het niet regende, zou alles verdroogen en sterven. Zou het ons niet smarten. als 'er geene vruchten kwamen? zouden wy niet ongelukkig zyn als het Koorn door de droogte op het Veld verbrandde en dat wy als dan geen brood hadden?

Emilia.
Dan zouden wy wel haast sterven moeten.

Karel.
Wel nu! wees dan bly als het regent zoo wel als by mooi weder: de regen is nut-

tig, zoo wel als de zonneschyn. Gy zult zien hoe frisch het groener uit zal zien als het ophoud: 't zal weezen of de bloemen en kruiden nieuwen koleuren hadden gekreegen.

Emilia.
Ik zal nooit weer moeylyk tegen den regen weezen.

Eduard.
En ik wenschte, dat het liever deezen nacht of morgen geregent had.

Karel.
Die dees nacht of morgen op reis moeten gaan, zullen weer wenschen, dat het liever nu regene; aan wie moet nu God voldoen?

Emilia.
Daar heeft Karel gelyk in; wy zyn immers by God niet meer als andere menschen.

Willem.
't Is onmogelyk, dat wy al te maal op aarde het naar onzen zin kunnen hebben.

Karel.
Geloof my! wy zouden elendig weezen, als God ons altoos inwilligde: en, waarde Zusje! wat is het missen van

ons vermaak voor één dag te rekenen, by al het goed, dat wy zelve. en zoo veele andere menschen, misschien van dien regen te wachten hebben?

Emilia.

Ey kyk! die arme Vogeltjes! Ik beklaag hen.

Karel.

Zy zullen zich wel verschuilen als het hun verveelt: ten andren hunne veeren, zoo als de Heer Bartlet zegt, hebben eene soort van vettigheid in zich, die hen belet nat te worden.

Emilia.

Daar ben ik bly om. God heeft toch alles wyslyk gemaakt.

De regen begon hoe langer hoe sterker te worden; dus verkoozen wy om maar weer naar huis te ryden. Emilia ging zich vermaaken met haar Kanaryvogeltje: Karel en ik hielden ons bezig met Paletten, 't welk wy zeer dikwyls doen, want het is goed voor de gezondheid: en Eduard was knorrig, en zogt zyn troost in zyn hond te plaagen. Zoo maakt men zich zelve ongelukkig, als men zich de minste tegenheid

zoo aantrekt. - Ik voor my, ik zal my altoos trachten te schikken naar de ongelegenheden, die my voorkomen: want men plaagt zich zelve maar als men ongeduldig is. - Vaarwel, lieve Mama! Vaarwel! vereer my met uwe waarde Brieven.

XLII. Brief.
Willem aan zyne Moeder, den 29. *Augustus.*

Ik kan niet nalaaten u te verhaalen, myne lieve Moeder, wat hier dees nacht gebeurt is.

Wy waaren naauwlyks een half uur te bed geweest, of wy hoorden een yslyken dreun. Wat of dat is? zeide ik tegen Karel: dat weet ïk niet, antwoordde hy; zouden 'er ook dieven weezen? hernam ik; en daar op hoorden wy Eduard een schreeuw geeven. Karel sprong ten bedde uit, en kreeg zyn degen: volg my, William, zeide

hy, het is in de Kamer van Eduard. Wy naamen het nachtlicht in de hand, om te gaan zien wat het mogt weezen: Karel toonde geene de minste vrees, maar ik voor my (ik moet de waarheid zeggen) ik beefde geweldig. In de Kamer van Eduard komende, vonden wy hem op den grond leggen, en de tafel het onderstboven gevallen, met eenige Papieren en Boeken.

Karel.
Wat is 'er gebeurt?

Eduard.
De Hemel weet het; maar ik ben verschrikkelyk ontstelt.

Karel.
En hoe komt gy op den grond lieve Broeder?

Eduard.
Ik zal het u zeggen, maar laat my eerst bedaaren.

Willem.
Hebt gy iemant gezien Mynheer? zyn 'er dieven?

Eduard.
Neen; maat ik weet niet wat het is.

Karel.
Waarom schreeuwde gy zoo geweldig.

Eduard.
Gy zoud waarlyk ook wel geschreeuwt hebben. Ik weet niet hoe ik uit het bed ben gekomen: het spookt hier.

Karel.
Maar, Eduard!

Eduard.
Het spookt hier zegge ik u.

Karel.
Gy hebt my byster doen schrikken, maar nu moet ik 'er om lagchen, de arme William is tot de dood ontstelt. - Ik ga een fles Çider haalen: 't is voorzichtig iets te gebruiken.

Eduard.
Gaa alleen niet naar beneden; roep een Knecht.

Karel.
Och! laat ons de Knechts maar laaten rusten, en laat ons stil zyn, op dat Papa en Mama niet wakker worden.

Willem.
En durft gy dan zoo alleen naar beneden gaan Mynheer?

Karel.
En waarom niet myn Vriendje? 'er is immers niemant, die my kwaad zal doen;

Eduard.
Ik ben zoo min een bloodaard als hy; maar, William, ik zoude het niet doen. - Hoor Karel!

Willem.
Hy is al weg: hy ging al lagchende Kamer uit. - Waarlyk hy heeft wel hart. - Maar wat hebt gy doch gehoort of gezien?

Eduard.
Sus! bidde ik u; laat ons wachten tot Karel komt.

Willem.
Daar is hy al weer te rug.

Eduard.
Hebt gy niets gezien?

Karel, lagchende.
Ja, ik hebbe de trappen, de gang en de eetzaal gezien, en deeze fles. Kom aan, ieder een glaasje çider, en dat zal ons moed geeven om de spooken af te wachten.

Eduard.
Ik bidde u spot 'er niet mede!

Karel.
En waarom niet? 't Is juist met spooken, dat men spotten mag.

Willem.
Om dat gy gelooft, dat 'er geene spooken zyn.

Karel.
Dat geloof ik voorzeker. - Maar zeg ons nu eens, Eduard! wat ons allen zoo schielyk uit het bed heeft gejaagt.

Eduard.
Een spook! zegge ik u.

Karel.
Gy hebt gedroomt misschien.

Eduard.
Neen, gewis; ik was wel wakker.

Karel.
En wat zaagt gy dan?

Eduard.
Ik had my naauwlyks nedergelegt, en het licht uitgedaan, want ik slaap niet gaarne met eene kaars, dat weet gy, of ik hoorde duidelyk zachtjes door de kamer loopen: ik ging overend zitten, en toen zach ik in gintsche hoek net als twee lichtjes, dezelve werden dan groot dan klein en beweegden zich.

Karel.
Die lichtjes zyn voorzeker eene glinstering in uw gezicht geweest.

Eduard.
Eene glinstering in myn gezicht? 't geen ik zoo duidelyk zach? - Nu ik

hield my stil. De lichtjes verdweenen, en ik hoorde weer loopen door de kamer, en toen een groote bons tegen de deur.

Willem.

Ik zou waarlyk ook bang zyn geworden.

Eduard.

Karel mag zich zoo stout houden; hy zou zoo wel bang zyn geweest als wy.

Karel.

Maar waarom toen niet geroepen om licht?

Eduard.

Ik durfde niet; 't was of de benaauwtheid my den mond sloot. - Ik bleef ondertusschen zitten; maar het duurde niet lang of ik hoorde iets zeer schielyk langs den muur schuiven, en hier op zach ik by de schemering van de maan duidelyk een groot wit schynsel tegen het glas gordyn, dat hoe langer hoe grooter scheen te worden. Ik bedekte myne oogen met myne hand, uit vrees van iets verschrikkelyks te zien, en wilde het waagen om zachtjes van het bed te gaan, en uit de Kamer te vluchten: 'er kwam een zwaare slag tegen

den grond; het spook kwam tegen my aan, geloove ik; ik liep de tafel in myne drift om verre, en schreeuwde, meer dood zynde dan leevend; maar sus, daar hoor ik weer wat.

Willem.
Ik hebbe ook iets gehoort by het Bureau.

Karel.
Ik wed dat het een Rot is, die zich daar onder verbergt.

Eduard.
Een Rot is immers niet wit? en 't geen ik gezien hebbe is ten minsten zoo groot als onze wachthond.

Karel.
Laat ons zoeken; als 'er iets is moet het voor den dag komen.

Karel zocht hier op in alle hoeken: in de hangkas, onder het ledekant, onder het Bureau. - Daar is het spook, Broeder! zeide hy eindelyk; ik hebbe het gevonden! En wat was het? lieve Mama! Eene groote witte Kat van den Boer, die zekerlyk ongemerkt in huis en in de kamer was gesloopen: wy lachten altemaal om de klucht: Karel in het byzonder gekscheerde

braaf zyn Broeder over zyne bygeloovigheid, en wy kregen met veele moeite de Kat naar beneden. Ik kan niet begrypen, zeide Eduard, hoe eene Kat my zoo verschrikkelyk groot heeft kunnen voorkomen: alleen door uwe vrees, zeide Karel; iemant, die beängst is, ziet altyd de dingen anders als ze zyn; die lichtjes, die niet anders geweest zyn als de oogen van de Kat, hebben u ylvaardig gemaakt, en dit was verders genoeg om haar zoo ysselyk groot te doen schynen toen zy tegen 't glas gordyn is gesprongen. Dit alles leert ons niet benaauwt te weezen, maar de dingen te onderzoeken, en dan zullen wy altyd vinden, dat 'er geene reden is voor dergelyke verschrikkingen. Geloof my 't is met alle spooken, waar van men elkander zoo veel wys maakt, net als met deeze Kat: een enkle schaduw kan eene wonderlyke figuur voor ons vertoonen. En van wien zouden doch de spooken komen? God is te groot om zich tot dergelyke kinderachtige beuzelingen te vernederen; de Duivel, heeft op aard geene magt verkreegen om verschynsels voort te brengen, ten anderen Geesten

zyn onzichtbaar en kunnen zich niet doen zien, veel minder doen hooren. Karel had wel gelyk, Mamaatje: gy hebt my dat mede dikwyls gezegt, en al hoorde of zach ik voortaan iets; dat ik niet terstond begrypen konde, ik zal nooit bang voor spooken weezen, maar altyd gedenken aan het geval van de Kat.

Wy gingen hier op ieder weer naar ons bed, en sliepen zeer gerust tot aan den morgen, wanneer wy by het ontbyt Myn heer en Mevrouw Grandisson vermaakten met het vertelssel van ons spook, waar by Karel, wegens zyn moed en bezadigtheid zeer gepreezen werdt.

Einde van het Eerste Deel.

De kleine Grandisson.

XLIII. Brief.
Willem aan zyne Moeder, den 30. *Augustus.*

Kom zeide Karel, toen wy gister onze oeffeningen geëindigt hadden, onze goede Heer Bartlet is in den tuin, laat ons hem daar een weinig gezelschap gaan houden: ik hou zoo veel van zyne onderrichtingen. Dat is goed, antwoordde ik, gy doet my veel vermaak met dit voorstel, - Wy vonden onzen waarden Vriend in een priëeltje, met een boek in de hand.

Karel.

Gy leest, myn Heer? O, dan moeten wy u niet stooren,

De Heer Bartlet.
Uw gezelschap is my aangenaam, jonge Heeren! - Welaan wy zullen eens rond wandelen.

Karel.
Ey zie, myn Heer! welke Diertjes zyn dat, die daar zoo by menigte langs den vyver vliegen?

De Heer Bartlet.
Dat zyn Mieren.

Willem.
Hebben de Mieren vleugels myn Heer?

De Heer Bartlet.
Ja! zy verkrygen die voor eenigen tyd in dit jaargety: en dat het wonderlykste is, is, dat zy in zeer weinige oogenblikken dus gevleugelt worden.

Karel.
't Is jammer, dat die Diertjes zoo verderffelyk voor de gewassen zyn, ik mag ze zoo wel lyden om hunne naarstigheid.

De Heer Bartlet.
Zy hebben omtrent eene huishouding als de byën. Zy bouwen zich als eene stad, die in verscheiden straaten verdeelt is: elk onder hun heeft hiet mede zyn werk; de een graaft holen in de aarde: de andre sleept die aarde weg: anderen weder haalen gras, hooy, en stroo

en dergelyke kleinigheden aan, om die holen wel toe te rechten, vooral, op dat zy hunne jongen en eiëren wel zouden kunnen bewaaren voor koude en vochtigheid. De arbeid, dien zy, buiten dien, doen om voedsel te verzaamelen, is verwonderlyk; zy zyn niet te lui om het zelve op een zeer verren afstand te gaan haalen: en houden altoos een vastgestelden weg, zonder ooit te verdwaalen of ter zyden af te wyken, hoe hoog en ver zy ook van hunne woning afgaan. Zy passen voor al op, dat zy elkander niet in den weg loopen: en als zy iets van eene hoogte moeten torssen dat hun al te zwaar is, laaten zy het als met overleg naar beneden vallen, en neemen het als dan weder op om het verder te brengen.

Karel.

Maar, myn Heer! ik hebbe dikwerf gezien dat zy hunne jongen en eiëren geduurig sleepen; waarom doen ze dat?

De Heer Bartlet.

Dat geschied, om dat de plaats, daar zy zich bevonden, te koud of te vochtig was, want zy draagen eene ongemeene zorge voor hunne kinders: Dikwyls ook naar eenige regen brengen zy

hunne eiëren in de oopenlucht om ze weer te laaten droogen, op dat de jongen, die'er in zyn, niet sterven zouden, by zwaare regen graaven zy ze met hunne pootjes zeer diep onder de aarde, om ze te beveiligen.

Willem.

Lieve Diertjes! Men is eevenwel altoos moeylyk tegen hun; men verdelgt ze altoos.

Karel.

Zy zyn zeer schadelyk, en van geen nut: waarom of God de Mieren heeft geschaapen? men zou zeggen hier voor moet reden zyn.

De Heer Bartlet.

Dat is wel denkelyk; schoon het ons onbekent is; maar al waare het dan maar alleen, op dat een verstandige opmerker door de beschouwing dier wondre Diertjes des te meer de Almagt zoude bewonderen, dan zyn ze noch nuttig genoeg om het weinige kwaad, dat zy doen, te vergoeden. - Maar de overweging der Mieren brengt my noch kunstiger dieren in gedachten: dat zyn de Bevers. Deze zyn vooral van groot belang in de waereld hunne vacht verschast ons hoeden op het hooft,

en meer andere nutte deksels. Hoe zoud gy beiden verwondert staan, indien ik u de woningen, dier wonderbaare Schepselen kost doen beschouwen; geen kundig Bouwmeester zou die beter kunnen beschikken. Zy kiezen zich, voor eerst eene plaats uit, die zeer gezont en van levensmiddelen voor hun voorzien is, doorgaans aan een frisch en stroomend water. Hier werpen zy, met grooten vlyt en arbeid, eene hoogte op; zy graaven, ten dien einde met hunne voorste pooten de aarde en kley uit, en voeren die als dan op hunnen staart, die als een soort van schop gemaakt is, als op een wagen naar de plaats, die ze voor hunne woning hebben uitgekoozen. Met de tanden snyden zy zeer spoedig de boomen door zoo dik als een mans arm, om hout te hebben, waar van zy paalen maaken, die zy ook met de tanden in den grond werken, om tot een sterk fondament te dienen: dan gaan zy aan het bouwen van het Huis, 't welk in drie verdiepingen bestaat, ramenlyk drie vertrekken boven elkander. De muuren maaken zy zeer recht opgaande, en meer dan een voet in de dikte, dewelken zy met hunnen staart, die hun als

dan tot een truweel verstrekt, zeer vast van binnen en van buiten met wel gemengde kleyäarde bestryken, eeven of dezelve door een Metselaar gepleistert waaren. Het Huis heeft een uit- en een ingang: inwendig is het voor al zeer net met een verwelfsel, en van eene ronde gedaante: de grootte daar van schikken zy naar het getal van het Huisgezin, dat 'er inwoonen moet: by voorbeeld voor twaalf Bevers achten zy veertien a vyftien voeten grond ruimte genoeg. - Wat zegt gy van dergelyke wonderen.

Karel.

Ik staa verstelt, myn Heer! Och! mogt ik die kunstige Bouwlieden eens met eigen oogen zien werken. - In wat oord woonen zy?

De Heer Bartlet.

Men vind ze in Duitschland, en in Poolen langs de Rivieren, maar meest in Canada.

Willem.

Mag ik vraagen, myn Heer hoe 'er die Dieren uitzien.

De Heer Bartlet.

Het zyn halfslagtige: dus noemt men die Dieren, die zoo wel

in het water als op het land leeven: de kop is grooter als die van een Rot: de voorste pooten zyn kort, en met deeze houden zy vast het geen zy eeten, eeven gelyk de Rotten: van achter zyn zy gemaakt als water vogels: de achterste pooten zyn lang en met vliezen tusschen de klaauwen, zoo als die der Eenden: hunne staarten zyn plat en geschubt, en zeer breed; deeze gebruiken zy ook, met de pooten, om te zwemmen.

Karel.

Maar van wat bouwen zy die dikke muuren van hun Huis?

De Heer Bartlet.

Zy mengen en kneeden met hunne voorste voeten kley, aarde, en water onder een, en dan dient hunne staart hun weder tot een kalkbak om het aan te draagen.

Karel.

't Is wonderlyk! - Maar zouden nu die vernuftige Dieren zonder het minste overleg werken?

De Heer Bartlet.

Zy hebben geene denkende of redelyke ziel, Karel! dus kunnen zy ook niet overleggen. God heeft hen

eene zekere bekwaamheid boven andere Dieren ingeschaapen, en 't is door die bestuuring, dat ze werken; 't gelukkig menschdom alleen is door God met de edele vermogens van te denken en overweegen begiftigt.

Karel.

Die voorkeur eischt wel onze dankbaarheid.

De Heer Bartlet.

Ja zeker, myn waarde! en teffens eischt dezelve in den mensch eene voorzichtigheid, waar van de Dieren verschoont zyn; zy eischt dat wy nooit werken zonder overleg en overweeging; dat wy nooit spreeken of handelen dan na eene bezadigde overdenking, op dat wy ons derwyze bestuuren, dat alle onze verrichtingen overeerkomen met de wyze oogmerken van het Opperweezen; en dit, dit is alleen het middel om ons onze verhevenheid waardig te maaken.

Ik sluit alle deeze schoone lessen en onderrichtingen in myn hart, lieve Mama! Nooit neen nooit zal ik die vergeeten, en dat is zeker God heeft ons bekwaam gemaakt tot redeneeren; indien wy dan die weldaad mis-

bruiken, en zonder verstand handelen, worden wy maar met de redelooze beesten gelyk. Zyt duizendmaal gekust, lieve Moeder!

XLIV. Brief.
Willem aan zyne Moeder. Den 1 *September.*

Och! Mama lief! de arme Emilia heeft gister een droevig ongeluk gehad. Het lieve Meisje! Ik beklaag haar zoo; nooit hebbe ik haar zoo bitterlyk zien schreiën. Karel en ik hadden ons vermaakt met werken in ons Tuintje: Wy traden naauwlyks in huis of Emilia kwam ons tegen loopen: zy snikte, en kost niet spreeken van ontsteltenis. - Hemel! riep ik, wat is 'er gebeurt? hoe schreit de jonge Juffrouw! Maar gy zult het alles hooren, lieve Moeder uit het volgende gesprek.

Karel.
Wat is het, lieve Zusje! is 'er een ongeluk?

Emilia
Och! myn lieve Broeder! Ik ben zoo bedroeft! ik ben zoo bedroeft!

Karel.
Zeg my toch waarom? gy ontstelt my: heeft Papa of Mama eenig leed?

Emilia.
Och, neen, Och, neen; maar ik durf het u niet zeggen: het zal u zoo spyten.

Karel.
Wat raad, lieve Zusje? zeg het my schielyk, als ik het toch weeten moet.

Emilia.
De Kat heeft myn lieve Kanaryvogeltje opgegeeten: gy had het my gegeeven: het zong zoo mooi: het was zoo mak.

Karel.
't Is jammer, ik beken het, myn Lieve; maar wat zullen wy 'er aan doen? de zaak leid 'er toe; en gy zult het door al uwe droefheid niet weder in het leeven krygen,

Willem.
En waarby is dat toch gekomen Juffrouw? gy droeg 'er zoo veel zorg voor.

Emilia.
Ik had het Vogeltje, zoo als ik dikwerf deed, uit de kooi gelaaten: het at noch zyne laatste zaadjes uit myne hand; ik ging voor een oogenblik naar beneden, om myn borduurwerk aan myne Moeder te

vertoonen: ondertusschen had de Meid de Kat in de kamer laaten sluipen, die wel haast het arme beestje kreeg en op at; ô had ik het maar eerst weêr opgesloten.

Karel.
Dat waar best geweest; maar gy hebt dit niet bedacht.

Emilia.
Wy moeten nooit weer spreeken by Mama voor die lelyke Meid.

Karel.
Zy heeft het niet met moedwil gedaan; zy houd te veel van u, om u leed aan te doen; het is een ongeluk, ik ben verzekert, dat het haar zelf spyt.

Emilia.
Nu, laat ons dan ten minsten de Kat opzoeken: ik wil die braaf slaan.

Karel.
En waarom; Die Kat kan dat niet helpen; zy heeft niet geleert de Vogels te ontzien; het is haar aard Vogels en Muizen te vangen: alle Katten zouden het zelfde doen; had gy haar geslagen op het oogenblik, dat zy het kwaad deed, dat zou goed geweest zyn, om het haar in het vervolg af te leeren; maar nu is zy al vergeeten, wat zy gedaan heeft, en by gevolg dient die straf nergens toe.

Emilia.
Ik ben ondertusschen myn lieve Kanary kwyt.

Karel.
Gy kunt die door de Kat te slaan niet weer krygen. Gy moet'er u in troosten.

Emilia.
Ik kan my niet troosten: ik wenschte dat 'er geene Katten in de waereld waaren.

Karel.
Die wensch is kwaad Zusje; God heeft de Katten zekerlyk tot nut geschaapen: zy vangen immers de rotten en muizen, die anders veel kwaad zouden doen.

Emilia.
Nooit zal ik myn Vogeltje vergeeten.

Karel.
Hoe zou het dan gaan als gy eens iets moest missen van grooter gewigt? in allen geval 'er zyn meer Kanaryvogels.

Emilia.
Zo lief niet.

Karel.
Vergeef my! ik zal trachten 'er een weder te krygen; die eeven mak zal weezen.

Emilia.
Gy zyt wel goed Broeder! Maar, och! dit beestje had my zoo lief: het volgde my na.

Karel.
Het had u niet lief; geloof my! het was maar alleen niet bang voor u. Het volgde u na, om dat gy het eeten gaaft.

Emilia.
Was het maar zyn eigen dood gestorven, ik zou het vergeeten; maar zoo ongelukkig!

Karel.
Een andre dood zou misschien harder voor hem geweest zyn: hy heeft 'er niet veel van gevoelt.

Emilia.
Denkt gy dat Karel? dan ben ik te vreden, en ik vergeef het de Kat.

Karel.
Gy zyt een lief Meisje!

Op deeze wys zal ik met zusje Annette ook spreeken, als ik weer t'huis zal zyn. Ik zie met vreugt uit uwe brieven, dat gy zoo wel over haar voldaan zyt, Mama lief! Heb de goedheid haar voor my te kussen en zyt altoos verzekert van myne eerbied en gehoorzaamheid. Ha! ik wilde u zeggen, dat Kareltje een fraai Hondje gekreegen heeft.

XLV. Brief.
Mevrouw D. aan haaren Zoon.

Ja, myn Zoon! Annette verdient myne tedere genegenheid: zy is leerzaam: zy is een goed Meisje: 't geen gy ons van tyd tot tyd schryft van Emilia, behaagt haar: zy wil ook zoo verstandig worden zegt zy. Zy houd veel van leezen, en ze heeft gelyk, want dit is het rechte middel om veel te weeten. De traanen waaren in haare oogen, toen ik haar voorlas 't geen gy my schryft wegens het Kanaryvogeltje. Arme Emilia! zeide zy ik beklaag haar. Ik prees die gevoeligheid. 't is my lief, Annette! sprak ik, dat gy begaan zyt met eens anders smart; dit is een teken dat gy een goed hart hebt, en daar door zult gy verdienen, dat een ander ook deele in uwe ongeneuchten: die wederzydsche toegenegenheden zyn nodig onder de menschen, zy verzachten het verdriet. ‘Ik hebbe dat dikmaals ondervonden, Mamaatje antwoordde zy; ik was nooit zoo sterk bedroeft over iets

als ik zach dat men medelyden met my had, als wanneer men my uitlachtte: en die menschen, die medelyden hebben, zyn dunkt my ook veel beminnelyker, als zy, die ons kunnen zien schreiën zonder ook bedroeft te weezen. Emilia zoude mede my beklaagen als onze kat myn çysje op at, want zy is een goed Meisje.'

Maar Wimpje ik moet u een raad geeven. 't Begin van uwen brief is te verschrikkend; het ontstelde my: ik dacht voor 't minst dat Emilia zich zwaar gekwetst had. Al had zy haar Vader of Moeder, of een van haare Broeders verlooren gehad, zoud gy geen grooter ophef hebben kunnen maaken. - Had gy terstond gezegt, *de mooye, de lieve Kanaryvogel van Emilia is door de Kat opgegeeten*, het had my gesmart, maar het zou my zoo niet hebben doen ontroeren. Leer in zulke gevallen in het vervolg voorzichtiger te zyn.

Ik zende u hier by eenig zakgeld. Ik wenschte dat het meer kon weezen. Gy verdient het, want Mevrouw Grandisson schryft my, dat gy spaarzaam zyt, en zin-

delyk op uwe kleeren, en dit is eene deugt die vertrouwen waardig ïs.

Schryf my dikwyls! uwe gesprekken vermaaken my, en Annette wordt 'er leerzaam en yverig door, volg altoos het schoon voorbeeld van uwen vriend Karel: een Jongheer van zulk eene uitmuntende hoedaanigheid kan niet als zegen en geluk verwachten.

XLVI. Brief.
Willem aan zyne Moeder, den 4 *September*.

Ik moet u al weder een bewys geeven, Mama, van de deugt en wysheid van myn vriend Karel. Wy hadden op gister, toen onze lessen waaren afgedaan, want die verzuimen wy nooit, ons naar het Starrebosch begeeven, om ons daar te vermaaken. Karel speelde op zyn Viool: Emilia zong een air van Hendel. De digtheid der boomen had ons belet te zien dat 'er een zwaar onweer op kwam. Eindelyk, het begon ge-

weldig te donderen. Emilia is 'er zeer bang voor: zy schrikte, en vloog schielyk op van haare plaats toen zy den slag hoorde: zie hier ons gesprek.

Emilia.
Och, broeder! het dondert! ik ben zoo benaauwt!

Karel.
't Is het gevolg van de zwaare hette, die wy gehad hebben, lieve Zusje! Gy moet daar voor niet schrikken; doch laat ons in huis gaan, het begint te regenen.

Emilia.
Ik durf niet. Was Mama! was Papa hier! was ik maar in huis, in een kelder!

Karel.
Papa, en Mama kunnen dat weder niet verdryven; en wat zoud gy in een kelder doen? Is het niet God, die dat onweer maakt?

Emilia.
Ja!

Karel.
Dan kan Hy u immers overal bewaaren, hier, in huis, of in de kelder, is het zelfde.

Emilia.
Maar wie weet of Hy my bewaaren wil?

Karel.
Geeft Hy u niet daaglyks blyken van zyne gunst? Gy zoud wel elendig weezen, als Hy u niet bewaarde, want dan zou 'er geen dag voor by gaan zonder ongelukken; 'er is geen onweer nodig om ons te doen vergaan: wy zyn altyd in gevaar als wy uit zyne gunst geraaken. Een enkle Schoorsteen heeft maar van een Huis neder te storten, en ons te treffen: 'er zyn duizenderlei dingen op aarde, die wy te vreezen hebben.

Eduard.
Gy zyt een zottin, dat gy u bang maakt voor donder. Kom laat ons speelen en zingen, dan zult gy het niet hooren; het regent noch niet.

Karel.
Neen, broeder! speelen of zingen kunnen wy doen als de buy weer over is; 't is daar geen tyd voor, dunkt my, wanneer God ons zoo een verbaazend teken van zyne Almagt laat zien. Laaten wy het onweer met eerbied aanschouwen.

Emilia.
O, welk een harden slag! zou dat

weer geen teken weezen, dat God op ons vertoornt is?

Karel.

Neen, zeker; het onweer is een zegen, die Hy aan de Aarde bewyst: het is 'er nodig om de lucht te zuiveren: de zomerhette zou zonder dat eene menigte van ziektens voortbrengen. Hoor, Emilia! stel u gerust! God heeft ons lief, dat toont hy ons dagelyks; laaten wy Hem ook liefhebben, en dan is 'er niets daar wy bevreest voor behoeven te zyn. Hy is weldaadig en goed.

Emilia.

Komt, laat ons dan schielyk in huis gaan: Papa zeide eens het was gevaarlyk in den blixem te kyken.

Karel.

Zeker is dat kwaad: het Hemelvuur is zeer sterk: het zou u kunnen verblinden; eeven zoo is het als men in de zon kykt: zy verduistert terstond het gezicht.

Eduard.

Welk eene gekheid om daarom in huis te gaan!

Karel.

Wy kunnen ligtelyk uwe Zuster hier in genoegen geeven: de beleeftheid wil, dat wy haar vergezellen Mynheer!

Eduard.
En ik, ik blyf hier.

Emilia.
Dat durft gy wel doen, want gy spot somtyds met het onweer.

Karel.
Dat hoop ik niet van Eduard, Zusje, 't is kwaad 'er bang voor te weezen, maar 't is verfoeylyk 'er geene eerbied voor te toonen. Geef my de hand ik zal u geleiden.

Wy gingen hier op in huis. Het weer dreef ras over, en ik zach wel dat Karel gelyk had, dat de donder nuttig is, want alles scheen in onzen Tuin verfrischt.

Gy weet, Mama lief! dat ik mede bang voor zulk weder plagt te weezen; maar ik zal voortaan redelyker zyn, en het aanzien als eene goedheid die God aan de Aarde bewyst.

Ik danke u duizendmaal, lieve Mama voor het geld, dat gy my gezonden hebt. Gy zegt het is weinig; neen, lieve Moeder, ik achte het zeer veel; zie daar myne aanmerking dieswegen: gy zyt niet ryk; gy geeft my een geschenk van twee Ducaaten; dit is dan meer, als wanneer eene

ryke Moeder 'er twintig gaave, en myne erkentenis voor uwe gift moet des te grooter weezen, om dat uwe vermogens kleiner zyn. Och! mogt ik eens in staat komen om aan alle uwe goedheden en tedere kinderliefde te beantwoorden!

XLVII. Brief.
Willem aan zyne Moeder. Den 5 *September.*

Oordeel van den goeden aard van Emilia Mama!

Zy had gister eene onvoorzichtigheid, die haar niet weinig leed deed. Zy was in de eetzaal met Eduard, alwaar zy zich beurt om beurt vermaakten met speelen op het Clavecimbel. 'Er staat in dat vertrek een kas met fraai Porcelein: Emilia had de nieuwsgierigheid om een Beeldje, dat 'er in stond, te willen bekyken: zy nam het in de hand; maar Eduard, die de wyste wilde schynen, waarschouwde haar van het weg te zetten, zeggende dat haare Mama kwam.

De arme Emilia stelde het schielyk op zyne plaats achter een stapeltje theegoed; doch, door het haastig te rug haalen van haare hand, liet zy by ongeluk een van de kopjes vallen. Het was in stukken: zy beefde van ontsteltenis, wel weetende dat het een kopje van groote waarde was, en dat haare Mama het zeer hoog schatte. Eduard vloog op van het Clavecimbel; zie hier het gesprek, dat zy hadden.

Eduard.
Zoo! Dat ziet 'er wel uit! ik wilde niet gaarne in uwe plaats weezen.

Emilia.
Och! myn lieve Broeder, bekyf my niet: ik ben 'er zoo bedroeft over; geef my liever raad.

Eduard.
Ik weet geen raad; al zocht gy overal, gy zoud zulk een kopje niet vinden.

Emilia.
Dat geloof ik wel.

Eduard.
Gy moest van de kas gebleeven hebben. Wat deed gy aan het Porcelein te raaken.

Emilia.
Dat is waar; ik hebbe kwalyk gedaan.

Eduard.
Gy zyt al te nieuwsgierig.

Emilia.
Ik zal nooit weer nieuwsgierig weezen, dat verzeker ik u: ik zie dat het kwaad is.

Eduard
Het stelsel theegoed, daar Mama zoo veel van houd, is al vast geschonden.

Emilia.
Ik wilde wel alles geeven, dat het niet gebeurt waare.

Eduard.
Dat kan wat helpen!

Emilia.
Gy maakt my bedroeft; zoo doet Karel niet.

Eduard.
Nu, hoor! schrei niet; ik zal u zeggen wat gy doen moet: niemant heeft het gehoort: wy zullen de stukken opraapen en leggen ze by elkander in de kas: Mama zal het ten eersten niet zien, en dan moet gy morgen maar zeggen, dat gy iets hoort vallen in de Porcelein kas, dan zal Mama 'er naar gaan kyken, en denken, dat het kopje van zelve is afgevallen.

Emilia.

Neen, Eduard! dat doe ik niet, dat zou een slechte draai weezen, en vry wat ondeugener als het breeken zelf.

Eduard.

Wat zult gy dan doen? gy zult straf krygen.

Emilia.

Liever straf krygen, als zoo leelyk te jokken. - Hoor ik gaa naar die goede Mama, ik gaa haar myne schuld bekennen, en haar om vergiffenis vraagen, en 'k zal wel zorg draagen op een ander tyd niet weder aan het Porcelein te raaken.

Emilia ging hier op naar de deur, wanneer juist haare Mama in de Kamer trad. Het arme Meisje beefde, en begon te schreijen; maar hoe zeer was zy verwondert toen de goede Mevrouw Grandisson, die alle haare woorden gehoort had, haar tederlyk in de armen nam. en haar zeer vriendelyk aansprak. Gy zyt een goed Meisje, myne Emilia zeide zy, ik weet niet wat gy gebrooken hebt, maar al waare het het beste stuk, zoo vergeef ik het u, om uwer oprechtheids wille, en om uw berouw; maar gy, Eduard! vervolgde zy, gaa naar uwe Kamer,

overdenk den les, dien gy van uwe jonger Zuster ontfangen hebt, en wees vry beschaamt over uwe arglistigheid. Ik hebbe gezien hoe weinig staat ik op u kan maaken, en dat ik altoos de goede Emilia gelooven moge.

En waarlyk Mama! Emilia was gelukkig, dat zy den raad van Eduard niet gevolgt had, want dewyl Mevrouw alles had gehoort, zou zy zekerlyk zwaaren straf gekreegen hebben voor de onwaarheid - Vaarwel, myne waarde Mama! ik kusse u eerbiediglyk de hand, en wensche u een goeden nacht.

XLVIII. Brief.
Willem aan zyne Moeder, Den 6 *September.*

Och! myne waarde Mama, alles is hier in de uiterste benaauwtheid. Karel, die dees morgen vroeg te paard is uitgereden, met een der Bedienden om by den Heer Friendly een bezoek af te leggen, en die vol-

gens ordre van zyn Vader ten zes uuren had moeten t'huis zyn, is 'er noch niet, en 't is reeds negen. - Nooit overtreed hy de bevelen zyner Ouderen: gewis, hy moet eenig ongeluk hebben; het is verschrikkelyk donker, en een droevig weder. - De Heer Grandisson heeft een Postiljon afgezonden, om tyding van hem te hebben: hoe verlang ik naar desselfs terugkomst!

Elf uuren.

Welk eene droef heid! De Postiljon is zoo eeven weerom gekomen, met bericht dat Kareltje met den Knecht reeds om vier uuren vertrokken was. Och myne dierbaare Mama! waar kan hy weezen? - verdronken, vermoord misschien. Mevrouw Grandisson zal het besterven: Emilia doet niet als schreiën; Eduard loopt als een zinnelooze door het huis; nu zie ik, dat hy zyn Broeder bemint. De Heer Grandisson tracht Mevrouw te troosten, en is zelve raadeloos. Hy heeft, langs verscheiden wegen, menschen te paard afgezonden om zyn lieven Zoon op te speuren, en wacht maar met verlangen den dag af, om zelf zich op

weg te begeeven. - Och waare ik mede gegaan; ik wilde met myn Vriendje wel alle gevaaren doorstaan; de tedere Mevrouw Grandisson wilde dat ik t'huis bleeve om dat ik eene kleine verkoudheid hebbe. Hadde ik haar gebeeden, gesmeekt, zy had my laaten gaan, misschien; doch dat is nu te laat. - Waar zal ik blyven met zulk een angst. - Ik kan niet schryven, ik weet niet wat ik zegge.

Een uur. - En noch geen Kareltje. Niemant is hier te bed; Wie zou ook slaapen kunnen. - De Bedienden wringen de handen van droefheid; Eduard en Emilia roepen beurt om beurt: *Och myn lieven Broeder! Och myn Broeder!* en dat benaauwt my noch meer. - Och waare het reeds dag.

Half vyf uuren.

De Hemel zy dank; Mama! Kareltje is behouden: De Bediende, die met hem mede is geweest, is zoo eeven t'huis gekoomen. Myn Vriendje is zeer wel; en echter is het buiten zyne schuld dat hy ons zoo in ongerustheid heeft gelaaten. Geen vermaak, geen vrolyk gezelschap heeft hem weerhouden, neen lieve Mama! hy verdient niet

gelaakt, maar gepreezen te worden - Doch dewyl Mynheer Grandisson begeert, dat wy allen noch eenige uuren gaan slaapen, om dat de ongerustheid, die wy deezen nacht hebben uitgestaan, ons niet nadeelig zou zyn, zal ik het bericht van het voorgevallene voor een andren Brief laaten.

XLIX. Brief.
Willem aan zyne Moeder den 7. *September*.

Nu zal ik u alles mede deelen, Mama lief! volgens het verhaal dat de bediende ons gedaan heeft.

Zyn jonge Heer en hy waaren reeds gister ten vier uuren van den Heer Friendly vertrokken, om voor den gestelden tyd t'huis te zyn: zy hadden naauwlyks een half uur gereden, of het weêr begon te veranderen, en het begon zoo sterk te misten, dat zy naauwlyks vyf voeten van hun af konden zien. Karel, die anders zeer veel moed heeft, betuigde vol vrees te zyn. Zy reden

ondertusschen stapvoets voort, wanneer zy op eenigen afstand een mensch dwars over den weg zagen leggen. Wat is dat? zeide Karel, zyn paard ophoudende. Zekerlyk iemant, die te veel gedronken heeft antwoordde de Bediende: ik bidde u laat ons maar doorryden, Mynheer! Neen, hernam Karel, want zoo 't iemant is, die beschonken is, moeten wy ten minsten trachten hem uit het ryspoor ter zyden te helpen, op dat hy met den donker niet overreden worde. Karel had dit niet eer gezegt of hy sprong van 't paard; maar hoe schrikte hy wanneer hy een bejaard en wel gekleed Officier ontdekte, zwaar gewond aan het hooft, en deerlyk bebloed zynde. Hy sprak hem aan; doch kreeg geen antwoord. De Heer is dood, zeide de Bediende, die mede van 't paard was gestegen; neen, neen, hy leeft, sprak Karel, hy is maar buiten kennis, myn God! wat zullen wy doen? - Wat kunnen wy doen? hernam de Knecht: laat ons voort ryden, en by het eerste gehucht iemant zien te krygen om hem hulp toe te brengen. - Gy zyt onmedogent Jan sprak Karel; eer die iemant; dien wy zouden zenden, hier was, zoude

die Heer dood zyn: gy ziet hoe zyn hooft bloed. Maak onze paarden aan dien boom vast wy moeten den ongelukkigen helpen zoo veel wy kunnen. - Goede Hemel! Mynheer, zeide Jan onze tyd verloopt: de avond zal ons overvallen; wy zullen als het donker begint te worden, met de zwaare mist, die 'er valt, geen spoor weeten te vinden. - Dan zullen wy onder weg blyven hernam Karel. - En wat zullen uwe Ouders ongerust zyn? - Och dat is waar, kom! laat ons gaan! - Karel meende hier op weer te paard te klimmen, doch zich keerende naar den Officier werden zyne oogen vol traanen: hy stond een weinig in bedenking en barste uit, arme Man! neen, ik verlaat u niet in dien toestand: myne Ouders zullen my vergeeven: ik mag geen mensch dus laaten sterven, zonder myn best te doen om hem te behouden, en dit zeggende trok hy zyn kleed uit en hy scheurde zyn overhemt tot zwachtels. - Myn God wat doed gy Mynheer? sprak de Bediende. Wy moeten dien elendigen het hooft binden zeide Karel om het bloeden te stelpen. - Maar Mynheer hernam Jan..... Spreek my niet te-

gen viel Karel hem in: help my, ik beveel het u. - En hier op verbond hy zelf, zoo goed hy konde het bebloedde hooft van den Gryzaart; waar na hy den Knegt hielp om hem ter zyden het ryspoor in het gras te trekken. En wat nu verder gedaan? vroeg de bediende. - Dat gy daadlyk op een galop naar het naatst Gehugt ryd, om iemant te zoeken die dien stervenden onder huisdak brengt, ik zal hem dubbel beloonen: onderwyl zal ik hier blyven. De Hemel bewaar my; ik durf dat niet doen, sprak Jan, zoude ik u hier alleen laaten? Mynheer uw Vader zou my dat nooit vergeeven, Ik neem alles op my, hernam Karel: de nood vereischt het. - Ik zegge u gaa, of zoo gy my niet gehoorzaamt zal ik zelve gaan. Ik vreeze niet. - Wel aan, antwoordde Jan gy begeert het, ik zal u voldoen. - De Knecht reed hier op in aller yl voort, en vond gelukkiglyk, niet ver van daar, een boeren woning. Hy trad binnen en verhaalde den Huisman, het geval biddende hem om met zyn Zoon terstond mede te gaan, om den gewonden Heer te haalen. De Man had in het eerst hier veel tegen; doch toen de Bediende zeide, dat hy wel

beloont zoude worden, haalde hy een soort van Rosbaar en volgde. - Karel, die ondertusschen by den lyder was gebleeven, had het genoegen denzelven te zien bekomen. - Wie zyt gy, Mynheer barste hy uit zoo ras hy hem de oogen had zien opendoen, en hoe komt gy hier in dees elendigen toestand: -' Myn naam is Arthur, Mynheer antwoordde de Officier, al stamelende en met eene slaauwe stem. 'Ik ben Majoor in het Regiment van..... een ongelukkige val, dien ik gedaan hebbe van myn paard, dat my, in het te rug stygen, een trap op het hooft heeft gegeeven, heeft my in dit onheil gebragt. - Waar het verschrikte dier gebleeven is weet ik niet. Ik wilde opstaan; doch het verlies van bloed deed my het hooft draayen: Ik viel weer neder, en geraakte buiten kennis. - Maar wie zyt gy edelmoedig Jongeling? gy, noch zoo jong, hier alleen, op dees eenzaamen weg? En wie heeft my het hooft met linnen om wonden. - Ik zelve, de jonge Grandisson; ik ben zoo gelukkig geweest om u dien dienst te mogen bewyzen, Mynheer, antwoordde Karel. Ik had een Knecht by

my: ik hebbe dien afgezonden om een middel te vinden om u onder huisdak te bezorgen. - Welk eene deugt! welk een overleg! welk een moed, in zulke tedere jaaren! wie zach dat ooit, en wat dank ben ik u verschuldigt, zeide de Majoor, voor zoo veele goedheid! in 't minst geen, antwoordde Karel; ik hebbe niet meer dan myn pligt betracht. - Als ik uw leeven behouden zie, zal ik gelukkig weezen. - De Knecht kwam hier op met de twee Huisluiden, en men hielp den Majoor op de Rosbaar, die met een goede Matras voorzien was. De oude Heer viel, door vermoeying en zwakheid, op nieuw in flaauwte. - Ik bidde u Mynheer, zeide Jan, laat ons nu onzen weg vervolgen naar 't Kasteel van uwe Ouders; zy zullen waarlyk ongerust zyn. - Hoe! sprak Karel, gy wilt dat ik dien stervenden aan vreemden overlaate? gy ziet hy is weer buiten kennis; neen dat doe ik niet: ik gaa met hem mede, ik moet hem zoo niet verlaaten. - De Huisluiden gingen hier op zachtjes met den gewonden voort, en bragten den zelven in hun Hutje, alwaar Karel hem zoo goed liet bezorgen als hy konde, zen-

dende in haast om een Heelmeester. - En wat is nu uw voorneemen, Mynheer? vroeg Jan. Hier dees nacht te blyven antwoordde Karel; wat dienst zoude ik gedaan hebben, als ik dien eerwaardigen ouden Man aan vreemden overliet? en gy spoei voort naar myne waarde Ouders verhaal hun alles, op dat zy niet ongerust over my mogen zyn, en dan zal ik op morgen hunne bevelen hier verwachten. - Waarlyk Mynheer, sprak Jan, dat durve ik niet doen; uw Vader zou my kwalyk afneemen, dat ik u hier alleen liet blyven..... Het moet zoo weezen, hernam Karel, verlies geen tyd; zeg, dat ik het zoo begeerde: het begint reeds donker te worden. - De Bediende steeg dan met tegenzin te paard, en ging op weg. Karel was nu gerust, denkende dat zyn Papa en Mama in tyds tyding van hem zouden krygen; maar 'er moest noch meer ongeluks gebeuren: de mist werdt hoe langer hoe zwaarer: het werdt wel haast zeer donker, en Jan dwaalde zoodanig van 't spoor, dat hy geen weg meer wist te vinden. Hy heeft dus den gantschen nacht in het Bosch gekruist, niet weetende of hy ter rech te of ter linker-

hand moest ryden; der wyze, dat hy genoodzaakt was den dag af te wachten, en ons in ongerustheid te laaten. - De arme Knecht beefde van angst toen hy aankwam, en vreesde ter deur uitgezet te worden; maar hoe zeer was hy verwondert toen hy na het geval verhaalt te hebben, den Heer Grandisson met verrukking hoorde zeggen: *De Hemel zy gedankt voor zulk een Zoon!* en gy, Jan, gy hebt wel gedaan hem te gehoorzaamen: daar is een geschenk, om u de ongemakken van deezen nacht te vergoeden: gebruik eenige hart sterkende ververschingen, en begeef u eenige uuren ter rust, dan kunt gy te rug keeren om verder de bevelen van uw jongen Heer te volbrengen: de ongerustheid, waar in wy geweest zyn is hem niet te wyten; hy heeft al gedaan wat hy kon om die voor te komen.

Maar hoe zal nu het ouderlievend het teder hart van myn Vriendje lyden, Mama, als hy van Jan zal hooren wat wy hier hebben uitgestaan. - Dezelve is reeds weder vertrokken, naa omtrent vyf uuren te hebben geslaapen, en ik zach, dat de Heer Grandisson hem een beurs mede gaf, waar

in veel goud scheen, zekerlyk om dat Karel geen geld ontbreeken zoude. - Nu verlang ik te weeten of de arme Majoor dood of leevend is, en ik hoop u hier van wel haast bericht, te geeven. Vaarwel, Vaarwel, Mamaatje! bemin toch met my de waarde Karel, om zyne Menschlievenheid.

L. Brief.
Willem aan zyne Moeder. Den 8 *September.*

Wy hebben Kareltje weer hier, lieve Moeder. Och, hoe bly was ik hem te zien! Hy scheen een engel in myn oog. De oude Majoor is beter, en zal wel ras weer ten vollen herstelt zyn.

Wy zaten dees morgen aan het ontbyt en waaren hem noch niet verwachtende. Emilia zach hem het eerst: zy vloog van haaren stoel: daar is myn lieve broertje Karel, riep zy uit, en zy ging naar beneden, zoo ras zy konde. Zy traden hand aan hand binnen: Karel liet haar los aan de

Deur, en liep in drift naar zyn Papa. Hy wierp zich op de kniën, en kuste zyn Vader de hand. - Doch ik zal u hier woordelyk het gesprek mede deelen myne goede Mama!

Karel.
Kunt gy my vergeeven, waarde Papa en Mama, dat ik u zoo veel ongerustheid hebbe aangedaan?

De Heer Grandisson.
Staa op, myn Zoon! Laat my u omhelzen! gy zyt my dierbaarer dan ooit: onze ongerustheid was buiten uwe schuld. Gy hebt uw pligt omtrent uwen eevenmensch betracht zonder uwe ouders te vergeeten. - Hoe vaart uwe zieken?

Karel.
Ik ben getroffen door uwe goedheid Papa. - De Majoor is beter, doch noch zwak, zyn wond staat zeer wel.

Mevrouw Grandisson.
Maar, myn Lieve! is hy noch in het boere Hutje? zal men wel zorg voor hem draagen?

Karel.
Ja, myne geëerde Mama: zyn Zoon zelve is nu by hem. De oude Heer, zoo ras hy weer by zich zelven kwam be-

richtte my zyne woonplaats, die niet meer dan vyf uuren afgeleegen was, en alwaar zyne Kinders woonen: ik zond 'er heen, en de oudste der jonge Heeren kwam daadlyk by ons. Welk eene gerustheid voor my, een lydende Vader in handen van zynen Zoon te mogen stellen!

De Heer Grandisson.
Maar heeft de goede Majoor middelen om zich het nodige te doen verzorgen?

Karel.
Ja wel, myn waarde Papa, en ik neem de vryheid u deeze goudbeurs, die uwe menschlievenheid my met Jan had toegezonden, weder te geeven, met al het geene 'er in geweest is, ik hebbe daar van geen gebruik behoeven te maaken.

De Heer Grandisson.
Dan is dezelve voor u myn Zoon!

Karel.
Voor my Papa?

De Heer Grandisson.
Ja ik schenke u die, als het merkteken onzer blydschap over uwe menschlievenheid; uw edelaardig mededoogen, met zoo veel moed gepaart, verdient dat wy u ons genoegen toonen. Vervolg

uw leevensloop zoo als gy dien begonnen hebt: bewaar uw hart altoos voor verleiding: de minste smet zou kwaalyk staan aan eene ziel zoo schoon als de uwe.

Karel.

Ik staa verstomt over uwe goedheid Papa; Ik vreesde uw toorn, en gy vergunt my integendeel uwe goedkeuring.

Mevrouw Grandisson

Maar hoe hebt gy dees nacht doorgebragt in uw Hutje? Gy zult zoo veel gemak niet gehad hebben als in uwe Kamer.

Karel.

Geloof my waarde Mama, ik dacht weinig om my zelve; ik had niet voor oogen dan een stervenden Gryzaart, dien ik vreesde ieder ogenblik den geest te zien geeven.

Mevrouw Grandisson.

Gy hebt dan niet geslaapen?

Karel.

Ik had eenig zuiver stroo voor my op den grond doen leggen voor het bed van den Zieken; maar ik hebbe 'er my niet van bedient, de ongerustheid over u, en alle die hier zyn, en de angst over den Zieken hielden my den slaap wel uit de

oogen; had ik dan noch geweeten dat gy den gantschen nacht in onzekerheid over my waard, welk eene benaauwtheid zou dan myn hart geleeden hebben!

Emilia.

Arme Kareltje, op stroo te moeten leggen!

Karel.

Ik zou daar op zoo wel geslaapen hebben als op myn donsbed, indien myn hart gerust waare geweest.

De Heer Grandisson.

Karel heeft gelyk: 't is 't vergenoegen van den geest, en de gezontheid van 't lighaam, die den slaap bevorderen; het zachtste bed, zal aan een rusteloozen geen slaap verwekken.

Eduard.

Wie weet, als ik eens in den Krygsdienst zal zyn, hoe menig nacht ik op stroo of zelf onder den blooten Hemel zal moeten doorbrengen.

De Heer Grandisson.

Dat kan gebeuren, Eduard! en voor dat men eene verkiezing maakt van leevenstand, moet men zich waapenen tegen de onaangenaamheid, die dezelve mede brengt, altoos bedenkende dat

alle staaten van het leeven met voor en tegenspoed, met vermaak en ongeneuchten vermengt zyn.

Eduard.
Ja wel Papa, De Koning zelf heeft zoo wel zyne zorgen en tegenheden als de geringste Amptenaar.

De Heer Grandisson.
Onthou dit altyd, myn Zoon, en uwe pligten zullen u altyd ligt vallen.

'Hoe bly ben ik, sprak Karel, toen wy alleen waaren, dat myne Ouders over my te vreeden zyn. Ik hebbe in myne behulpzaamheid voor den Majoor alleen de neiging van myn hart gevolgt, zonder wel te overweegen, dat ik noch geen meester over my zelve ben: de pligt omtrent onze Ouders is onze eerste pligt; maar wat konde ik doen? Ik zou my nooit hebben kunnen vergeeven, indien ik daar op den weg een ouden Gryzaart had laaten sterven. Nu hebbe ik hem gered: de Hemel zy gedankt dat ik gelegenheid hebbe gevonden, om myn eevenmensch van dienst te zyn.'

Beminnelyk Vriend barste ik uit, dit is al wat ik zeggen konde Mama: myne oogen werden vol traanen, en ik omhelsde hem. O hoe schoon is de deugt! hoe aanbiddelyk is het mededogen!

LI. Brief.
Willem aan zyne Moeder. Den 9 September.

Ik hebbe u al weder een bewys mede te deelen, Mama lief, van de edele zachtmoedigheid van mynen Vriend. Neen 'er is zulk een voortreffelyk jongheer niet meer in de waereld als hy.

De Graaf van N... had hem eenige dagen geleeden, zoo als ik u geschreeven hebbe, een zeer fraai Hondje verëert. De jonge Falkland, een onzer jonge Buurheeren, had dit Hondje reeds verscheiden maalen van den Graaf. verzocht; doch hy had het niet mogen hebben, om dat hy zoo hard met beesten handelt. Begryp nu, Ma-

ma, dat die Falkland reeds vyf honden heeft; wat zegge ik? ik geloove dat hy geene andere bezigheid zoekt, dan zich met beesten te vermaaken: want hy heeft allerlei dieren, honden, katten, egels, duiven, vogels een aap een papegaai en veel al. 't Is een teken van weinig deugt al zyn tyd aan zulke vermaaken te verkwisten (daar ieder ogenblik, dat voorby is nooit weder komt) in plaats van dien te gebruiken om zich in weetenschappen en nutte kunsten te oeffenen. Nu hy was dan, hoe veele beesten hy ook reeds hebben mooge, zeer moeyelyk dat Hondje van den Graaf niet gekregen te hebben. Wat is 'er gebeurt? Karel heeft het maar ruim veertien dagen gehad, en toen is het gestorven; en nu is het ontdekt door een der Bedienden van Falkland, dat zyn jongen Heer het arme beestje uit nyd vergeeven heeft - Welke monsters zyn 'er in de Waereld! ja, 't is een monster, dunkt my, die een ander durft berooven van iets, dat hy toch zelf niet hebben kan, alleen om hem te plaagen; doch het volgende gesprek, dat wy onder eene wandeling in den Tuin hadden, zal u doen zien, Mama! hoe Karel dit onrecht beantwoordde.

***Willem*,**
Hoe spyt, my de dood van uw lieve Hondje, Mynheer!

Karel.
'K beken het, ik ben 'er droevig over; ik dacht niet dat het verlies van een Hond my zoo sterk aan zoude doen. - Maar het beestje was byzonder fraai, en van een getrouwen aard.

Eduard.
Hoor 't is een schelmstuk van Falkland dat arme dier zoo te vermoorden; als 't my gebeurde, ik zou 't hem nooit vergeeven.

Karel.
Ik wel. Indien ik hem niet vergeeven kon, was ik eeven slegt als hy.

Eduard.
Gy zyt te goed! Ik voor my ik haat hem.

Karel.
Ik haat hem niet; maar ik veracht zyn Caracter. Ik beklaag hem, want het is ontwyffelbaar dat hy een ondeugend mensch zal worden: een nydig hart verbetert zich zelden: ten tweeden: een onnozel dier zonder nut, en alleen om iemant 'er van te berooven van kant te helpen, toont eene wreedheid aan, die niet veel goeds voorspelt.

Eduard.
Eergister noemde dat valsche monster u noch zyn Vriend.

Karel.
Dit toont ons, lieve Broeder, dat wy juist niet altyd op dien naam van *Vriend* vertrouwen moeten, en dat wy eerst iemant wel moeten kennen, eer wy hem tot onzen vriend verkiezen. Ik voor my ben in dat geval een weinig voorzichtig.

Eduard.
Maar zult gy noch langer met zulk een jongen verkeeren?

Karel.
Zoo weinig als mogelyk is; 't gezelschap van iemant, die zoo laag denkt als de jonge Falkland, kan dunkt my niet zeer nuttig zyn.

Eduard.
Bravo! dat is naar myn zin gesprooken. - Maar wilt gy zien dat ik hem eens braaf om de ooren geef? Zeg ja, als gy durft.

Karel.
En waarom dat? zyne ooren zullen my myn Hondje niet weer geeven.

Eduard.
Nu dan: hy heeft vyf Honden, laat ons die altemaal vergeeven; dat verdient hy ten minsten.

Karel.

Maar de arme Honden verdienen dat niet.

Eduard.

Ik ben nieuwsgierig te weeten, wat Papa van dat mooye stuk zal zeggen: hy heeft ons altyd afgeraaden veel met dien knaap te verkeeren.

Karel.

Dat is een teken, dat Papa zyn slechten aard doorgrondde, en ik leer hier uit, dat ik my naar de keus van myne Ouderen moet richten, in het verkiezen van Vrienden. Ik voor my zal hun altyd daar in om raad vraagen; zy zyn voorzichtiger en hebben meer ondervinding, dan wy Jongelingen; zy weeten de goede en kwaade Caracters beter te onderscheiden: op deeze wys zal ik altoos bewaart blyven voor verleidende gezelschappen, die myn hart zouden bederven. - Maar Eduard! wy moeten aan Papa niet zeggen, dat Falkland myn Hondje vergeeven heeft; wy moeten hem beschaamt maaken, door te toonen, dat wy beter denken als hy.

Willem.

Gy zyt wel edelmoedig Mynheer.

Karel.
Laat ons van wat aangenaamers praaten; myn Hondje is dood, ik moet 'er my in troosten. - 't Is een recht lieve, avondstond!

Eduard.
Maar, ik bidde u zie! wat is daar ginder in dien boom?

Willem.
Het schynt een vogel te zyn.

Eduard.
Welk een geluk! Het is de Papegaai van Falkland, die zich verhangen heeft, hy zal hem ontvlogen zyn: hoe zal het hem spyten! Hy zou dat beest voor geen tien Guinees gegeeven hebben: dat is voor zyn straf!

Karel.
Och Eduard het arme dier leeft: Wy kunnen 'er met een kleine ladder by klimmen.

Eduard.
Om hem aan Falkland weer te geeven is 't niet waar?

Karel.
Om wat anders?

Eduard.
Hy heeft uw Hond vermoord, en gy wilt zyn Papegaai het leeven geeven.

Karel.
Ja, en ik verheug my dat ik kwaad met goed vergelden kan.

Eduard.
Kon het geval u ooit beter dienen om u te wreeken van dien Guit?

Karel.
Ik kan my niet beter wreeken, dan door hem te toonen dat myn hart beter is als het zyn.

Eduard.
Ik bidde u.....

Karel.
Ik hoore u niet.

Karel haalde hier op een ladder en klom in den boom, alwaar de Papegaai tusschen een spleet van een tak met zyn poot was vast gehaakt. Hy redde denzelven en zond dien terstond door een Bedienden aan den jongen Falkland te rug.

Wat dunkt u van myn Broeder? sprak Eduard. Kunt gy hem mispryzen? vroeg ik: neen, antwoordde hy; maar ik ben tot noch niet volmaakt genoeg om hem na te volgen: Gy zult het worden als gy wilt, zeide ik: zoo schoon een voorbeeld zal ons gewisselyk beter maaken.

Karel kwam hier op weer by ons, de vergenoeging blonk uit zyn gezicht. Och! Mama lief! bewaar als 't u gelieft myne

Brieven, op dat ik al die trekken van edele zachtaardigheid dikwyls moge naleezen als ik weder te huis zal zyn. - Vaarwel, Vaarwel myne dierbaare Moeder!

LIII. Brief.
Willem aan zyne Moeder. Den 11 *September.*

Wy hebben gister by het inzaamelen der winter-vruchten geweest, Mamaatje, en dit was een gantsche Feestdag voor my. De Tuinluiden klommen in de hooge boomen, en plukten de appels en peeren van de nederhellende takken; andere ontfingen dezelven in korven. Wy, namentlyk, Karel, Emilia en ik plukten die der laage stamboompjes. Eenige Boerinnetjes hadden van verre onze bezigheid aangezien,en een van dezelve sprak, wanneer wy gedaan hadden, den Tuinman aan wyzende geduurig op Karel. Myn Vriendje zach het, en riep hem; doch ik zal u het overige liefst door hunne saamenspraak zeggen.

Karel.
Wat wil dat goede Meisje?

Tuinman.
Wat zal ik u zeggen, Mynheer! een iegelyk weet hier omstreeks dat gy zoo goed en weldaadig zyt: zy verzocht my u te vraagen om een weinig appels voor haare zieke Moeder.

Karel.
Voor eene zieke Moeder? zy is een braaf Kind: Ga, geef 'er haar zoo veel zy draagen kan: haare kinderliefde verdient het.

Tuinman.
Ik zal 'er haar dan eenigen van die kleine geeven: die zyn toch niet zeer goed van soort.

Karel.
Hoe! gy wilt aan een zieken iets geeven, dat niet goed is; neen geef haar van de beste. - Hebt gy niet gezegt dat'er in dit jaar meer vruchten zyn dan in het voorleeden?

Tuinman.
Ja, Mynheer! dat scheelt zeer veel: wy hebben een zeer goeden oogst.

Karel.
Wel nu, laaten wy dan van dien overvloed, dien God ons schenkt, ten minsten een weinig terug geeven aan hun, die niets hebben.

Tuinman. 't Is wel met reden, dat men u zoo pryst, waarlyk gy zyt de goedheid zelve. - Ik ga u gehoorzaamen, want ik weet, dat al wat gy doet uws Vaders goedkeuring heeft.

Eduard.

Ik misprys u niet, Karel! maar ik mag niet lyden, dat dat gemeene Volk altyd wat heeft te vraagen.

Karel.

Indien zy nooit vraagden, zouden zy zelden iets krygen. - Lieve Eduard! wy vraagen wel dagelyks aan God, laat het dan ten minsten die goede luiden vrystaan om aan ons te vraagen.

Emilia.

Karel heeft wel gelyk; en zou het ook niet bedroeft weezen, dat wy zoo veel zouden hebben, en die arme menschen niets. Ik zal het aan Mama zeggen, en ik ben verzekert, dat zy aan dat Meisje een groote mand vol zal zenden.

Karel.

Dat is braaf, Emilia! die goedheid doet u eer aan.

Willem.

De Appels en Peeren zyn zeer gezonde vruchten, geloof ik, en zy

zyn van des te meer waarde om dat ze zoo lang duuren.

Karel.

Die opmerking is wel recht, myn Vriendje! welk eene wysheid en gunst van God, dat hy voor ons ook zorgt in den winter als de aarde niets aangenaams kan voortbrengen. De Almagtige bestuuring is verwonderlyk: moet men geene eerbied hebben voor den Schepper als men dat bedenkt?

Ja, Mama lief! Ik wil altyd eerbied hebben voor dien God, die zoo mildelyk voor ons zorgt. Hoe veele Menschen zyn 'er, die al dien winter voorraad gebruiken, zonder ooit te denken op Hem, die denzelven gegeeven heeft, en dat is wel onvergeeflyk. - Nu vaar altyd wel Mamaatje, en denk aan uwen gehoorzaamen Zoon.

Zoo eeven krygt de Heer Grandisson een Brief van den Graaf van D ... een der eerste Kamerlingen van het Hof om Kareltje by hem te ontbieden: wat dit weezen zal is onbekent. - Myn Vriendje vertrekt dus op morgen met den Heer Bartlet naar

Londen. Och! hoe verlang ik naar zyne terugkomst, want ik vrees, dat ik met Eduard niet veel genoegen zal hebben. Hy zal my schryven lieve Moeder, en ik zal u zyne Brieven toezenden.

LIV. Brief.
Karel aan Willem, den 14. *September*.

Wat ons schielyk vertrek naar Londen zal uit werken, weete ik tot hier toe niet, myn beste Vriend! - Wy hebben eene tegenspoedige reis gehad: dwaaze Menschen zouden zeggen, dat dit niet veel goeds beduid: maar wy, William, wy hebben wyzer lessen gekregen, en houden ons niet op met die bygeloovigheid, die het menschelyk verstand, schande aandoet.

Voor eerst wilde een van onze Paarden niet voort, en dit maakte de anderen mede onwillig: men gaf het braaf zweepslagen, het ging my aan 't hart, want ik geloof,

dat het arme dier vernagelt is, en dan konde hy het niet helpen. Waarlyk, ik kan een zoo gedienstig en nuttig dier niet met hardheid zien behandelen. - Maar dit was noch niets; omtrent halfwegen brak de As van het Rytuig; 'er was noch huis noch hof omtrent, en wy wisten geen ander middel, dan om uit te stappen, en te voet te gaan. Voor my zelf troostte ik my zeer ras over die tegenheid; maar ik was begaan met onzen waarden Heer Bartlet: het regenachtig weer, de koude, de moeyelykheid van den weg, deeden my voor hem vreezen. De Zon was reeds aan 't ondergaan. Ik raadde in het naatste Dorp te overnachten, en hy keurde dit goed. Wy lieten dan het Rytuig achter, en stapten voort, neemende alleen onzen Knecht Harry met ons. De regen werdt ondertusschen geweldig sterk. Wat zullen wy doen, Mynheer? zeide ik, zulk eene zwaare stortvlaag zal nadeelig aan uwe gezontheid zyn. Wy kunnen 'er niet tegen, antwoordde hy; best is het in de eerste boeren Wooning eene schuilplaats te zoeken. Maar dit gelukte ons niet zeer; wy hadden reeds by het half uur gegaan, zonder iets te ontdekken, en onze

kleederen waaren doornat. Eindlyk zagen wy, een weinig ter zyden den weg, een klein Huisje: wy spoeiden 'er naar toe, en vonden 'er een beleefden Gryzaart, byna krom van ouderdom en van zwaaren arbeid: eene oude Vrouw, die naauwlyks den eene voet voor den ander kost zetten: twee braave Zoons, en eene werkzaame Dochter. Zy ontfingen ons met zeer veele vriendelykheid. De gedienstige Zoons gingen met Harry te rug naar het Rytuig om het den Koetsier te helpen te recht brengen zoo goed mogelyk waare: de oude Man maakte onderwyl met zyne Dochter een goed vuur om onze kleederen te droogen. - Welk eene verkwikking! nooit, neen nooit hebbe ik het vuur zoo aangenaam gevonden als op dat oogenblik. Welk een zegen is het, dacht, ik dat 'er brandstoffen zyn om vuur te maaken, want men zoude anders in zulke gevallen van ongemak moeten sterven; maar ook hoe moeten toch armen behoeftigen gestelt weezen, die, als zy nat en verkleumt van koude zyn, geen vuur hebben? Laas! die ongelukkigen zyn dan wel te beklaagen, en ik kan daar aan niet denken zonder droefheid. - Ons Rytuig werdt

eindlyk aangevoert; doch 't was te laat om verder te ryden: wy waaren genoodzaakt daar te blyven. Ik keek dit klein Huisje eens in 't rond; welk een onderscheid tusschen ons fraai gebouw, en dit dacht ik; maar zyn die Menschen minder te vreeden dan wy? vroeg ik verder in my zelve; neen zy zyn eeven vergenoegt in hun geringen staat als wy in den onzen, mits dat zy het nodige hebben: alles is doch maar eene gewoonte; en waarlyk myn waarde William dit laage Hutje scheen in dit denkbeeld voor my eeven goed als een Paleis.

'Wel aan, zeide de oude Man, gy zyt my welkom Heeren, en schoon ik u niet kan onthaalen volgens uw staat, de boersche maaltyd, die myne Dochter u zal voorzetten, zal zindelyk, en wel toebereid weezen: Ons bed, waar op gy u gerust kunt nederleggen, is tot uw dienst;' De Heer Bartlet wilde dit laatste niet anneemen, om de goede Luiden geen ongemak aan te doen; doch de Huisman hield zoo lang aan, zoo wel als zyne Vrouw, tot hy hem overhaalde. - Wel haast werdt 'er een tafeltje voor ons beiden vervaardigt;

neen, zeide de Heer Bartlet, zoo ras hy dit zach, neen Huisman, wy moeten met elkander aanzitten, dan zal ons het eeten best smaaken. Wy zouden dat niet hebben durven doen, was 't antwoord; maar dewyl gy 't zoo begeert Mynheer, zult gy gehoorzaamt worden. Het vriendelyk en boersch gerecht werdt opgebracht: een goed stuk rundvleesch: een schotel groente; goede boter en kaas: eenige vruchten, was alles: en, geloof my, myn Vriend, ik hebbe nooit met meerder smaak gegeeten. Behoeft men wel aan ryke tafels te gaan om vergenoegt te zyn? Neen, de veelheid van gerechten beneemt dikwerf de eetlust, en een eenvoudige maaltyd is veel gezonder als alle die syne lekkernyen, die de Grooten dagelyksch op hunnen disch vereischen. In 't kort wy waaren zeer vergenoegt over onzen intrek'. Ik sliep den gantschen nacht zoo gerust, dat de Heer Bartlet werk had my wakker te krygen, en wy vertrokken na het neemen van een verfrisschend ontbyt, en naa de goede luiden onze dankbaarheid betoont te hebben - Vaarwel, myn beste Vriend! Op morgen gaan wy by den Graave van D... en dan hoop ik u nader te schryven.

LV. Brief.
Karel aan Willem. Londen den 16 *September.*

Zou ik hebben kunnen raaden waarom ik zoo spoedig naar Londen moest vertrekken? neen zeker. Ik ben wel gelukkig, myn waarde Vriend. 't Is uit order van den Koning, die de goedheid heeft gehad my te begunstigen met het Ampt van den jongen Graave van D.... die eenige weeken geleden overleeden is, en 't welk voor my zal waargenomen worden tot ik zelf daar toe de jaaren hebbe. - Men vleit my, dat ik dien Eertytel, noch zoo jong zynde, verkryge, om dat ik my wel gedraag; om dat ik my oeffene in het geene my nuttig is te weeten, om dat ik tracht deugtsaam te zyn; maar myn' lieve William dit alles verdient immers geen dank of belooning? my dunkt ik volbreng hier in niet meer dan myn pligt. My wel te gedraagen is noodzaaklyk, indien ik gelukkig wil

weezen: myne jeucht in wetenschappen te oeffenen is niet meer, als my zelve te bewaaren voor de lusteloosheid van een ledig leeven: de deugt te omhelzen is het eenigste middel om niet hier, en hier namaals, in eene eindelooze eeuwigheid rampzaalig te worden. Ja: als iemant zegt, *Karel Grandisson doet zyn pligt, hy is leergierig, hy gehoorzaamt, hy eerbiedigt zyne Ouders, hy bemint zynen eevenmensch;* moet men 'er dan niet op antwoorden? *dit alles moet hy doen of hy verliest de gunst van zynen Schepper, die hy niet een oogenblik missen kan, de liefde van die Ouders, die zyn wel zyn bevorderen, de achting van zyne medeschepselen, die zyn geluk op aarde moeten helpen volmaaken*. - Wat is 'er dan zoo veel lofwaardigs in myn weldoen, dewyl ik niet anders doen kan, of ik maak my voor altoos ongelukkig? Neen, ik achte, het geen my te beurt valt, niet dan eene gunst. Och leer my: laat een iegelyk my leeren dat geluk te verdienen, en laat ik my nooit verheffen op eene eer, die duizend anderen noch meer waardig zyn dan ik. - De Heer Bartlet schryft aan myn Papa. Ik twyffele niet of gy zult den Brief hooren leezen. Ik hebbe alleenlyk

noch den tyd om u te verzekeren, dat ik altoos zal zyn.

Uw ootmoedige getrouwe
Karel Grandisson.

LVI. Brief.
De Heer Bartlet aan den Heer Grandisson. Londen den 16 *September*.

Hoe menigmaal, myn waarde Heer! hebbe ik u geluk gewenscht met zulk een Zoon als uw Karel is. - Gewis, deugtsaame Ouders moeten zich verblyden in het bezit van deugtsaame Kinders. - Gy ziet uwe lessen, en die uwer dierbaare Gemaalin, die hy altoos met eene zachte gehoorzaamheid heeft beantwoord beloont, myn Vriend! zyn schoon Caracter, zyne wysheid, zyne edelaardigheid, al wat hy doet, al wat hy zegt, heeft hem een algemeenen lof behaalt: ja hy wordt hier byna als een wonder van zyn tyd gepreezen: dit alles, zyne deugt, zyn verstand, en voor al zyne menschlievenheid, aan den Majoor Ar-

thur beweezen, wien hy het leeven bewaart heeft, is door den Graave van D.... wiens Zuster aan den gemelden Majoor gehuwt is, aan den Koning bericht geworden: waar op de Vorst, tot loon van deeze edele daad, en van zoo veele prysselyke hoedanigheden (als iets zeldsaams in zulke tedere jaaren) hem beschonken heeft met het Ampt van den jongen Graaf, die onlangs overleden is. Zie daar dan die dierbaare, die braave Zoon, gelukkig.

De Graave van D..., heeft hem zelf by zyne Majesteit ingeleid, en was by het Gehoor tegenwoordig: hy betuigde nooit iemant, van wat jaaren hy zyn moge, met meer bevalligheid te hebben zien voorkomen. Uw beminnelyke Zoon beantwoordde den Vorst met eene edele en eerbiedige vrymoedigheid, en met die zachte welspreekenheid, welke hy zich verkreegen heeft, door zoo veele goede boeken te leezen, en door zyne oplettenheid in verstandige gezelschappen: gewisselyk het veel leezen, en wel toe luisteren naar goede redeneeringen in de saamenleeving, zyn de

eenigste middelen om zich wel en vaardig te leeren uitdrukken, en dit behoorde een Jongeling nooit te verzuimen.

Wy hadden des avonds by den Graaf een luisterryke maaltyd ter eeren van uw Zoon. Hy ontfing 'er de gelukwenschingen van een iegelyk zonder dat eevenwel alle die eer bewyzen, en de lof, dien men hem gaf, de minste trotsheid in hem verwekten; neen, myn Vriend! zyn hart blyft altyd het zelfde: die schoone zedigheid, die hem zoo wel staat, blyft hem altyd by: men prees zyne welleevenheid zyne houding: men noemde hem een bevallig Jongeling: in 't kort, de jonge Grandisson was het voorwerp van elks verwondering.

Ps. Zoo eeven kryge ik de tyding, dat de jonge Heer Eduard met een Vendel in de Compagnie van den Majoor Arthur is begunstigt.

LVII. Brief.
De Heer Bartlet aan den Heer Grandisson. Den 17 *September.*

Hoe zal ik roem genoeg draagen op uw Zoon, myn Vriend! Ik hebbe, zonder dat hy het weet, tegenwoordig geweest by een geval, dat hem eene byzondere eer aan doet. - Zie daar het uitwerksel van uw loffelyk voorbeeld.

Wy waaren gister in het gezelschap van zeker jong Heer, *Stenly* genaamt, een zeer oploopent Jongeling, van omtrent de zeeventien jaaren, een laffe snoeshaan, die zich zeer beroemt op zynen moed. Ik merkte, dat hy nydig was over de bevordering van uwen Zoon: hy sarde hem geduurig door eene belagchelyke gekscheering, 't welk Karel in stilzwygen liet voor by gaan, met een verwonderlyk geduld. Zy speelden onderwyl eene party Piquet, doch dit duurde niet lang; Stenly zocht telkens twist onder het spel; 't geen eindlyk uw Zoon

begost te verveelen. - Ik zal u hier hun gesprek woordelyk mede deelen.

Karel.
Mynheer schynt niet veel lust in het spel te hebben: waare het niet beter uit te scheiden?

Stenly, de Kaart op tafel werpende.
Ja zeker! want ik hou waarachtig niet van te speelen met iemant, die het zoo weinig verstaat.

Karel.
't Kan weezen, dat ik het zoo wel niet verstaa als gy Mynheer!

Stenly.
Indien gy in alles zoo onweetend zyt, voegt u weinig uw nieuwe Eertytel.

Karel.
In alles onweetend te zyn, zou wel ongelukkig voor my weezen, en dan zoude ik de zorg, die myne Ouders voor myne opvoeding draagen, wel onwaardig zyn. - Maar laat ons van wat anders spreeken. Gy hebt daar eene mooye Snuifdoos!

Stenly.
Ja, zulk eene Snuifdoos zou by uwen Tytel zeer wel voegen.

Karel.
Ik snuif niet Mynheer! ik geloof, dat het beter is, vooral in myne jaaren, zich daar aan niet te gewennen.

Stenly.
Dat is te zeggen, dat gy het snuiven in my kwaad vind?

Karel.
Geenzins! Het staat aan my niet om kwaad te vinden, 't geen gy zelf, en gewis ook uwe Ouders, goed keuren.

Stenly.
Myne Ouders? Ik stoor my daar in weinig aan myne Ouders; 't is genoeg, dat het my behaagt.

Karel.
Een iegelyk heeft zyne wys van denken.

Stenly.
Een zoet Kind, dat niet zou durven snuiven zonder zyne Ouderen verlof te vraagen.

Karel.
Ik zal nooit iet doen, dat ik weet, dat niet met hun zin overeenkomt.

Stenly.
Ik moet'er om lagchen. - Gy zyt noch zoo oud niet als ik; gy zult wel beter leeren.

Karel.
Ik hoope, als ik zoo oud zal zyn als gy, Mynheer, noch beter te weezen.

Stenly.
Gy beledigt my. - Wat weetje op my te zeggen om beter te willen zyn als ik?

Karel.
Beter als gy? Gy hoort my dat niet zeggen, en gy begrypt wel, dat ik meene, dat ik hoop als dan noch beter te zyn als ik nu ben.

Stenly.
Gy verdraait uwe woorden.

Karel.
Neen, Mynheer! Ik bedenke altoos eerst wat ik zegge, en dan behoef ik myne woorden niet te verdraayen.

Stenly.
Willen wy eene wandeling in den Tuin doen?

Karel.
Zeer gaarne, ik houde veel van wandelen.

De jonge Stenly kreeg hier op zyn hoed, en ging voor uit; uw Zoon zette zyn Degen in een hoek van de Kamer, en stapte hem achter op; ik volgde hen, uit voorzichtigheid, want ik zach, dat Stenly kwaad was:

zy gingen een zylaan in, en ik verborg my in een priëel van dikke Taxis, alwaar ik alles hoorde wat zy zeiden. - Zie hier hunne verdere redenwisseling.

Stenly.
Waar is uw Degen?

Karel.
Ik hebbe dien in huis gelaaten.

Stenly.
Dan gaa hem haalen, als 't u gelieft.

Karel.
Ik hebbe dien niet nodig om te wandelen.

Stenly.
Neen, maar om dat gy my beledigt hebt.

Karel.
Dat zou my leed zyn; ik wensche niemant te beledigen.

Stenly.
Als wy alleen waaren geweest, zou ik u een goeden *souflet* hebben gegeeven.

Karel.
Een *souflet*, Mynheer Stenly? Dat is de taal niet van een Edelman; en 't zou voor u noch meer schande weezen my een *souflet* te geeven als voor my om dien te ontfangen.

Stenly.
Haal uw Degen, zegge ik u, gy hebt my beledigt: ik moet voldoening hebben; of anders moet gy my om verschooning vraagen.

Karel.
Indien ik u beledïgt hadde, zou ik dat gaarne doen; maar dit ontkenne ik, en dus is dat onnodig.

Stenly.
Maar waarom zette gy toch uw Degen af? gy zaagt, dat ik den mynen had; dat is onvoorzichtig.

Karel.
En waarom? - Als ik u voor een Moordenaar aanzach, zou ik myn Degen op zyde houden; maar dewyl ik u daar voor niet hou, is my de Degen van geen nut, want ik hoop dien nooit te gebruiken, dan om my te verweeren in nood.

Stenly.
Gy zyt een bloodaard, als gy uw Degen niet gaat haalen.

Karel.
't Is beeter door den Heer Stenly een bloodaard genaamt te worden als te speelen met een leeven, dat my niet toebehoort.

Stenly.
Gy doet my myn geduld verlie-

zen: Zie daar myn Degen noch in de scheê; maar wees op uwe hoede! ik waarschouw u! Denk niet, dat ik goedsmoeds zallyden, dat gy, die vier jaaren jonger zyt en van eene mindere geboorte als ik, een tytel zult hebben, die my beter passen zoude dan u.

Karel.

Ik dacht wel, dat het die tytel was. die u verstoorde, Mynheer Stenly. - Maar zeg my eens, in oprechtheid: zoud gy my niet ten hoogsten mispryzen, indien ik u uwe hooger geboorte benydde? gy hebt die eer zoo wel voor niet als ik de myne.

Stenly.

Wat wil dat zeggen?

Karel.

Dat wil zeggen, dat wy niet behoeven te vechten om iets, waar op wy geen 't minste recht hebben, en 't welk wy toch elkander door den Degen niet kunnen afneemen, gy zoud uw rang, en ik myn eertytel, in het graf draagen; gy zoud, indien gy my het leeven benaamt, niet dan een elendig vlugteling zonder eer worden, die nergens rust zou vinden, in het vooruitzicht eener aller verschrikkelykste

eeuwigheid, en indien ik u deed sterven, zoude ik voor altoos rampspoedig weezen; ik zou myn Vaderland moeten verlaaten, of op een heilloos Schavot myn schuld boeten, en myne lieve Ouders en Vrienden in wanhoop storten: myn naam myn tytel zou verlooren zyn, 't is waar, maar gy zoud u in uw aaklig graf daar over niet kunnen verblyden, noch eenig voordeel van uwe benyding hebben. - Neen, laat ons vergenoegt zyn in ons lot: laat ons trachten elkander te booven te streeven door deugt en verdiensten.

***Stenly*.**
Maar men behoeft zich juist niet dood te steeken, al beproeft men zyne Degen eens.

***Karel*.,**
O in dat geval kunnen wy het met de scherm Degens wel afdoen, en dan ben ik zeer tot uwen dienst. - Geloof my, wy zouden om onze vecht-party maar uitgelagchen worden, en men zou van ons zeggen, dat wy maar bloodaards waaren, die elkander kwanswys een schrapje in den vinger hadden gegeeven, om een moed te toonen, die wy niet bezaten. - Gy,

zwygt? Kom, Mynheer Stenly! laat ons elkaar als Vrienden omhelzen, en zoo lang ik u den roem van uwe hooge geboorte niet benyde, zoo misgun my ook de eer niet, die de Koning my vergunt heeft: terwyl ik u verzekeren durf, dat ik u, in al wat u booven my zal verheffen, altoos als myn meerder zal achten.

Stenly, den Degen opsteekende.
Zie daar, Grandisson ik geef my over. - Ik moet u beminnen of ik wil of niet. - Maar, luister, zeg niets van dit geval.

Karel.
Neen, daar is myne hand, ik beloof u dit op myne eer.

Stenly.
Ik ben te vreên.

De jongen Heeren gingen hier op te saamen in huis. Niemant weet iets van deeze ontmoeting: zy doed eer aan uwen Zoon, en schande aan Stenly. De beminnelyke Karel toonde bezadigtheid en eene edele zachtmoedigheid zonder laagheid: hy deed zien, dat hy onbevreest was voor zyn tegenparty, dewyl hy zyn Degen afzette, eer hy met hem uitging, terwyl de andre dien

op zyde hield; in 't kort ik weet niet wat ik meerder in hem pryzen zal, de goedheid van zyn hart, of de grootheid van zyn moed.

LVIII. Brief.
Karel aan Willem Den 18 *September.*

Ik hebbe een aller yslykst schouwspel voor oogen gehad, dat my tot in de ziel bedroeft heeft. Ik hebbe een Vader, die zyn eigen Zoon den doodsteek heeft gegeeven, door het Gerecht zien weghaalen: Ik hebbe den elendigen Zoon zien sterven.

Hoe! zult gy zeggen, heeft een Vader zyn Zoon den doodsteek gegeeven? Ja, myn Vriendje! zoo komt het eindelyk als Ouders hunne Kinders niet in den band houden, en hen van jongs aan bewaaren voor ondeugt. - Die ongelukkige Zoon was naauwlyks zeeventien jaaren oud: hy bemindde van zyne eerste jeucht alle slechte en

buitenspoorige vermaaken; het kaartspel was zyn geliefste tydverdryf hier mede, en met andere zotte verkwistingen verteerde hy al zyn zakgeld, en hy maakte booven dien veele schulden: zyn al te goede Vader had die reeds tweemaalen voor hem betaalt om dat hy niet vastgezet zou worden; het hielp niet, hy ging al weer den zelfden gang, en had geene de minste eerbied voor den ouden man. Zyne Moeder was reeds van droefheid gestorven; niets verbeterde hem. Hy speelde den meester over zyn Vader, over zyn Vader! waar aan hy het leeven verschuldigt was. - Myn God! kunnen 'er zulke Kinders zyn! - Indien men hem geen geld gaave, om aan zyne ondeugende driften te voldoen, dreigde hy alles in huis, te vernielen, en hy zach, dat hem dit gelukte; doch de goede oude Heer, eindlyk ziende, dat hy door zulke verkwistingen ten eenemaal verarmde weigerde het; wat deed de snoode jongeling? hy ontziet zich niet zyn naam en geslacht te onteeren, en begaat, om geld te krygen, een laagen diefstal; het wordt daadlyk den Vader aangedient, die daar op woedende den degen trekt en den Zoon naar 't

hart steekt, de elendige gryzaart ziet naauwlyks denzelven nedervallen, of hy werpt zich op de kniën uitroepende, *Myn God, wat hebbe ik gedaan*! Maar 't is te laat: de wonde is doodlyk: - Ach, had Milord zoo veel gekke goedheid niet gehad! had hy den schuldigen gestraft, toen het tyd waare! had hy hem gevangen doen zetten! had hy in alles zyne magt als Vader getoont! het ongeluk, dat hem nu misschien het leeven zal kosten zou niet gebeurd zyn. Wat zal het nu weezen? hy zal op een Schavot dat leeven moeten missen, - Och! had ik het vermogen, ik vloog naar 't Hof en deed een voetval voor hem, - William! 'er moest eene wet zyn, die zulk een Vader in het begaan van dergelyk een moord vryspraake: een Vader behoorde Opperrechter in zyn huis te weezen: hy moest een volstrekte magt hebben over zyne kinders, - Hoe schreit myn hart van medelyden!

De jongeling heeft zyne wonden niet lang overleeft: Wy waaren ooggetuigen van zyn lyden; hoe afgryselyk waaren zyne laatste oogenblikken! Welke wroegingen, welke solteringen en benaauwtheid staat men uit

op zyn doodbed, als men zyn leeven niet wel heeft aangeleid! Hoe beklaagde hy zich, nu 't niet meer helpen kon, over zyne dwaalingen! hoe zeer wenschte hy nog maar een korten tyd te mogen leeven, om die te verbeteren. Hy durfde God niet bidden: O William! hoe verschrikkelyk is het God niet te durven bidden in zyn laatste uur, dan, wanneer men zyne gunst het meeste nodig heeft: Ik beef van zulk een sterven! - In 't kort hy gaf den geest, met een woedenden schreeuw; juist op het oogenblik, dat zyn Vader werdt weg gehaalt. - Ik voor my, meende te bezwyken van ontroernis. Neen! zulke yslykheden hoop ik nooit weer te zien. - Ik hebbe den gantschen nacht geen oog geslooten.

't Was my altoos bekent dat de wyze lessen en de bestraffing der ouderen de kinders moesten gelukkig maaken; maar nooit neen, nooit dacht ik, dat eene al te laffe toegeevenheid zoo zeer te vreezen waare, Laas! men liet deezen Jongeling alles doen wat hy wilde: ongehoorzaamheid, ledig loopen, vloeken, de bedienden te schelden en te sarren, was zyne gewoone wyze: de

Ouders zagen het aan, zonder iets te zeggen, en, bemerkten niet, dat hun zoon van dag tot dag erger werdt.

Och! hoe dankbaar ben ik aan de myne, die my tot weldoen hebben opgevoed: myne geringe seilen zouden misschien ook zoo zyn aangegroeit; ja, myn Vriendje! men begint altoos met een kleinen misslag: het kwaad neemt toe: men komt van erger tot erger, en men wordt in 't eind een volslagen deugniet. - Dat my myne Ouders straffen voor de minste misdaad, die ik begaa! dat zy nooit een enkel beginssel van ondeugt in my gedoogen: ik zal altoos hunne tedere en vriendelyke berispingen eerbiedigen, ja, de bestraffing van ouders is zoo zacht, zoo oprecht, zoo wenschelijk: zy zyn onze beste vrienden op aarde: al, wat zy zeggen tot onze verbetering, is zoo billyk zoo vol liefde die tekens van hunne genegenheid en zorg vorderen wel onze erkentenis gewisselyk ik dank God dat hy my ouders gegeeven heeft, die niet gelyk Milord my in het kwaad hebben laaten voortgaan, want het is daar aan alleen dat ik verpligt ben dat de verleiding der waereld my niet tot

ondeugt doe opwassen. - Vaar wel, myn Vriendje!

LIX. Brief.
Willem aan zyne Moeder, den 30 *September.*

Myn vriend Kareltje is weer terug gekomen, Mama lief! - Met welk eene blydschap werdt hy ontfangen; Mevrouw Grandisson schreidde van tederheid: Mynheer omhelsde hem; Emilia gaf hem wel hondert kussen; Eduard was vergenoegt, en ik, O ik schreide mede van vreucht, en drukte hem wel hartelyk in myne armen. De Dienstboden zelf waaren allen in het voorportaal om hem te verwellekomen, en geluk te wenschen met zyne bevordering; nooit was een Jongheer zoo bemint als hy. Het boere volk had, met eenige andere jonge luiden, aan het groote voorhek van de Buitenplaats een eereboog opgerecht voor zyne verheffing, en riepen, by zyne aankomst, *lang leeve onze jonge Heer Grandis-*

son! Zy kreegen ook een goed geschenk, waar voor zy zich des avonds braaf vrolyk maakten. Karel ontfangt dagelyks de gelukwenschingen van den Adel der omleggende plaatsen: welk eene eer in zyne jaaren! doch dit alles maakt hem niet hovaardig hy is noch nederiger dan te vooren, en dat is juist een teken, dat hy zyn geluk verdient. Een oude Tuinman, die voorheen in dienst is geweest van zyn overleden Grootvader, en die thans leeft van eene jaarwedde, welke hem de Heer Grandisson heeft toegelegt, kwam meede dees morgen, leunende op zyn krukje, zyn gelukwensch afleggen: Karel ontfing hem met vriendelykheid en beleeftheid, en had de traanen in de oogen. Ik bidde u zie, zeide Eduard, zou men niet zeggen, dat het bezoek van dien man, myn Broeder meer vermaak doet, dan al de anderen? Gy hebt gelyk, sprak Karel; de woorden van zulke luiden zyn geene pligtplegingen; zy komen uit het hart voort. ‘die oude Gryzaart zoude gewisselyk geen uur verre, met ongemak komen gaan, om my zyn zegenwensch te brengen indien hy het niet wel meende’; en zeker, Mama ik zach ook, dacht my, eene toe-

geneegenheid in zyne oogen, waar uit ik verscheiden traanen zach vallen, die ik in het gezicht van de Heeren zoo niet bemerkt had.

Zoo eeven komt myn Vriendje in blydschap by my om my te zeggen, dat de Milord, die zyn zoon heeft doodgestooken *pardon* heeft gekregen: dat is recht dunkt my; maar, laas! de arme man is ziek van droefheid, en zal ligt nooit zyne gezontheid weder krygen.

Vaarwel myne geëerde Mama. Deeze brief is kort: de Kales staat voor de deur; ik worde geroepen om uit te ryden.

LX. Brief.
Mevrouw D... aan Willem.

De bevordering van uwen beminnelyken Vriend heeft my traanen van blydschap doen schreijen. Zie daar myn zoon! het loon der deugt. Weinige jongelingen verkrygen zich zoo veele eer in zulke tedere jaaren; maar

weinige zyn ook zoo pryswaardig als de jonge Grandisson. - Hoe gelukkig is een Vader! Hoe gelukkig is eene Moeder zulke Kinders te hebben. Stel hier tegen over den jongen Heer B.... wien in de voorleeden week zyn Ampt is afgenomen, en dien men in een verbeterhuis heeft gebragt, om dat hy door zyn buitenspoorig gedrag zyne Ouders niet verder ongelukkig zoude maaken. Kwaad gezelschap te zoeken, dat hem van den weg der deugt heeft afgeleid, is de oorzaak van zyn bederf geweest. Welk een onderscheid tusschen deezen en uwen Vriend, Willem! Ach! leer van den jongen Heer Grandisson wel te doen: leer alle verleidingen zorgvuldig te vermyden: een enkele weelderige losbol is genoeg om in welnige dagen uw goed hart te bederven. Ontvlie altoos de zulken; zy zouden, in schyn van vriendschap uwe ergste vyanden weezen: zoek de verkeering van jongelingen van verdiensten, gelyk de voortreffelyke Karel, en tracht hem gelyk te worden: zoo zult gy ook door een goed gedrag tot geluk in de waereld geraaken. Dit is het eenigste middel, myn lieve Willem. Deugt wysheid, beoeffening in de weetenschappen,

alle ledigheid te ontvlieden: bezadigtheid en overleg in alle uwe handelingen zyn de hoedanigheden, die u nodig zyn om u een gelukkig Bestaan te doen verkrygen. In 't kort, ik kan het u niet genoeg aanbeveelen, volg in alles het schoon voorbeeld, 't welk gy voor oogen hebt; zo zult gy mede, gelyk hy, van ieder gepreezen en bemint worden: zoo zult gy u vrienden verwerven, die u mede, door den tyd eene gewenschte bevordering zullen verschaffen. - Vaarwel myn Zoon!

LXI. Brief.
Willem aan zyne Moeder. den 2 *October.*

De verheffing van Karel heeft Eduard zoo getroffen, Mama lief, dat hy niet meer dezelfde schynt; als hy zoo voortgaat zal hy een recht beminnelyk jongheer worden. Ik moet u dieswegen een gesprek over schryven, tusschen hem en zyn Vader, dat my waarlyk bly maakte. Zy waaren in de boeke kamer van den Heer Grandisson: Karel

was mede tegenwoordig, en ik was in een klein schryfvertrekje naast aan, alwaar ik alles van woord tot woord konde hooren. Geloof eevenwel niet, lieve Moeder, dat ik daar bedektelyk was, om te luisteren naar 't geene 'er gezegt werdt; gy hebt my dikwyls onderricht, hoe laag en verachtelyk het zy naar eens anders geheimen nieuwsgierig te weezen, en ik hebbe nooit dien les vergeeten, want het is ook onbehoorlyk. Neen, de Heer Grandisson, Karel en Eduard, wisten alle drie zeer wel, dat ik 'er was, en ik maakte ook verscheiden maalen eenig gestommel, om my te doen hooren. Zie hier het gesprek.

De Heer Grandisson.

De begunstiging van uw Koning strekt u tot eene aangenaame overtuiging, Karel! hoe goed het is zich wel te gedraagen.

Karel.

Ja, myn Papa! Maar indien ik my welgedraagen heb, ben ik dat alleen aan uwe wyze Lessen, en aan die myner lieve Mama, verschuldigt.

De Heer Grandisson.

Gy, Eduard! neem dit wenschelyk geval tot uw voorbeeld; gy

hebt u tot den Krygsdienst geschikt; maar bedenk, dat 'er weinig bevordering voor u te wachten is, indien gy de deugt niet omhelst. De levenswyze van sommige losbandige Officiers doet u misschien denken, dat men in dien stand al mag doen, wat men wil doch gy bedriegt u; de deugt is altyd deugt, en de ondeugt altyd ondeugt, in wat rang of bediening menzy. - De Krygsdienst is een dienst van eer, en het kan geen braaf Officier zyn, die niet teffens een beminnaar is van zyn Vaderland en van zyn Opperheer, en die niet begaaft is met eene edele en weldoende ziel. Een Krygsman moet, om zich aanziens te geeven, geen stuursche, oploopende, ruuwe Dolleman zyn; hy moet bezadigt, koelzinnig, menschlievend en grootmoedig weezen, altoos bedenkende, dat zyn bloed niet meer aan hem toebehoort, maar aan zyn Vaderland, waar aan hy het met zyn dienst heeft opgedragen. In dit Caracter alleen staa ik u toe Officier te worden; buiten dien zult gy myne goedkeuring niet hebben. - Maar zeg my! hoe zal hy, die zyne Ouderen niet gehoorzaamt, gehoorzaam zyn aan andre

Meesteren? - Ik vreeze! - My en uwe Moeder bedroeft gy; hen zult gy vertoornen.

***Eduart, op zyne kniën vallende*,**
Vergeef my, waarde Papa! alle myne misslagen, ik erkenne myne schuld. De verheffing myn's broeders heeft my in het hart getroffen: ik zie, wat zyne goede hoedanigheden hem verworven hebben: 'k ben ouder dan hy; maar ik schaame my niet zyne meerderheid booven my te erkennen: ik zal hem trachten na te volgen, - Gy, en myne Mama, gy bemint ons beiden; maar ik zie wel, dat hy met reden de voorkeur heeft: 't is door 't weldoen, dat hy een grooter plaats in uw hart heeft als ik. - Ik zal des voortaan, gelyk hy, de deugt betrachten, en uwe genegenheid wederom winnen, en dan zult gy beiden uwen Eduard eeven lief hebben als gy Karel hebt. - Neem my dan weer aan in uwe gunst, myn waarde Papa: ik zal nooit u weer bedroeven door myne onoplettenheid.

***De Heer Grandisson*.**
Staa op, myn Zoon! dees dag is een blyde dag voor my: wat

kan een Vader meer vermaak geeven, dan zulk eene belofte van een Zoon, dien hy teder lief heeft? En gy, Karel! kom hier; dat ik u beiden omhelze, als my beiden eeven dierbaar.

Eduard.

Gy vergeeft my dan Papa? en Mama zal my ook vergeeven?

De Heer Grandisson.

Met al myn hart, en ten blyk dat ik vertrouwe op uwe oprechtheid, zal ik u hier een geschenk doen, dat ik hoop dat gy u waardig zult maaken. Zie daar een Geschrift, waar in gy aangestelt wordt tot Vendrig in het zelfde *Regiment* van den Majoor, aan wien uw broeder het leeven gered heeft. Ik kon u by geen aangenaamer gelegenheid verrassen. - Gy hebt dees eersten stap aan de deugt van uwen broeder te danken: verkryg uwe verdere bevorderingen door uwe eigene verdiensten!

Eduard.

De Hemel zy gedankt! welk eene vreucht voor my! - Ja, Papa! ik hoope een braaf Officier te zyn, en te voldoen aan alle uwe wenschen, - ik vlieg naar myne Mama.

Karel bleef met zynen Vader alleen, om hem te helpen aan het verschikken van eenige boeken, want ons vertrek naar Londen is op aanstaande Vrydag vastgestelt. De Heer Grandisson vervolgde het gesprek over een geval, dat Karel met zekren Stenly gehad heeft, waar van hy my echter niets gezegd had; doch ik zal die gesprek voor een andren brief bewaaren, - Vaarwel myne dierbaare Mama!

LXII. Brief.
Willem aan zyne Moeder den 4 *October*.

Zie hier nu, myne geërde Mama, het vervolg op myn voorigen.

***De Heer Grandisson*.**
En gy hebt een geschil met den jongen Stenly gehad?

***Karel*.**
Myn Hemel! hoe weet gy dat Papa?

***De Heer Grandisson*.**
Dat is het zelfde; gy zoud dit voor my verzweegen hebben?

Karel.

Ja, Papa! maar ik geloove dat ik kwalyk hebbe gedaan; een zoon moet niets voor een voorzichtigen Vader verzwygen; gy zyt een andre ik zelve, en by gevolg behoeve ik nooit iets voor u geheim te houden. - Maar, lieve Papa! het geval was tot schande van Stenly: hy deed my belooven het te verzwygen, en ik nam voor om myn best te doen om het zelf te vergeeten. - Zult gy my vergeeven?

De Heer Grandisson.

Ja, myn Vriendje! ik pryze u; gy hebt zeer wel gedaan: en een geval te willen vergeeten, dat u zoo zeer tot eer, als uw tegenparty tot schand, strekt, is een teken van uwe edelmoedigheid, waarom ik my verheuge.

Karel.

Maar, lieve Papa mag ik niet weeten hoe dat geval u is ter ooren gekomen?

De Heer Grandisson.

De Heer Bartlet heeft het, zonder dat gy het wist, aangehoort: ik weet alles, wat 'er tusschen u en Stenly is voorgevallen, - Gy hebt u gedraagen, met al de omzichtigheid, die ik in u wensche. Hy zocht krakeel onder het

kaartspel; gy hebt het met eene zachte bezadigtheid beantwoord: dat was verstandig van u.

Karel.
Zyne twistgierigheid was myne stoornis niet waardig, dacht my, Papa.

De Heer Grandisson.
Wel gedacht, myn Lieve! Maar merkte gy, toen gy met hem naar buiten ging, dat zyn oogmerk was om u den degen te doen trekken?

Karel.
Ja wel, Papa! want hy sloeg zyne hand op het gevest van den zynen, en zach my aan met eene groote boosaardigheid.

De Heer Grandisson.
Maar waarom zette gy uw geweer af, eer gy met hem ging?

Karel.
Ik wilde hem toonen, dat ik weinig bevreest was voor zyn zwetsen, en teffens dat ik niet begeerde te vechten.

De Heer Grandisson.
Maar nu, wat zoud gy gedaan hebben, indien die zwetser de onbeschoftheid had gehad u een *souflet* te geeven, gelyk hy dreigde?

Karel.

Voorwaar, Papa! dan had myn geduld ten einde geweest: ik zou naar binnen zyn gegaan, en had in het volle gezelschap verzocht of iemant de goedheid wilde hebben my een Stalknecht te leenen, om aan een Edelman een *souflet* weer te geeven dien ik van hem ontfangen had.

De Heer Grandisson.

Braaf! Met vuisten te vechten voegde ook beter een Stalknecht dan u, - doch die verachting, schoon hy ze verdiende, zou hem noch des te oploopener gemaakt hebben, en hy zou niet hebben nagelaaten, u op nieuw uit te eischen. Wat dan?

Karel.

Ik zou hem geweigert hebben, want iemant, die verraderlyk een klap durft geeven, zou ook verraderlyk een doodsteek durven toebrengen, en zoo een zou my vooral niet waardig zyn, om myn leeven, en myn eeuwig geluk, in de waagschaal te stellen.

De Heer Grandisson.

Volg altyd die wyze van denken, myn Zoon! Ontwyk zoo veel gy kunt het haatelyk tweegevecht - Men heeft veel-al een verkeert begrip van

't punt van eer: men waant het een schande te zyn, indien men niet op de geringste belediging terstond den degen trekt om zich te wreeken; en wanneer men dien behoorde te gebruiken, om zynen eevenmensch uit een dringenden nood te redden, ontvlugt men het gevaar; van waar komt die dwaaling? uit eene woestheid van aard; de zucht tot wraak is eene redeloosheid, een uitwerksel van een onberedeneerden toorn, waar aan men, om 'er de snoodheid van te bedekken, de schoone naamen van eer en moed heeft gegeeven; doch zy, die 'er zich door laaten vervoeren, stellen zich gelyk met verstandelooze dieren, - Wat is 'er, dat ligter geraakt is dan deezen? - Beschouw, by voorbeeld een Hond; hy wordt niet eer door een andren hond aangeblaft, of hy zet den muil tegen hem op en wreekt zich door een beet; is dat eer? neen, want hy weet niet wat eer is: is het moed? geensints! want een klein kind dreigt hem niet eer met een stokje of hy vreest en kruipt lafhartig voor zyne voeten; 't is dan niet meer dan kwaadaardigheid. - Een mensch, die op den geringsten hoon, die hem door een twistzoeker wordt aangedaan, ter-

stond in toorn uitbarst, ja wel in zulk een toorn, van zyn eigen leeven, en dat van zyn belediger te waagen, is dus ten vollen gelyk aan dit verstandeloos dier, - Neen; te kunnen vergeeven eischt grootheid van ziel, en hier door stelt men zich booven de redelooze weezens; wat zegge ik? men wordt aan 't Opperweezen gelyk, aan dien God, die dagelyks zoo veele beledigingen en hoon van zyne geringe schepsels verdraagt, zonder zich te wreeken: dit is de rechte eer, en deeze kunnen wy niet verzuimen, indien wy den tytel van *Mensch* willen verdienen.

Karel.

Dit was ook altyd myn gevoelen, Papa, en ik ben bly, dat het zoo wel met het uwe overeenstemt, - maar 't is eeven wel hart zich te zien beledigen.

De Heer Grandisson.

Ik beken het! maar, myn lieve Karel! het leetweezen, dat wy daar over gevoelen, is een teken van onze onvolmaaktheid. Hoe zoud gy u gedraagen, by voorbeeld, indien een zinneloos mensch u eenigen smaad aan deed?

Karel.

Ik zou 'er my niet aan stooren, en ik zou hem beklagen.

De Heer Grandisson.

Iemand, die twist zoekt zonder reden, en ons een onverdienden hoon aan doet, is niet meer dan een zinnelooze.

Karel.

Dat is waar Papa; maar men wordt dikwyls gehoont in een gezelschap door eene laffe spotterny.

De Heer Grandisson.

Eene laffe spotterny is noch veel minder uwen toorn waardig; het beste is die met stilzwygen te beantwoorden: en dan zal het geheele gezelschap u pryzen en den spotter verachten; maar geloof my men haalt zich doorgaans zelf eerst dergelyke spotternyen op den hals - Gedraag u altyd, indien gy u ongelukkiglyk in het byzyn van zulk een laffen snoever bevind, met de grootste ingetogenheid, en voorzichtigheid; een onwellevende spotter verkiest meest al tot zyn voorwerp iemant, die hy belagchelyk kan maaken, een gek, of een losbol, gelyk hy zelve is: indien gy nu toont door uw bescheiden gedrag en verstandige redeneeringen, dat gy geen van

die zyt, zal hy zelf bevreest zyn om u aan te doen. 't Is des eene groote noodzaaklykheid, op zyn hoede te zyn, en niet te doen, noch te zeggen 't geen berispelyk zy; nooit te krakeelen met een dwarsdryver, al had hy ongelyk; maar hem aan zyne verwaantheid over te laaten. Een man van verstand met beleeftheid van eene dwaling te overtuigen is dikwerf een pligt; maar een zot tegen te spreeken is eene gekheid, die het gantsche gezelschap verveelt en waar door hy hoe langer hoe hoofdiger wordt. Overdenk eerst wat gy gaat zeggen: een woord dat eens uitgesprooken is, is niet weer te herroepen, en het berouwt dikwyls als het te laat is. 't Is beter een weinig te ernstig dan te schersende te zyn, want uit een onschuldige scherts komt somtyds een onaangenaame twist voort, voor al in het gezelschap van zulk een zwetser, als waar van wy zoo eeven spraaken: 'er behoort zeer veel kunst om met bevalligheid te schertsen; en wat is het dan? iemant, die altyd gekscheert, vermaakt; maar hy wordt zelden bemint, - Voor 't overige; wees altoos voorzichtig in de verkiezing uwer ver-

keeringen: ontvliê het byzyn van losbandige knaapen; gy zult in den omgang van deugtsaame en welleevende jongelingen zeldsaam gevaar loopen van gehoont of getergt te worden: een man van eer beledigt niemant. Tracht nooit in verstand of wetenschappen boven andren uit-te munten; maar doe veel eer uw best om de hunne te doen uitblinken laaten uwe uitdrukkingen beschaaft en zedig zyn; vooral in het byzyn der *Dames*. - Zie daar! de eenige middelen om alle onaangenaamheden in de saamenleeving te ontwyken.

Karel.

Ik danke u wel, Papa! voor de goedheid die gy hebt van my dus te onderrichten; maar, mag ik u nu noch iets vraagen? De jonge Stenly begeerde, gelyk gy weet, dat ik hem om verschooning zoude verzoeken, moest ik dat gedaan hebben?

De Heer Grandisson.

Neen zeker! verschooning te verzoeken, is toestemmen, dat men schuldig is, en iemant, die niet misdaan heeft, kan zich niet schuldig verklaaren, of hy beledigt zich zelve. Men

moet zyne tegenparty door rede trachten te overtuigen van zyne dwaaling, en zoo dit niet kan helpen, moet men zich op zyne hoede houden, met koelzinnigheid en een bezadigden moed zyn aanval afwachten, en zich zelven verweeren, zonder op zyn leeven toe te leggen: indien gy u in een dergelyk ongelukkig geval dus gedraagt, zal uwe bedaartheid altoos veel vooruit hebben op zyne drift en woede, en 't zal u daar door ligt mogen gelukken om edelmoediglyk te overwinnen, naamenlyk door hem te ontwaapenen, en hem het leeven te schenken. - Doch ik hoope, dat de Hemel u altoos moge bewaaren voor dergelyk een gedwongen tweestryd. - Eïndlyk. myn Zoon! behou ten allen tyde die lofwaardige zachtzinnigheid, waar van gy in het geval van Stenly blyken hebt gegeeven: eerbiedig het leeven van uwen medemensch zoo wel als uw eigen. en bedenk, dat het u niet vry staat, noch het zyne, noch het uwe te waagen, als toebehoorende aan een Almagtig Opperweezen, die dezelve maar ter leen heeft gegeeven, en dat het uiteinde daar van alleen zal beslis-

schen over dat eeuwige dat u hier namaals te wachten staat,

Karel.

Ik beeve, myn Papa! op 't geen gy daar zegt. - Het misdaadig uiteinde van een *Duëllist* kan hem dan niet anders dan straf in die eeuwigheid voorspellen! - Neen, 'k zal my wel bewaaren voor zulk een verschrikkelyk vooruitzicht. - Myn degen zal nooit uit de schee komen, dan in den hoogsten nood, en om my zelf te beveiligen, of myn medemensch by-te staan.

De Heer Grandisson.

Wel gezegt! 't Is als dan den tyd om moed te toonen, ja! de eenigste gelegenheid, waar in het u vry staat uw leeven in gevaar te stellen is, wanneer gy het waagen durft om dat van een ongelukkigen te behouden.

Welke wyze lessen, myn lieve Mama! ik ben bly, dat ik die gehoort hebbe; ik zal ze altyd onthouden. Hoe menige zyn 'er ondertusschen, die om een enkel kwaad woord, dat zy een belediging noemen, terstond den degen trekken, gewis dit is geen punt van eer, gelyk de Heer Grandisson

zegt, maar eene boosaardigheid, die tot schand strekt. - Maar zou zulk een Snoever, die op de geringste tegenspraak, die men hem doet, opvliegt, om zyn valschen moed te toonen, wel durven onderneemen, 't geen een geringe Scheepvaarder in ons Holland dorst doen? Zou hy den braaven Woltemade wel hebben durven navolgen, die zich aan de woede van de Zee overgaf om veele van zyne medemenschen van den dood te redden? neen, dan zou al zyn moed in de schoenen zinken; maar dit zou iemant zoo menschlievend zoo onbevreest, als de kleine Karel, indien het in zyne magt waare, niet vreezen. -

Maar welk een lange brief is deeze. - Vaarwel, vaarwel myne geëerde Mama. - De eerste, dien ik nu weder schryve, zal uit Londen zyn.

LXIII. Brief.
Willem aan zyne Moeder. Londen den 14 *October*.

Wy zyn voorleeden vrydag weder in deeze groote Stad aangekomen, Mama lief. Maar ik moet u de ongevallen van onze reis mede deelen.

De arme Harry, een van de braafste Bedienden, heeft in het schielyk afspringen van onze koets zyn been gebroken. De Heer Bartlet, Karel en ik waaren vooruit gereden; Mynheer en Mevrouw, Emilia en Eduard volgden: wy zouden aan eene herberg onderwegen uitstappen, om de paarden te laaten rusten, en ons wat te ververschen, en hier was het dat die goede Knecht dat ongeluk kreeg. Hoe ras kan een mensch elendig worden! ja, in een enkel oogenblik: hy zal naar gedachten voor altoos kreupel weezen - De menschlievende Kareltje was bitterlyk ontstelt: O, hoe is zyn meêlydend hart daadlyk aangedaan op de minste smart van zyn eevenmensch! -

Het been werdt noch den zelfden avond door een bekwaam Heelmeester gezet; maar de goede Harry kost niet vervoert worden. - Kareltje bad zyn Vader om met my dien nacht in de Herberg by den Lyder te mogen blyven, 't welk hem werdt toegestaan. Dus vervolgden Mynheer en Mevrouw, met Eduard en Emilia, en Docter Bartlet, die noodzaaklyk in Londen moest zyn, hunne reis. Wy hielden onze koets by ons. Harry geraakte in slaap zoo ras het verband gelegt was, waarop Karel den Koetsier gelaste om voor het bed van den zieken te blyven, en wel op hem te passen, zorgende, dat 'er iets hartsterkende voor hem werdt klaar gemaakt, tegen dat hy wakker wierd. Kom, zeide Karel vervolgens, de Zon is noch niet onder; wy kunnen, terwyl men ons avondmaal bereid, eene wandeling door het dorp doen. - Dit was recht naar myn zin, Mama lief! - Het is koud, zeide ik, onder 't wandelen, ja, antwoordde Karel, dat vinde ik ook: maar wy moeten dat niet vreezen: 'er is niets beter, dan zich in dit jaargety aan het onguure weer over te geeven, en zich te verharden tegen de winterkou, dan

zullen wy veel gezonder zyn, als wanneer wy ons vroeg in eene warme kamer zitten te baakeren: de meeste ziektens komen ons in den winter over om dat wy ons te gemakkelyk wennen. Dat geloof ik ook, antwoordde ik, want de boeren, en anderen, die zich dagelyks aan de koude lucht bloot stellen, zyn meest al veel gezonder, dan de ryken, die onophoudelyk den tyd by hunne brandende kagchels doorbrengen, - Gy zult zien, dees winter, hernam hy, hoe weinig ik my daar in ontzie, wind, vorst, regen, sneeuw: houden my niet in huis: ik loop daar zoo wel door als door 't mooye weer, - dan hoop ik, dat ik u altyd zal mogen vergezellen sprak ik. - Wy kwamen hier op aan een klein boeren huisje: - eene oude Vrouw zat aan 't Spinnewiel: het zach 'er alles zeer armelyk uit. Ik bidde u, zeide Karel, laat ons hier ingaan: ik moet dat spinnen eens zien. Neem niet kwalyk, vervolgde hy tegen de oude Vrouw, die een weinig verwondert scheen, dat ik zoo binnen kome: wy waaren nieuwsgierig uw werk te zien; gy zyt wel naarstig! Ik moet wel naarstig zyn, Mynheer, zeide zy, want het is myne

broodwinning. Maar, hernam Karel, is uwe dagelyksche winst genoeg voor u om van te leeven? Ja, Mynheer antwoordde zy, als ik werk hebbe; maar het gebeurt wel, dat ik geen geld over hebbe om vlas te koopen, en dan moet ik ledig zitten. Hoe! sprak Karel, en is 'er dan niemant, die u eenig geld daar toe wil leenen? Wie zou my dat vertrouwen? sprak zy; ik zou dat aan niemant durven vraagen; neen, ik behelp my dan liever in zulke dagen wat zuiniger: de menschen zyn thans te achterdenkend om geld te leenen aan eene arme Vrouw als ik. Dat is slecht, vervolgde Karel, eenig geld uit zyn zak haalende, zie daar, ik wil u dan toonen, dat 'er noch zyn, die u wat leenen willen: neem die kleinigheid aan van my; gy kunt u daar van bedienen als gy het nodig zult hebben. Goede Hemel! zeide zy, gy zyt wel een goed jongheer, nooit zach ik zoo iemant. Maar wanneer, en waar zal ik het u wedergeeven? als gy zoo ryk zult zyn, dat gy niet meer behoeft te spinnen, antwoordde Karel, zal ik het zelf weder komen haalen, en hier op ging hy ter deur uit, zonder haar dank af te wachten. - Ik zach van verre, dat zy buiten was

gekomen, om ons na te zien, en dat zy met eenige haarer buuren over ons sprak, zekerlyk om het geval te vertellen - welk een verwonderlyk jongeling is myn Vriend, Mama!

Die goede ziel is wel gelukkig, zeide hy, in het wederkeeren, dat zy in haaren ouden dag noch in staat is om haar brood te winnen: wat zou zy anders elendig zyn! zy is wel by de tachtig jaaren; en hoe nuttig is noch haar arbeid! Ja zeker, antwoordde ik, men veracht zulke ruuwe handen; en waar zouden wy ondertusschen linnen tot onze verschooning krygen indien 'er geene spinsters waaren? Dat bedenkt men niet, hernam hy; men veracht, gelyk gy wel zegt het nuttig werk dier ruuwe vingeren, dat wy niet ontbeeren kunnen, en men pryst de borduur-werken der Jufferen, die nergens toe dienen dan tot çeraad: waarom? om dat het eerste het werk is der armoede in arme hutjes, en het andre dat des overvloeds in prachtige saletten. Dat is wel eene groote dwaaling, zeide ik, want men behoorde het nodige meer te achten dan het fraaye. Om ons verder voor zulk eene dwaaling te bevryden, sprak hy, zul-

len wy, als gy wilt, zoo ras wy in Londen zyn, eenige bekwaame handwerkers gaan bezoeken, en dan zullen wy ons overtuigen, dat de naarstigheid dier goede Menschen ons ten hoogsten noodzaakelyk is, - Ik hoop, dat myn Vriendje hier in zyn woord zal houden.

Wy vonden den armen Harry wakker by onze terug-komst: hy was redelyk wel: de slaap had hem veel goed gedaan. Kareltje deed hem in zyn byzyn een krachtig vleeschnat gebruiken, en vertrouwde hem verder toe aan den koetsier, waaraan hy bevel gaf van in zyne kamer te slaapen, en wy begaven ons mede, na een eenvoudig, doch wel te toebereid avondmaal, ter rust.

Wy waaren des morgens vroeg op, en vernamen met blydschap dat de zieke vry berer was, doch de beminnelyke Kareltje wilde niet vertrekken voor dat de Oppasser, dien de Heer Grandisson had belooft te zenden, gekomen waare, want hy wilde zyn goeden Knecht aan geene vreemden overlaaten. 't Was dus eerst in den achtermiddag, dat wy onze reis vervolgden, na dat myn Vriend-

je, met dezelfde tederheid, die men voor een broeder zoude toonen, den ongelukkigen Bedienden op het duurste aan den Hospes had aanbevolen, met belofte van eene goede belooning.

In alles ziet men zyne oplettende menschlievenheid. - Och, mogten de geenen, die gewoon zyn hunne bedienden met wreedheid te behandelen, dit tot een voorbeeld neemen, en bedenken, dat dezelve ook menschen zyn, zoo wel als hunne Heeren. - Duizend maal vaarwel, Mama lief! duizend kussen van uwen gehoorzaamen en eerbiedigen Zoon!

LIV. Brief.
Willem aan zyne Moeder. Den 13 *November.*

Op voorleden Dinsdag zyn wy in den Schouwburg geweest, Mama, en hebben ons zeer wel vermaakt: Eduard wilde zyn Vader verlof vraagen om 'er dees avond weder

te gaan; maar Karel verzocht verschoont te weezen van die party. Ik zal u hier dieswegens ons gesprek mededeelen.

Eduard.

En om welke reden wilt gy toch niet mede naar de *Comedie* gaan Broeder?

Karel.

Het stuk dat 'er gespeelt zal worden heeft niets leerzaams in, myn waarde Eduard!

Eduard.

Maar men gaat ook in den schouwburg voor het vermaak.

Karel.

Dat is waar, maar als 'er by dat vermaak niets nuttigs is, is het, dunkt my, een kwaad tydverdryf.

Eduard.

En wat kan dan het nut weezen dat gy 'er zoekt?

Karel.

Ik ga 'er om te zien hoe de deugt beloont, en hoe de ondeugt gestraft wordt: Ik hou van 'er een goed voorbeeld te vinden, dat ik wensche naa te volgen. Als men 'er my de kinderliefde van een zoon, de getrouwheid van een oprechtvriend, de toegenegenheid van broederen en zusteren en diergelyke, afbeeld, dan is het of ik alles

natuurlyk en wezenlyk voor my zie gebeuren: dan worden somtyds myne oogen vol traanen, en myn hart gevoelt eene verrukkelyke aandoening en ik neeme een besluit om die schoone hoedaanigheden mede te verkrygen, - Of wel ik zie 'er hoe lelyk de gierigheid, hoe gevaarlyk het dobbelen; en dronken drinken, de toorn, de wraakzucht, en andere ondeugden zyn, en dit vermaant my om die te vermyden: want indien men maar alleen in den schouwburg gaat om eens te lagchen over de snaakeryen van een Arlekyn of Potsemaaker, wordt het Toneel maar een toneel van weelde, dat op den duur verderffelyk zoude zyn.

Willem.

Myne Moeder denkt net gelyk gy, myn Vriendje: zy heeft niet gaarne dat ik 'er gaa om laffe blyspelen te zien; die, zegt zy, bederven de zeden.

Karel.

Ten anderen, lieve Broeder 't is noch maar vier dagen geleden dat wy in den schouwburg geweest zyn,

Eduard.

Wel nu, wat is dat?

Karel.

Zulke soorten van uitspanningen moeten geene dagelyksche bezigheden wor-

den; want dan zoude men daar door te veel een tyd verzuimen, die nooit wederkomt, en dien men met grooter nut kan besteden. Hoor 't onschuldigste vermaak, als men 'er zich te veel aan verslaaft, wordt eene ondeugt, want dan wordt het eene gewoonte, die men niet meer ontbeeren kan. Al, wat men met te veel drift najaagt, bederft het hart; wy moeten meester over onze geneigtheden zyn, maar onze geneigtheden niet over ons.

Emilia.

Gy houd ook niet veel van *Operaas* en *Pantomimes*.

Karel.

Dat is waar, lieve Zusje! de meeste *Operaas* en *Pantomimes* zyn ook waarlyk niet dan vertooningen van weelde zotheid en ongebondenheid, die ik dikwerf gehoort hebbe, dat gevaarlyk voor de jeucht zyn; 't zyn de verstandige, de grootmoedige redeneeringen, die ons in een Toneelstuk moeten behaagen; maar geene dartele gebaarden of wilde zangen.

Eduard.

Maar men gaat in de *Opera* om de fraaiheid van de muziek.

Karel.

Ik voor my, hoor die liever in een

geregeld *conçert*, want de muziek is gemaakt voor het gehoor alleen, en niet voor het gezicht.

Willem.
Daar heeft Karel gelyk in; 'er is te veel te zien in een *Opera* om wel toe te luisteren, en het schynt zeker of alles daar in maar om te lagchen geschied.

Eduard.
't Is waar, dat men zyne aandacht voor de muziek verliest, als men allerhande kuuren ziet maaken. - Nu wy zullen dan dees avond maar t'huis blyven; maar belooft gy my van somtyds met my te gaan als 'er een goed stuk in den schouwburg vertoont wordt?

Karel.
Gaarne. Dit zal my zeer veel eer zyn, zoo menigmaal als Papa het gelieft toe te staan.

Emilia.
Maar van wat anders gesprooken. Hebt gy wel opgemerkt Karel, hoe de *Modes* weer verandert zyn, sedert dat wy op de Buitenplaats zyn geweest? Hoe vind gy die nieuwe kapsels van de Dames? gy hebt in alles zulk eene goede smaak dat...

Karel.
Gy doet my te veel eer aan Emilia

onze Mama zal u deswegen beter onderrechten als ik.

Emilia.
Dat is wel; maar ik bidde u zeg my uwe gedachten!

Karel.
Ik vinde die kapsels een recht middel om zich afschuwelyk te maaken.

Eduard.
Gy weet wel Zuster, dat Karel niet sterk op de nieuwe *modes* gestelt is.

Karel.
Vergeef my Broeder! ik houde veel van de *mode* te volgen, als zy wel staat en in eene goede smaak is; maar blindelings alle nieuwigheden aan te neemen, is dunkt my eene dwaasheid.

Emilia.
Ja, en wat raad? eene jonge Juffer van geboorte moet immers zich naar andere schikken, die haar voorgaan?

Karel.
Mag ik u iets vraagen, Emilia? Gy wenscht immers door uwe optooisels uwe bevalligheid te vermeerderen?

Emilia.
Wel nu?

Karel.
't Zou dan verkeert zyn een kapsel of eene kleding te willen draagen, die u mismaaken zouden, en dat maar alleen om dat het de *mode* is.

Emilia.

Ik beken gy hebt gelyk; maar, gelyk ik zeg, men dient andre naa te volgen, of men krygt den naam van Ouderwets.

Karel.

Beter den naam van Ouderwets als van lelyken belagchelyk

Emilia.

Ik wenschte, dat alle jonge Juffers zoo dachten.

Karel

Dat zal niet ligt gebeuren. Veele jonge Juffers hebben eene zeer slechte verkiezing: sommigen weder stellen zoodaanig haare glory in het naäapen van nieuwigheden, dat zy, al vond men een gekskap uit, die op zouden zetten; doch gy zult altyd zien, dat zy, die zich zoo zonderonderscheid aan alle *modes* verslaaven doorgaans weinig verstand bezitten. Zy denken niet dan op haare optooisels in plaats van zich te bevlytigen om haar hart en geeft schooner te maaken, en dit is nochthans het voornaamste; want men kan de lompste boerenmeid in een half uur wel naar de uiterste *mode* kleeden; maar men kan haar geen verstand geene deugden geene goede manieren geeven, indien zy dat alles van zelfs niet heeft.

Emilia.

Dat is waarlyk eene goede opmerking Broertje, en ik zal die altoos onthouden. Maar waarom denkt men toch zulke nieuwigheden uit, die zoo lelyk staan?

Karel.

Dat doen de Modekraamers, om aan de kost te komen, - Voor 't overige volg de verkiezing van uwe Mama, myn Lieve: niemant kan u beter raaden dan zulk eene verstandige Moeder.

Emilia.

Ik durf my op u wel vertrouwen, Karel, want uw oordeel is altyd goed; maar ik beloof u ik zal nooit de *modes* volgen zonder de goedkeuring myner Mama.

Mevrouw Grandisson, aan wie Emilia dat alles oververtelde, prees de goede smaak van Karel. Zy voegde 'er by, dat eene jonge Juffer niet telkens alle nieuwigheden moet aanneemen; want dat dit eene zeer onnutte verkwisting is: dat men altoos behoort te bedenken, hoe veele menschen 'er zyn, die byna geene kleeders aan 't lyf hebben, om zich voor de kou te bevryden, en dat men liever van dat geene, dat men besteed tot die nodelooze uitvindingen, die dikwerf geene veertien dagen duuren, wat aan zul-

ke elendige behoeftigen behoort mede te deelen.

't Is zeker dat dit ook vry meer eer aan doet, als dat men zich een slaaf maakt van alle zotte *modes*. - Ik voor my, zal nooit, al worde ik ryk, daadelyk een kleed, dat noch net en zindelyk staat, verwerpen, al is het juist niet meer naar den uitersten zwier; maar dan, als ik nodig vinde iets nieuws te laaten maaken zal ik het naar de manier verkiezen, en zoo hoop ik, dat, als ik eens trouw met den tyd, myne Vrouw ook zal denken, want zy, die dagelyks alle nieuwigheden van optooisels begeeren te hebben, zyn instaat om al wat zy bezitten door te brengen: daar door komt het ook, dat zoo menigte jonge Juffers ongetrouwt blyven, want niemant wilze hebben, om dat ze zich te veel overgeeven aan den zwier en dat ze daar door alle andre pligten verzuimen. Ik denke hier aan Nichtje Sofia, welke gy zoo dikmaals mispryst om haaren opschik, waaraan zy al haaren tyd verkwist, zonder te bedenken, dat het schoonste çieraad van eene Juffer is, deugtsaam en zedig te weezen; gantsch anders doet Emilia; die

brengt haaren meesten tyd door met leeren om verstandig en bekwaam te worden, en veele fraaye kunsten te weeten, en wat zal daar van 't gevolg weezen? Nichtje Sofia zal van niemant geacht noch gepreezen worden als zy groot zal zyn, terwyl een legelyk Emilia zal beminnen en verheffen.

Ik kusse u eerbiedig de hand, lieve Mama, de tyd begint te naderen, dat ik u zelf zal mogen omhelzen, en verzekeren hoe zeer ik ben

uw gehoorzaame Zoon.

LXV. Brief.
Willem aan zyne Moeder,

Ik hebbe u geschreeven, lieve Moeder, dat Kareltje my belooft had, van met my eenige handwerken te gaan zien. Onze goede Heer Bartlet heeft ons, naamenlyk, Karel, Emilia, en my, want Eduard is voor eenige dagen naar zyn *Regiment*, by verscheiden Ambachtsluiden geleid, alwaar wy onze nieuwsgierigheid kosten voldoen.
-

Ik hadde eenigen derzelven reeds voorheen gezien; maar zonder 'er veel acht op te geeven; ik beschouwde altyd alles als iets zeer gemeen, en dat was slecht! zoo leert men over de dingen redeneeren, als men met zulk een verstandigen opmerker verkeert, als myn Vriendje is. - 't Gesprek, dat hy dieswegen met ons had, toen wy weer t'huis waaren, verdient wel, dunkt my, dat ik het u overschryve, Mama.

Karel.
Gy beklaagt u niet, hoope ik, William, dat gy de moeite hebt genomen my te vergezellen?

Willem.
Zou ik my beklagen? myn Vriend! Ik bedanke u, dat gy de goedheid hebt gehad my met u te neemen.

Karel.
Ik voor my, ben 'er zeer voldaan over. - Wat zyn 'er kunstige handige, naarstige menschen in de waereld.

Willem
Ja zeker! En ik hebbe eevenwel dikwyls gezien dat de Grooten hen niet meer achten als zeer geringe slaaven, en dat zy voor een Ambachtsman, schoon hy zich tot de aarde voor hun buigt, naauwlyks den hoed afligten.

Emilia.

Dat is wel slecht, dunkt my.

Karel.

't Is gewis een zeer verkeerde hoogmoed want, met al hunnen rykdom en grootheid, zouden zy die nutte schepsels niet ontbeeren kunnen. - O, dacht ik op het zien van den Wever, die met een gekromden rug zat te zweeten voor zyn getouw, wat is die man noodzaakelyk; wy zouden immers, zonder zyn vlyt en arbeid geen zuiver linnen-gewaad hebben; zonder hem zou het vlas, dat gezegent plantgewas, 't welk God ten dien einde uit de aarde doed spruiten van weinig nut zyn. - De Orlogie-maaker verrukte my door de syne bekwaamheid zyner handen; ik kon niet nalaaten te overweegen, van welk een nut zyn kunstig werk is, dewyl wy zonder dat nooit recht den tyd zouden weeten, als door den stand der Zon, 't welk eene groote verwarring op aarde zou maaken, - De schoenmaaker bezorgt ons een luchtig beschutsel voor onze voeten, die ik by gebrek van 't zelve telkens zoude bezeeren. - In 't kort ik vond alle die arbeidsaame Ambachtsluiden zoo noodzaakelyk in de waereld, dat ik niet kan begrypen hoe men de-

zelve met zoo véel verachting kan behandelen. - Ik voor my zal my daar voor wel wachten: ik zal by 't gebruik der dingen altoos bedenken, dat 'er zulke naarstige zulke kunstige luiden zyn, die voor een kleine winst my zoo veel goeds toebrengen, en dit zal maaken, dat ik die waarde medeschepsels te meer zal beminnen.

Willem.

Ik mede, myn Vriend; ja ik schaame my, dat ik dezelve tot hier toe met onverschillige oogen kost aanzien.

Emilia.

Maar niets vond ik aardiger als de druk kunst: ik verwonderde my, dat men de letters zoo ras in order weet te zetten en dat dan in een oogenblik zoo veele duizende letters gedrukt zyn. Hoe zou men doen om zoo veele boeken te schryven als 'er in de waereld zyn?

Karel

Dat zou niet mogelyk weezen; wy zouden dan zeer weinige boeken hebben, en alle die groote Verstanden, uit wier schriften wy nu wys kunnen worden, zouden dood voor ons zyn, - van die drukkunst komt uw Holland de meeste eer toe William, want het is daar dat dezelve 't eerste is uitgevonden.

Willem.
Ja, en de uitvinder daar van staat ter eeuwige gedachtenisse leevens-grootte uitgebeeld voor het huis, dat hy bewoont heeft gehad: zyn naam was *Laurens Koster*

Emilia.
Dat was een recht braaf man: want men zou wel ongelukkig weezen als men geene boeken had.

Karel.
Gy verwondert u, Emilia over de drukkery; maar hoe menigte van kunsten, die wy niet gezien hebben, zyn 'er noch, die u niet minder, zouden doen verstelt staan!

Willem.
Dat is wel waar, Karel! 't is byna onbegrypelyk, hoe een gemeene Pottebakker, in den tyd van een oogenblik uit een ruuwen klomp kleyäarde, een zeer welgevormde pot maakt, dan weer een kandelaar, of iets anders, terwyl zyne handen voor het een, zoo wel als voor het ander op dezelfde manier schynen te werken.

Emilia.
Ik denke daar op iets: die arme Ambachtluiden zyn wel te beklagen, dat zy voor een stukje brood zoo veele moeite doen.

Karel.
Zy zyn noch gelukkig in vergely-

king van anderen: hoe elendig zyn de Bergwerkers, die by hunnen ongezonden arbeid, noch zon, noch maan aanschouwen?

Emilia.

Die menschen moesten dat maar niet doen, en werken wat anders voor de kost.

Karel.

En wat zou 'er dan van ons allen worden; zy delven het goud voor onze pracht uit het diep der aarde; 't is waar dat zouden wy kunnen missen; maar het yzer, datze ons verzorgen, kunnen wy volstrekt niet ontbeeren. 'Er kan immers niets gemaakt worden zonder yzere gereedschappen, en waar zouden wy die haalen zonder die goede menschen?

Emilia.

Dat is waarlyk zoo, en als men dat wel inziet, moet men zeggen dat het yzer meer waard is als het goud.

Karel.

Het is niet alleen meer waard; maar ons verblyf op aarde zou elendig weezen, zonder het zelve, en het goud is geheel onnut.

Willem.

Dat bedenken weinige menschen als zy 'er zoo hovaardig op zyn.

Karel.

Daar door zullen zy ook een goud-of zilversmit meerder achten dan een yzer-smeder schoon men den eersten zeer wel zou kunnen missen, en den tweeden niet.

Emilia.

Misschien ook om dat een goudsmit meer geld wint, en dat hy beter gekleed gaat.

Karel.

Dat hebt gy zeer wel, Emilia! vergelyk maar eens met een gemeenen Timmerman, die met een arm burgerlyk kleedje voor den dag komt, een wel opgeschikten muziek-meester: of een zwierigen schilder, men zal den eersten, om dat hy door een zwaaren arbeid zyn brood wint onder het verächt gemeen stellen, terwyl men aan den anderen den tytel van *Mynheer* geeft; allen werken zy nochtans om loon; met dat onderscheid, dat de goede Ambachtsman een nuttig werk uitvoert, en dat de anderen nergens toe dienen dan om ons te vermaaken.

Willem.

Men ziet daar in dat wy dikwyls zeer verkeert oordeelen over de dingen in de waereld; want het is zeker, dat wy zeer wel zouden kunnen leeven zonder

schilderyën of muziek-spel, maar het zou gantsch niet aangenaam zyn om by gebrek van Timmerluiden altyd in de openlucht te moeten weezen.

Karel.

Ten andren, myn lieve William wat zou een Schilder doen? indien 'er niet eerst een Timmerman, of Wever, of Papier-maaker en Verwbereider waare om hem het nodige te verzorgen? Waar zoude de Muziekmeester op speelen, als 'er voor hem geene naarstige *Instrument* maakers waaren?

Eeven zoo onredelyk zyn wy als wy ons zoo hoogmoedig op onze kleeding toonen; waar zouden wy die haalen, indien de ruuwe handen van den braaven arbeider ons die niet verzorgden. Een diamant wordt zonder ons toedoen uit de aarde gedolven: een zyde stof, vervaardigt van het spinssel van een verachten worm, en waar op wy ons verheffen, wordt voor ons gewerkt, zonder dat wy weeten *hoe*: wy maatigen ons nochtans den lof aan dien men *ons* dieswegen geeft, als of wy het zelf gemaakt hadden, en wy doen ondertusschen niet anders dan het aan-te trekken, en te draagen, na dat 'er eerst een spinner, een twerner,

een kunstige zydewever, en een handige kleermaaker waaren, die het uitwerpsel der wormen tot een kleed maakten. Wat zyn wy, als wy zulke dingen bedenken? Wy, die trots durven zyn op eene eer, die aan anderen toekomt? Ja, zal men zeggen, maar zulk een kleed te draagen is een teken dat men ryk, dat men groot van geboorte is; al weder niets; wy hebben, gelyk ik straks zeide, het goud en zilver te danken aan den elendigen Bergwerker, die het ten kosten van zyne gezondheid uit de aarde delft, en wy bezitten het maar by geval; en de hooge geboorte hebben wy noch door deugt noch door weldoen verkreegen.

Wy moesten Karel gelyk geeven in dit alles; ja, waarde Mama! ik zal nooit my zelven weder verheffen: dan op de eer, die ik my door myne eigene verdiensten, verkryge. - Vaarwel, myne dierbaare Moeder!

LXVI. Brief.
Willem aan zyne Moeder. Den 31. *November.*

De braave Harry is weer gezond lieve Mama; maar zyn gebrooken been is veel korter als het andre, en dus zal hy voor altoos kreupel blyven. Het spyt Mynheer en Mevrouw, want hy was een getrouw en deugtsaam Bediende. Karel en Emilia hadden dees morgen in myn byzyn hier over het volgende gesprek met hunne Papa en Mama.

Karel.

Hoe leed doet my het ongeval van onzen armen Harry, Papa; hy was zoo vlug, zoo wel gemaakt.

De Heer Grandisson.

Het smart my ook, wy leeren hier uit, dat men geen oogenblik verzekert is van zich zelven; men staat des morgens frisch en gezond ten bedde uit: en een enkel onvoorzien onheil, 't welk wy met alle onze voorzichtigheid niet kunnen voorkomen berooft ons in een oogen-

blik van ons gezicht of van een onzer dierbaarste ledematen, wat zegge ik! van ons leeven. - Een Man in de voorleeden week, zeer vrolyk en wel te vreeden met zyne vrouw en kinders het middagmaal hebbende gehouden, gaat naar booven, valt van de trappen, en is dood, en zulke gevallen gebeuren 'er dagelyks. En dit doet ons zien van hoe veel gevaaren wy op aarde omringt zyn.

Mevrouw Grandisson.

Ja, men bedenkt dit niet; men zegt maar, dit, of dat zullen wy dan, of dan doen, zonder te weeten of God het ons zal willen toelaaten.

Karel.

Maar 'er zyn ook veele ongelukken, Papa, die men zich zelf door onvoorzichtigheid aandoet.

Willem.

Zoo was het geval, dat in het voorleden jaar in Holland gebeurde. Twee jonge Heeren speeldden, al stoeijende met een Pistool; zy dachten niet dat het gelaaden was: het pistool ging los. en een der twee viel dood neder.

De Heer Grandisson.

Dit ongeval was hun eigen schuld: men moet altoos voor een regel houden van nooit met eenig ge-

weer te speelen. En in alles, wat van ons afhangt, zyn wy verpligt voorzichtig te weezen, en voor ons eigen leeven en dat van anderen zorg te draagen, als voor een leengoed, dat wy altoos moeten kunnen wedergeeven, juist op dien tyd, dat het aan het Opperwezen behaagt om het weer te eischen.

Willem.

Eeven zoo kwalyk doed men ook dunkt my, Mynheer, als men op een onsterk ys zyn leeven waagt, alleen maar om het vermaak van op schaatsen te ryden.

De Heer Grandisson.

De drift van het vermaak verblind hen, die dat doen, zoo verre, dat zy het gevaar niet meer zien. - 't Is daarom een groot kwaad zich in alle begeertens toe te geeven, want als de driften meester over ons zyn, moeten alle oordeel en overleg zwygen.

Karel.

't Is wel waar lieve Papa, en dus hebben de geenen, die zich onvoorzichtig in eenig gevaar stellen veel voor God te verantwoorden. Maar, Papa! wat zal nu Harry doen? hy is immers niet meer in staat om te dienen?

Emilia.
Wel neen; niemant zal een kreupelen Lakey neemen. - Maar ik hebbe al gedacht Papa en Mama zyn zoo goed, zoo menschlievend....

Mevrouw Grandisson.
Wel nu, Emilia, wat wilt gy daar meê zeggen?

Emilia.
Gy weet beter als ik, Mama, wat gy voor hem doen kunt.

De Heer Grandisson.
Spreek op, wat is uw raad in dit geval?

Emilia.
Gy geeft aan den ouden Tuinman van Grootvader, om dat hy zoo eerlyk gedient heeft, een jaarlyks inkomen Papa.

De Heer Grandisson.
Dat is waar; maar die Tuinman is een oud afgeleeft Man, die veele tegenspoeden in de waereld gehad heeft, en die niets meer doen kan voor de kost.

Emilia.
Ik zoude gaarne wat zuiniger en spaarzaamer weezen op myne kleeren en dergelyken, om dat de goede Harry wat hebben zou.

De Heer Grandisson.

Ik pryze uw goedhart. Het geen gy daar zegt doet u meer eer aan als uw fraaiste kleed. - Maar laat my nu dieswegen uwen raad hooren, Karel!

Karel.

Gy doet my te veel eer aan Papa; my dunkt het voegt my niet u raad te geeven!

Mevrouw Grandisson.

Dat is zeer wel geantwoord, maar dewyl uw Vader 't u vraagt moogt gy uwe gedachten zeggen.

Karel.

Ik houde zeer veel van Harry ik wenschte wel dat hy gelukkig waare.

De Heer Grandisson.

Ga voort.

Karel.

Zyn vader was een bekwaam schoenmaaker, die, zonder zoo veele kinders als hy had, een ryk man zou hebben kunnen worden. Harry heeft dit Ambacht by hem geleert, en is 'er alleen uitgescheiden om dat hy meer genegenheid had om als Lakey te dienen: zyn vader is nu dood, en ik weet dat hy nu gaarne zyn oude Ambacht weer by de hand zou neemen, doch 't ontbreekt hem aan de middelen, want hy heeft zyn

oude Moeder onderhouden, zoo dat hy niets van zyn huur heeft kunnen overgaaren, indien gy nu (vergeef my Papa!) indien gy nu eens de goedheid had om hem het geld te geeven, dat hy nodig heeft tot het koopen van leder, en van gereedschappen, en van eenig huisraad, geloove ik, dat hy door zyne naarstigheid voor zyn ouden dag wat zou kunnen overwinnen: zyne arme moeder kan dan by hem woonen, en dan is die goede Vrouw mede bezorgt. - Hy zoude door den tyd als hy in staat kwam u dat geld wel weder geeven, want hy heeft een eerlyk hart.

De Heer Grandisson.
En dat zonder Interest Karel?

Karel.
Papa spot met my; maar ik merk wel waarom.

Mevrouw Grandisson.
Om dat gy toont wat gierig te zyn, dewyl gy wilt dat Harry dat geld door den tyd weer zal geeven.

Karel, zyne Mama kussende.
Vergun, dat ik u omhelze, myne lieve Mama: ik zie, dat gy noch meer voor hem wilt doen dan ik wenschen dorst.

De Heer Grandisson.

Ja, en ik ben verheugt dat uwe gedachten zoo wel met de myne overeenstemt. - Gy kunt 'er met Harry over spreeken, en overleggen met hem hoe veel hy nodig heeft, en dan zullen wy hem dat geeven, tot loon van zyne getrouwheid en ten troost in zyn ongeluk.

Karel.

Waarde Papa! Beminnelyke Mama! ik danke u beiden voor Harry, en gaa hem terstond dit nieuws brengen.

Emilia.

Wacht; ik moet daar meê by weezen, want ik hou veel van de menschen bly te zien.

Och, Mamaatje, hoe gelukkig is men als men middelen heeft om weldaadig te zyn. De Knecht schreidde van vreucht, toen Karel hem het voorstel van zyne Ouderen deed, want dewyl hy niet meer kost dienen, en dat hy altoos al wat hy won aan zyne ongelukkige moeder had gegeeven, wist hy niet wat hy beginnen zoude. - Zoo zorgt God in nood voor de geenen die weldoen met hunne Ouders. - Vaarwel, vaarwel lieve Moeder, noch twee maanden, en dan zal ik weder by u zyn.

LXVII. Brief.
Willem aan zyne Moeder. Den 8 *December.*

Eduard is dees achtermiddag weer t'huis gekomen Mama. Zyne Officiers kleeding staat hem zeer fraai. Hy is een schoon jongheer, zoo wel als Karel; 't zou jammer zyn als zyn hart niet goed waare; want wat helpt het uiterlyk Cieraad, als men inwendig niet deugt. - De oude Majoor Arthur dien Karel op den weg had gevonden, en waar mede Eduard in gezelschap is geweest, hield niet op, zeide hy, van Karel te pryzen, noemende hem zyn leevens behouder, hy heeft hem eene keurlyke gouden snuifdoos gezonden ten teken van zyne achting.

'Er is hier een droevig geval gebeurt, 't welk wel bewyst hoe onvoorzichtig het is van iemand kwaad te spreeken. Zie hier een gesprek, lieve Moeder. waaruit gy best dat geval zult verneemen.

Eduard.
Hebt gy gehoort van dat ongeluk, dat 'er te H ... is voorgevallen?

Karel.
Neen, Broeder, wat is dat?

Eduard.
Gy kent den Colonel Brown?

Karel.
Ja, zeer wel.

Eduard.
Die goede Heer is in de voorleeden week door Capitein Fierly doodgestooken.

Karel.
Doodgestooken? En om wat reden?

Eduard.
Om dat zyn Zoontje, in een groot gezelschap iets vertelt had, 't welk Fierly tot schand verstrekte.

Karel
Goede Hemel! kan 't weezen!

Eduard.
Onder ons gezegt die Capitein Fierly is maar een slechte Kaerel, die by niemant geacht is.

Karel.
Laat dit zoo zyn: het voegde daar om niet, vooral aan een kind om hem te lasteren, en dat noch wel in gezelschap; maar hoe is het den Capitein Fierly ter ooren gekomen?

Eduard.
Iemant van het gezelschap had alles aan hem weer over vertelt.

Karel.
Dat leert hoe onvoorzichtig het is te veel te spreeken.

Willem.
En hoe kon de oude Heer Brown helpen, dat zyn Zoontje kwaad had gesproken?

Eduard.
Fierly is een onverstandige dolleman: hy wilde voldoening hebben, en dit kon hy niet vergen van een kind van ruim twaalf jaaren, en daarom eischte hy die van den Vader af. De Heer Brown beloofde zyn Zoon te straffen voor zyne reukeloosheid; doch dit hielp niet Fierly wilde vechten, zeggende dat een Vader voor zyne kinders moet verantwoorden. Brown vond zich dus gedwongen de uitdaaging aan te neemen: zy komen des avonds by één; de braave Brown verloor 'er het leeven by; en Fierly heeft de vlugt genomen.

Karel.
Wat heeft die doldriftige nu daar by gewonnen? hy heeft zyne handen met onschuldig bloed bevlekt, en moet voor altoos zyn Vaderland verlaaten; terwyl een knaagend berouw hem overal volgen zal.

Willem.
En hoe zeer is die jonge Heer Brown te beklagen, die nu zyn Vader moet missen!

Karel
Ja, myn Vriend! die is gewisselyk te beklagen hy heeft zich te verwyten, dat hy door zyne onbedachtsaamheid, en alleen om het vermaak te hebben van wat te vertellen, zyn goeden Vader het leeven kost.

Eduard.
De jongen is wanhoopig hy schreeuwt zyn ongeluk uit, en heeft zich al uit het hoogste venster van 't huis willen werpen.

Karel.
De dood is thans zekerlyk wenschelyker voor hem, dan het leeven, waarin hy nooit gelukkig kan weezen, want al dat berouw geest hem zyn Vader niet weder. - Myn God laaten wy ons altyd wachten van nooit eenig kwaad van iemant te spreeken: men ziet hoe ligt men verraaden kan worden.

Eduard.
De arme jongen wordt van veelen verschoont, - hy heeft maar de waarheid gezegt van een Kaerel, die niet dan verachting verdient.

Karel.

Geloof my Broeder 't is niet geöorloft de waarheid te zeggen als dezelve tot iemants nadeel strekt; men moet zwygen. 't Is immers schooner de misdaaden van zyn eevenmensch te bedekken, dan die te verbreiden. Men moet altoos bedenken, dat men zelf niet zonder gebreken is. - Wy zouden zekerlyk niet gaarne hebben, dat de minste misslagen, die wy deeden, terstond werden uitgekreten? Laaten wy dan nooit doen aan andren, 't geene wy niet willen dat anderen aan ons doen. - En wat staat 'er noch verder van het kwaadspreeken te vreezen? hy, die 'er zich toe gewent, vind 'er eindlyk zoo veel vermaak in, dat hy niet alleen waarheid, maar ook leugen vertelt. Wat dan? men word erger als een dief, want het goed, dat men iemant ontsteelt kan somtyd noch weder gegeeven worden; maar als de eer weg is, is zy weg voor altoos.

Willem.

Waarlyk, gy hebt gelyk, Mynheer, en wat voordeel heeft men toch van het kwaadspreeken te wachten?

Karel.

Niets; men doet het meest al, om wat nieuws te vertellen, of om een ver-

stand te toonen, dat men niet heeft, of om te willen doen denken dat men zelve eene groote deugt bezit, en men maakt zich verächt en gehaat; want zelfs zy, die het kwaadspreeken met vermaak aanhooren, verfoeyen niet te min den kwaadspreeker: het ondeugendste mensch zelf heeft nooit liefde voor een lasteraar. En waarom zou men zich bloot stellen aan het gevaar, dat 'er in is? 't Behoeven juist altyd geene doodslagen te weezen die 'er uit voortkomen, 'er kunnen duizende onaangenaamheden op volgen, die men zich zoude berouwen. Neen laat ons nooit iets tot onëer van iemant vertellen, op hoop, dat hy zich betere.

Eduard.

Maar zoud gy dan goed van een deugniet zeggen?

Karel.

Neen ik zou van hem zwygen, als van iemant myner onwaardig: want ik behoeve niemants gedrag te veroordeelen als ik geen rechter over hem gestelt ben: ik zoude zyne dwaalingen beklagen, en wenschen, dat hy de deugt leerde betrachten.

Hoe menschlievend, hoe loffelyk, is het, zoo te redeneeren. - Had de jonge Brown ook zoo gedacht als de beminnelyke Karel, zyn braave Vader was noch in leeven. - Laas, hoe ysselyk moet de waereld zyn, voor een Zoon, die er zyn Vader door onvoorzichtigheid van verbannen heeft. Ik zal dit voorbeeld wel onthouden, en spreeken nooit anders dan goed van mynen eevenmensch.

LXVIII. Brief.
Willem aan zyne Moeder den 12. *December*.

Wy zyn voorleeden Vrydag op een jongelui bezoek geweest Mama, alwaar wy ons zeer wel vermaakt hebben! 'Er waaren verscheiden jonge Heeren en Juffrouwen van den eersten rang. - Wy redeneerden, toen wy t'huis gekomen waaren, noch een weinig, over 't geen wy in het gezelschap gezien hadden. Eduard prees zeer de pracht der kleedingen; doch Karel

toonde wel, dat hy meerder achting heeft voor de verdiensten der persoonen zelf, dan voor het uiterlyk çieraad; en dat is recht, dunkt my, want een slecht mensch kan eeven ras een fraai kleed aantrekken als een ander. Zie hier een gedeelte van ons gesprek lieve Moeder.

Eduard.
Hoe vond gy dat kleed van den jongen S..... Broeder?

Karel.
Zeer prachtig.

Eduard.
Het omgekeerde eenvoudige Rokje van den jongen Orme, maakte hier by juist geene groote vertooning.

Karel.
De jonge Heer Orme is niet ryk, lieve Eduard; maar dit kan ik zeggen, dat hy in dat eenvoudig kleed my meer beviel, dan de Heer S..,. wy zoeken het gezelschap niet om de kleeding; maar om den persoon: gy zoud immers niet gaarne een bezoek doen aan een kapstok, daar een fraai kleed op hing?

Willem.
Gy doet my lagchen Karel! de geenen, die hun best niet doen, om verstandig te zyn in gezelschap, zyn dan by

u in hunne fraaye kleeding niet meer dan kapstokken?

Karel.

Ik zeg dat juist niet; maar het is zeker, dat ïemant die zoo welleevend, zoo bevallig, zoo wel gemaniert is, en die zoo wel weet te redeneeren als de Heer Orme, in allen gevalle, en in welk kleed hy ook zy, den voorrang verdient, booven hem, die zich door wilde zotternyën belagchelyk maakt.

Emilia.

De jonge Baronnesse van L... denkt zoo wel niet als gy; zy zeide, dat zy t'huis gebleeven zou zyn als zy geweeten had, dat Orme in het gezelschap zoude weezen, om dat hy van geene hooge geboorte is.

Karel.

Zoo denken veele Grooten, myn Lieve! maar dat is juist een verkeert begrip, dewyl wy altoos de verdienste, die men van zich zelve verkrygt, behoorde te stellen, booven rykdom en geboorte, welken wy niet dan aan het geval te danken hebben.

Eduard.

't Is echter een soort van regel in de opvoeding van liever verkeering te

zoeken met zyn meerderen, dan met zyn minderen.

Karel.

Juist de verkeering met zyne minderen volstrekt te zoeken, zoude, naar ik achte eene laagheid van ziel zyn; maar ook altyd zyne minderen te ontvlieden, om dat ze niet ryk, of om dat ze van eene geringe geboorte zyn, is eene hovaardy, die ongevoegelyk is; en in dat geval zoude een Koning wel ongelukkig zyn, want die zoude dan van alle saamenleeving, die toch voor alle menschen wenschelyk is, zyn uitgesloten; dewyl hy zelden een andren Koning aantreft.

Willem

Waarlyk, myn Vriend! die opmerking is goed, - Maar ook, die Baronnes van L. waar van Juffrouw Emilia zoo eeven sprak, kwam my voor van geen zeer goeden aard te weezen. - Zaagt gy niet, hoe zy den spot dreef met dat jong Heertje, waar mede gy zoo lang over de Historien hebt gesprooken Karel, om dat hy een weinig gebogchelt en mismaakt is?

Emilia.

Ja, zy noemde hem een belagchelyk schepsel; een aapje, en veel al, die in zulk een gezelschap niet behoorde toegelaaten te worden.

Karel.

De Baronnes bedenkt niet, als zy zoo redeneert, dat zy noch vry minder behoorde in een goed gezelschap toegelaaten te worden: zy bedenkt niet, dat haare ongeöorloofde trotsheid haar noch veel lelyker staat, dan de gebrekkelykheid aan het Jong Heertje: zy bedenkt niet, dat het haar Schepper, en niet zy is, die haar met een welgemaakt ligchaam beschonken heeft, dat een enkele val of ander ongeluk haar in een oogenblik van één-of meer ledemaaten kan berooven, en dat de tyd, die ras voorby gaat, haar eens al die bekoorlykheid, waar op zy thans zoo trots is, zal ontneemen: dat onverstandige, en ondeugtsaame menschen haar mogelyk mede eens uit zullen lagchen, als zy met een gerimpeld voorhooft, zonder tander met ingeval len kaaken en gryzen hairen voor den dag zal komen, wanneer zy, om dat ze geene wysheid of deugden bezit, aan niemant zal behaagen; terwyl die verstandige en beminnenswaardige gebogehelde, dien zy thans naguilt, van een ieder, om zyne verdiensten, gezocht zal worden: want het verstand en de deugt worden nooit oud: deeze behoud men tot aan 't graf.

Emilia.

Lieve Kareltje! ik bedanke u, dat gy my dat doet bedenken, - wat is toch die uiterlyke schoonheid? niets, - en 't is wel eene groote zonde en ondankbaarheid voor God van met een gebrekkelyken te spotten.

Och, Mama lief! hoe dikwerf hebt gy my dat mede voorgehouden; en ik hebbe 'er my ook altyd wel voorgewacht wel weetentende dat die God, die meester van alles is een iegelyk gemaakt heeft juist naar zyn welgevallen, - Duizendmaal Vaarwel, lieve Moeder!

LXIX. Brief.
Willem aan zyne Moeder. den 31. *December.*

Vergeef my, lieve Mama! dat ik u in zoo lang niet geschreeven hebbe; maar wat kost ik u mede deelen? Niets dan smartelyke tydingen. - Alles is hier in droefheid. - Myn waarde Weldoener onze dierbaare Heer Grandisson is doodlyk ziek,

Alle vermaak, alle vergenoeging is uit het huis verbannen, - een iegelyk doet niet als schreyën en klagen: de Geneesheeren zelve hebben den moed opgegeeven, en men verwacht niet als den dood. - Ach moest ik hier zyn, om iemant, dien ik zoo bemin, en aan wien ik zoo veele verpligting hebbe te zien sterven! Neen de Hemel zal, hoope ik eene betere uitkomst geeven. - Mevrouw Grandisson is byna ontroostelyk: de tedere Emilia schreit geduurig en bid op haare kniën voor het ziekbed van haaren Vader: Och, het lieve Meisje zal zulk eene droefheid niet uit houden. - Eduard schynt zinnenloos van hartzeer. Ik had zoo eeven een gesprek met hem, dat ik hier u, zoo goed myn angst en benaauwtheid my toelaat, zal melden, - wy kwamen uit het vertrek van den Zieken, want de Geneesheeren hadden stilte aanbevolen. - Hy sloeg de handen als een wanhoopigen in elkander, en wierp zich in eene der naatste kamers op eene stoel.

Eduard.

Ach, William! hoe berouwt my het minste leed, dat ik dien dierbaaren,

dien lieven Vader hebbe aangedaan! - Ja, myn Vriend! alles komt my thans in gedachten. - De geringste blyk van ongehoorzaamheid pynigt my de ziel. - ik kan niet leeven, indien myn Vader sterft. - De herdenkingen van myne wispeltuurigheden zullen my wel haast mede in het graf sleepen, - nooit hadde ik gedacht, dat het berouw zoo zeer aan het hart doet. - Och mogten achtelooze en weerspannige kinders voor een oogenblik gevoelen, wat ik gevoel, zy zouden 'er van schrikken, en nooit hunne ouderen eenige reeden tot droefheid geeven.

Willem.

Maar, lieve Eduard! vertroost u; uwe dierbaare Vader leeft noch; God zal hem u ligt wedergeeven.

Eduard.

Neen, ik verdien die gunst niet; ik verdien niet een Vader te hebben; hy zal ons ontroost worden, om my, om my alleen te straffen.

Willem.

Uw oprecht berouw wischt alle uwe kleine misslagen uit, gy waard nooit eene booswicht: 't geen gy gedaan hebt

was maar onbedachtsaamheid; uw hart is niet kwaad.

Eduard.

Dat is waar William! want het speet my altyd terstond als ik Papa of Mama vertoornt had, maar wat was dat? des anderendaags deed ik al weer kwaad. - En wat baat het of ik geen booswicht ben geweest? Hoor, de allerminste schyn van ongehoorzaamheid tegen een Vader of Moeder is eene verfoeyelyke misdaad. - Heugt u niet meer, hoe ik myne Ouders misleide toen ik met het schuitje van onzen Boer haast waare verdronken geweest? - toen schreidden die goede Ouders over my; was ik die traanen wel waardig? neen, 't waar beter, dat ik toen verdronken waare geweest.

Willem.

Zy hebben u dat alles vergeeven; gy moet dus die droevige herdenkingen uit uwe zinnen verbannen.

Eduard.

Maar of zy het my vergeeven; ik vergeeve het my zelven niet, en God zal 't my misschien ook niet vergeeven.

Willem.

't Geen u een deugtsaam Vader

vergeeft, zal God u ook vergeeven. - Maar, geloof my! ik hebbe hoop, dat Mynheer niet sterven zal van deeze ziekte.

Eduard.

Och mogt gy waarzeggen! Mogt hy noch weder herstellen! hoe zou ik alle myne feilen verbeteren! hoe zou ik hem eeren en dienen! 'k zou zoo goed trachten te worden als Karel: de gelukkige Karel: die thans, om dat hy altyd weldoet, met eene bedaarde droefheid, zonder wroeging, zyn's Vaders dootsnik durst afwachten? terwyl ik geduurig uit schrik het krankbed ontvlugt.

Willem.

't Is waar, dat hy toont veel moed te hebben.

Eduard.

Hy heeft een Vader in den Hemel, die goed op hem is, en die hem kracht geeft om zyne droefheid te verdraagen.

Willem.

Bid ook dien Vader aan, myn Vriend! gy zult die zelfde gunst verkrygen. God verhoort altoos de geenen, die hem oprecht aanroepen.

Eduard.

Welaan ik zal het doen; maar, O myn William wat ben ik benaauwt.

Waarde Mama! ik beklaage den armen Eduard; laas! pynigen de geringe misslagen zoo het hart! wat moet dan een Booswicht niet gevoelen? Ik ben wel blyde, dat ik myn lieven Vader altoos eerbied heb toegedraagen, want anders zou ik nu mede zoo wanhoopig zyn.

Maar, wat zal ik nu zeegen van Kareltje? wat zal ik meest in hem pryzen, zyne schoone kinderliefde, of wel zyne bedaartheid en geduld in zyne bittere droefheid? Hy verlaat byna het ziekbed van zyn Vader niet, en blyft nacht en dag in het vertrek, om hem te helpen oppassen: 't is hy, die aan dien kranken Vader de geneesmiddelen, en andere verkwikkingen toedient. - Als dezelve een weinig sluimert, schynt hy byna geen aadem te durven haalen, uit vrees van hem wakker te zullen maaken, en dan legt hy de handen te saamen en bid stil in zich zelven. - Zyne traanen en zuchten tracht hy te verbergen, voor al voor zyne Mama, die hy dikwerf zelf met eene tedere bezorgtheid vertroost, en opbeurt. - Welk een Zoon! neen, het zou my niet mooglyk weezen, zoo meester over

myne droefheid te zyn. Hy slaapt sedert zes dagen geen uur van de vier-en-twintig. - Och, hoe kan hy dat uithouden? - Myne dierbaare Mama! mogt ik maar half zoo goed, zoo deugtsaam worden als Karel. - Maar ik gaa zien of myn byzyn hem ook aangenaam zyn moge, en dan zal ik op morgen vervolgen.

1 *Jannuary*.

O, wat ben ik gister aangedaan geweest! Ik ging, toen ik met schryven was uitgescheiden, naar de kamer van den Zieken, om, gelyk ik u gezegt hebbe, lieve Mama! myn Vriendje gezelschap te houden. - Ik deed zachtjes de deur open; maar in plaats van Karel, vond ik 'er Mevrouw, en Emilia, beiden neergeknielt voor het bed. - Ik ging weer stil weg, en zocht myn Vriend; ik vond hem nergens, noch in het een, noch in het ander vertrek; niemant wist waar hy was: de Heer Bartlet, Eduard en eenige Heeren waaren in de zaal; maar ik dorst hun niets vraagen. - Och, zeide ik in my zelve, waar is myn lieve Kareltje. - Ik liep den tuin in; ja, daar vond ik hem in het taxis-priëeltje. - Ik naderde

zacht, zonder van hem gehoort te worden; maar, ô Mama lief! hoe verwonderde ik my over dien goeden Zoon. - Hy was nedergeknielt: zyn hoed lag aan zyne zyde op den grond: hy bad: de traanen rolden uit zyde oogen: zyne handen waaren opgeheeven, en zyn gezicht was ten Hemel geslaagen. Ach! had ik zyn geheel gebed mogen hooren; maar ik kwam te laat; en hoorde daarvan alleen het einde, 't welk ik zoo lang ik leeve zal onthouden.

Dus waaren zyne woorden.

> *Bewaar, ô God! myn dierbaaren, myn tederen Vader, en Beschermer*!
> *Geef hem het Leeven! Laat het uwe goedheid behaagen, dat ik u daar voor het myne aanbiede, en dat ik voor myne overige dagen de zyne koope! Hy is de zegen myner Moeder, myner Zuster, myn's Broeders! zyne behoudenis is voor hun zoo veel waard. en de myne niets. Vergeef my, ô God dees bede en verhoor dezelve; doch zoo het U niet moge behaagen; welaan uw wille geschiede! en ik onderwerpe my met gehoorzaamheid aan uwe bevelen*.

Is een Zoon het leeven aan zyne Oude-

ren verschuldigt: myn Vriend Karel offerde hier het zyn aan zyn God, om dat van zyn Vader te behouden. - Hy stond op en schreidde bitterlyk, - 'k Heb hier myn laatsten pligt gedaan (zeide hy) ‘laat my nu in standvastigheid afwachten, al wat God over my beslooten heeft; Hy is onzer aller Meester en bestuurder.’

Ik kost niet langer zwygen, Mama! ik vloog in zyne armen: hy was verwondert my te zien. - God zal u uwen Vader laaten behouden, barst ik uit: 't gebed van zulk een Zoon als gy, zal zegen vinden. Ik hoop het, antwoordde hy. - Maar laat ons den tuin rond wandelen, op dat myne Mama niet zie, dat ik zoo geschreid hebbe, want dat bedroeft haar.

Wy gingen dus noch eenige reizen het middenpad heen en weder, onder het volgende gesprek.

Karel.
Gy hebt dan myn gebed gehoort, William?

Willem.
Neen, ik hoorde daar van alleen maar de laatste woorden, en dat gy

sterven wilt voor uwen Vader, welk een braave kinderliefde, en welk een moed!

Karel.
Ik moet immers eenmaal sterven!

Willem.
Ja, zeker! het sterven is ons aller lot? al wordt men hondert jaaren, het einde moet eens komen.

Karel.
Wel nu wat baat het dan of ik een weinig langer of korter op aarde blyve, waar op my mogelyk noch veele onheilen te wachten staan?

Willem.
Als men dat wel bedenkt, behoort men, niet bang te weezen voor den Dood.

Karel.
Men behoort gewisselyk denzelven met kloekmoedigheid te verwachten, als het eenigste middel om ons van allen leed te bevryden.

Willem.
Maar zy die gelukkig zyn....

Karel.
De gelukkigste heeft toch ook dikwerf droefheid; een volmaakt geluk kan niet zyn dan in den Hemel.

Willem.
Welk eene troost zoude die ver-

standige gedachten voor u zyn, indien gy uwen Vader moest missen!

Karel.

Ja, myn Vriendje, 't zou de eenigste troost zyn; 'er is geene andere voor my, indien ik my den besten der Vaderen ontrooft zie; maar ik hoop noch, goede William! De Hemel zal hem misschien aan ons wedergeeven, ter liefde van myne dierbaare Moeder. Kom laat ons binnen gaan; ik ben reeds te lang van hem afgeweest. Laat ik ten minsten de weinige oogenblikken, die ik hem mogelyk noch hebben zal, niet verzuimen: laat ik hem alle diensten bewyzen, die in myn vermogen zyn, om zyn lyden te verzachten. Laat ik myne Moeder, myn Broeder, myne Zuster vertroosten.

Wy gingen hier op in huis. De Heer Grandisson, omtrent een uur geslaapen hebbende, was wat beter. Hy riep Kareltje met een flaauwe, doch duidelyke stem, zoo ras hy hem hoorde binnen treeden. Myn Vriendje naderde voor het bed, en wierp zich op de kniën: Hy nam zyn 's Vaders hand, en kuste die verscheiden

maalen. Welk eene eerbied, welk eene nederheid, welk eene ongeveinstheid, en droefheid zach ik in zyn gezicht! de traanen roldden hem langs de wangen, en hy zuchtte, dat het my aan het hart ging; ik kan u zyne houding en gelaat niet beschryven, Mama lief: hy scheen een engel te weezen. - Wat belieft myn geëerde Papa? vroeg hy. U myne blydschap en vergenoeging te betoonen, antwoordde de Heer Grandisson, over het getuigenis, dat uwe waarde Moeder van u gegeeven heeft. Welk een geluk voor my, indien ik sterven moet, van aan die Beminde van myn hart een Zoon te mogen nalaaten als gy zyt: gy zult de Beschermer uwer Zuster worden, en de vriend uw's Broeder: De deugtsaamheid van uw hart: uwe strikte gehoorzaamheid, aan alle uwe pligten, en waar door gy my altoos den gelukkigsten der Vaderen hebt gemaakt, strekken my tot borg van dat vooruitzicht. Onderhou geduurig den Vrede met uwen Broeder: hy bemint u. Indien zyne leevendigheid van aard hem een feil doe begaan, dan geef hem uw raad met zachtmoedigheid - Gy schreit! waar toe dienen die snikken? Wist gy niet dat wy eens scheiden

moesten? het leven is ons maar ter leen gegeeven; 't behoort aan God, die het wederneemt, als 't hem behaagt; en is het niet het zelfde, of ik dees dag of morgen, of over veertig Jaaren sterve? zoud gy als dan minder droevig weezen dan nu?

Karel.

Maar, myn lieve Papa, 'k zou dan ligt voor u gestorven zyn.

De Heer Grandisson.

Gy zoud dan liever hebben, Karel! dat ik die droefheid hadde, die gy zelf niet gaarne draagen wilt. Bemint gy my?

Karel.

Och, myn Papa! ik beminne u meer dan my zelve.

De Heer Grandisson.

Neen, myn Lieve! gy bemint u zelve meer dan my, indien gy u zoo droevig maakt over myn sterven. Gy wilt liever dat ik in deeze waereld blyve, daar geene volmaakte vergenoeging is, om my by u te houden: dan my naar eene altyd gelukkige eeuwigheid te zien gaan en my te missen.

Karel.

't Is waar, Papa! maar 'k bid vergeef het my; ik kan niet anders dan wen-

schen om u te behouden; ik kan niet nalaaten te overdenken, hoe ongelukkig ik zyn zal als ik myn Vader verlieze. Ik hebbe uwe wyze lessen zoo nodig: gy zyt de Geleider myner jeucht: gy bewaard my voor dwaalingen.

De Heer Grandisson.

Gy behoud eene deugtsaame Moeder; volg haaren raad en gy zult gelukkig weezen; en 't zal u nooit aan goede geleiders ontbreeken, ïndien gy u den omgang verkiest met luiden van verdiensten: 't zyn deezen die u zullen behoeden voor het afdwaalen van 't pad der deugt, dat gy thans zoo loffelyk betreed.

Ten anderen, myn Zoon! 'er blyft u een Vader over in den Hemel, die u nooit verlaaten zal, zoo lang gy hem eert en dient, - wees des welgemoed, indien ik sterve, en bedenk dat ik u slechts een weinig tyds voor uitgaa, daar gy eens my volgen zult. - Betracht de deugd, gedenk aan uwen Schepper! voldoe aan alle uwe pligten omtrent uwen eevenmensch, en gy zult dat uur, dat laatste oogenblik, dat u weer, by my zal brengen, zonder vrees verwachten. -

Maar 't is genoeg, myne zwakheid verbied my langer te spreeken. - Onderwerp u aan een Opperweezen door wiens wille wy gegeboren worden, en door wiens wille wy sterven.

Myn Vriendje stond op: hy week van 't Ledekant; zonder te kunnen spreeken; zyn hart scheen benaauwt. - Hy viel op een stoel neder, en sloeg de handen te saamen. ‘Myn Vader beveelt, dat ik my onderwerpe aan 't geen de Hemel wil, (zeide hy,) dit treffend bevel is ligt het laatste, dat ik van zyn waarden mond ontfangen zal; wel aan, ik moet, ik zal gehoorzaamen: ik zal myne droefheid te keer gaan, zo veel in myn vermogen is, en met kloekmoedigheid zyn dood afwachten: hy heeft my leeren leeven; 'k zal dan ook van hem leeren sterven, op dat ik, in alles zyne deugden na volgende, waardig moge worden om hem weder te vinden in dien Hemel, daar ik nooit weer van hem zal scheiden.’

De Geneesheer, die sedert zes dagen geduurig in de Kamer van den Heer Grandis-

son is, kwam hier op in met den Heer Bartlet. Hy vond den Zieken veel beter, en gaf ons hoop. De goede Heer Bartlet nam Kareltje tederlyk by de hand, en raadde hem wat rust te neemen, want hy was in geene drie nachten te bed geweest, doch myn Vriendje bad om daar van verschoont te weezen. ‘Ik kan niet slaapen, Mynheer (zeide hy) terwyl myn lieve Vader zoo veel lyd. - Neen ik sluimer voor zyn bed, als hy rust, dat is genoeg. Ten anderen een Vader kan geen beter oppasser hebben dan zyn Zoon. Wie kan hem zoo beminnen; wie is hem zoo veel verpligt als ik; myne hand moet hem bedienen; myn oog moet zien of hy wel zacht en gemakkelyk nederligt; ik zelve moet hem dekken: ik moet zyne dierbaare handen warmen in de myne, als ik voele, dat zy verkouden; 'k moet meer doen, 'k moet zyn laatsten snik, indien hy sterft ontfangen, en dan met traanen hem de laatste kus geeven.’ - De Heer Bartlet nam hem in zyne armen. - Hoe schoon staan voor een Kind die zorgen voor zyne ouderen! sprak hy, - Ik betaal noch

maar een klein gedeelte van myn schuld, Mynheer, hernam Karel. - De Geneesheer verzekerde hem, dat 'er voor als noch geen gevaar was: dat hy een weinig slaapen kon, en dat men hem roepen zou als het nodig waare; doch 't kost niet helpen: Karel zeide, dat hy de weinige uuren, waar in 't hem noch mogt vergunt zyn een *Vader* te hebben, veel te dierbaar achtte, om 'er slechts één van te missen, zoo lang 'er eenige vrees waare voor desselfs leeven.

Welk een Zoon, Lieve Mama! Wat is Eduard by hem te vergelyken? Die gilt zyne droefheid uit, en ontvlugt het ziekbed. Wat is hier by de tedere Emilia? Zy schreit, zy snikt, en wil niet vertroost weezen: altemaal betoonen zy eene groote liefde voor hun Vader; maar de liefde van Karel is met moed, met onderwerping gepaart, - Och, de Hemel laate hem dien Vader behouden, - Vaarwel myne dierbaare Moeder.

LXX. Brief.
Mevrouw D... aan Willem den 19. *Jannuary.*

Met welk een droef heid; met welk eene aandoening verneeme ik uit uwen laatsten brief, de ziekte van uwen edelmoedigen Weldoener.... Maar ik durve noch hoopen met u, myn lieve Willem, ja de Hemel zal een Man van zoo veel deugt en verdiensten, zoo geacht en bemint van al de waereld, wiens voorbeeld men, met recht om zyne voortreffelykheid aan een iegelyk ter navolging aanpryst, in het leeven te rug roepen.

Maar gy, myn Zoon! welk eene schoone gelegenheid doet zich hier op nieuw voor u op om u den dood, zonder verschrikking te leeren aanschouwen! Gy ziet hier met welk eene gerustheid, een Christen, die nooit van zyne pligten afwykt, die God bemint en eerbiedigt, die zyn grootste eer en vergenoeging stelt in het weldoen, zyn sterf-

uur durft verwachten. Gy ziet hier den braaven Heer Grandisson met een vrolyk gemoed het hemelsche leeven booven het aardsche verkiezen: gy ziet hem hier als in de armen van den dood zonder den dood te vreezen. Zulk eene gelaatenheid, zulk eene gerustheid, in het midden van het lyden is alleen den gelukzaligen gegeeven: ja iemant die wel geleeft heeft, en die zich geene misdaaden heeft te verwyten is een vriend van God, en kan dus verlangen om by hem te weezen; hy weet, dat hy van alle waerelds leed en droefheid ontslagen het vriendlyk aanschyn gaat genieten van dien oppersten Weldoener wiens lieveling hy is om dat hy zyne geboden heeft gehoorzaamt: de dood heeft niets verschrikkelyks voor hem; neen de dood zelve schynt op dat oogenblik zyn beste vriend om dat hy hem gaat inleiden in die eeuwigheid, die hem niet dan vreucht en eene volmaakte wellust belooft. Vergelyk nu by zulk een wenschelyk sterven, het sterven van dien elendigen Jongeling die om zyne versoejelyke euveldaaden door de hand zyn's Vaders is afgemaakt. Deeze, een vyand van God zynde, dorst niet sterven; hy was een misdaadiger, die trillen en sid-

deren moest om voor den Troon van zynen rechtvaardigen Rechter te verschynen. Hy zach het aaklig gordyn geöopent van wraak en gramschap; hy zach, als van verre, een altoosduurenden straf! (wie beeft niet?) en dat wel voor een klein genot van verboden vermaaken, die met een koortduurend leeven als een droom voorby gaan. - Als een droom? gewisselyk het langste leeven is niet meer dan een droom, een schaduw die haast verdwynt. Wat zyn hondert jaaren, die naauwlyks één uit duizend bereikt, te rekenen by een nimmer eindigende Eeuwigheid, en wie, die dit bedenkt, zal de hemelsche blydschap dier eindlooze eeuwigheid dan willen op offeren aan losbandige vermaaken, die als den wind heenen vlieden; neen dit kortstondig leeven is der pyne niet waard, myn Zoon, om door het najaagen van ongeoorlofde geneuchten een altoos duurend geluk in de waagschaal te stellen.

Wel-aan, myn Lieve! Laat ons dan onophoudelyk trachten, om wel te doen en deugtsaam te zyn, dan zullen wy eeven gelyk de Heer Grandisson dit onvolmaakte

leeven, 't welk ons maar voor weinigen tyd ter leen is gegeeven, met kloekmoedigheid weder durven aanbieden aan hem wien het alleen toebehoort. In 't kort myn dierbaare Zoon! laat ons wel leeren leeven om wel te kunnen sterven.

Verzuim niet my spoedig bericht te doen wegens den toestand van onzen geliefden Heer Grandisson, en omhels voor my uwen verwondering waardigen Vriend Karel, wiens deugtsaame zorg en tedere pligt-betrachting jegens zynen Vader my traanen van verrukking hebben doen schreijen.

LXXI. Brief.
Willem aan zyne Moeder. den 26 *Jannuary.*

Verheug u, met ons, myne waarde Mama! De Heer Grandisson is thans geheel buiten gevaar, en begint te herstellen. Ik hebbe u sedert eenige dagen niet geschree-

ven in de hoop van u dit te mogen melden. Het klagen en schreijen is nu in blydschap verandert. Niemant dacht hier dien waarden Heer te zullen behouden. Hoe goed is God zulk een deugtsaam en gelieft Vader aan zyne Kinderen weder te geeven! 't Is een zegen als zulke braave menschen lang leeven mogen, om dat zy zoo nuttig zyn op aarde. - Maar hoe zoude het geweest zyn, indien hy gestorven waare: de tyd van myn vertrek naar Holland nadert: zoude ik myn Vriendje in 't midden van zyne droefheid hebben kunnen verlaaten? Och, dat zou myn hart niet hebben kunnen verdraagen; 't is als men droevig is, dunkt my, dat men meest een Vriend wenscht by zich te hebben; ten minsten ik beminde hem meer dan ooit toen hy zoo droevig was, en ik zou zyne traanen hebben willen droogen; ik zou hem hebben willen vertroosten; gewis, ik zou niet van hem hebben kunnen scheiden: neen, ik zou u op myne kniën gebeden hebben, lieve Moeder, om my noch eenigen tyd langer hier te laaten. - Doch 't is nu gelukkiger uitgevallen, en ik zal nu in gerustheid weer naar huis keeren, naar u, myne lieve Mama!

die ik verlange te omhelzen, naar myne waarde Annette. - Maar hoe ras zal het jaar verloopen zyn, dat ik van uw afscheidde, en hoe kunnen de menschen zich over de langheid van den tyd beklagen, als men wel overweegt hoe spoedig dezelve voortvliegt? Ja; maar dat is om dat men dien niet wel gebruikt. - Geheel anders is het hier in dit gezegent huis; nuttige bezigheden, geduurige oeffeningen, onschuldige vermaaken, leerzaame redeneeringen; doen hier den tyd altoos te kort zyn: en hoe gelukkig maakt men zich door dat alles? Gewis, 'er is geen elendiger mensch, als iemant, die zich gewent tot ledigheid. - Ik hebbe van Kareltje geleert myne uuren te verdeelen, en zoo zal ik, als het u behaagt, Mama, ook doen, als ik weer by u zal weezen. - Ik zal nu niet meer droevig zyn, gelyk voorheen, als ik zonder gezelschap moet zyn; ik zal nu zoo niet meer wenschen, den kleinen Du Lis, of eenigen andren Speelgenoot by my te hebben; 'k zal voor u leezen, als wy alleen zyn; 'k zal my in de tekenkunst oeffenen; ik zal my vermaaken in de werken der Natuur te beschouwen met de vergroot glazen,

die de Heer Grandisson my gegeeven heeft; 'k zal my verder bezig houden met de Wiskunde, waarin ik zulke schoone lessen hebbe gekregen: ja, die kunst alleen, zoo fraai, zoo vermaakelyk, zou genoeg zyn om den tyd door te brengen. - Nooit zal ik vergeeten, het geen myn Vriendje onlangs tegen zyn Broeder zeide: ‘gy wenscht gestaag naar gezelschap, lieve Eduard, (sprak hy) maar geloof my, dit zal u tot een slaaf van uw zelven maaken: indien gy al te veel het vermaak wilt zoeken, zal het vermaak u wel haast beginnen te verveelen: 't zal zyn, by voorbeeld als een zoete drank, die met een haatelyk bitter vermengt is, en dien gy eevenwel niet zoud kunnen missen, als gy 'er eens aan gewent zyt Hy, die altyd het gezelschap naloopt, kan zyn eigen zelf in eenzaamheid niet meer verdraagen: eene geduurige verkeering is eene geduurige ledigheid: De saamenleeving is aangenaam in de waereld; maar zy moet verpoost worden door eenzaame uuren en nutte bezichheden, om altoos aangenaam te blyven. - Vooral voogt het niet in onze jaaren eene dagelyksche gewoonte van de

verkeeringen te maaken; de dagen onzer jeucht zyn dierbaar, en wy zouden kwalyk doen die te verzuimen, want het zyn deeze, die geschikt zyn om ons wys en verstandig te maaken. - Indien wy nu veel trachten naar uitgaan, of bezoeken te ontfangen, zullen wy niet alleen ongelukkig voor ons zelven worden; maar wy zullen daar en boven Weetnieten blyven, die nooit eene verstandige saamenleeving waardig zullen zyn; en wier byzyn niet gezocht zal worden, dan door dwaazen gelyk wy zelf weezen zullen. - Wy moeten dan die drift naar geduurige gezelschappen, die ons, zonder dat wy 't merken zouden, van den goeden weg af zouden brengen, in ons tegengaan, en ons veel bezig houden met goede boeken te leezen, als reisbeschryvingen, historiën, zedekunde en dergelyken, om met eèn iegelyk te kunnen mee spreeken, hier door zullen wy niet alleen, als wy ouder zyn, ons verstandige vriendschappen verkrygen; maar wy zullen ook leeren met ons zelven alleen te kunnen weezen, zonder ons by gebrek van gezelschap te verveelen: wy zullen

leeren een goed boek booven eene kwaade redeneering te verkiezen, en dit is het middel om altoos gelukkig te zyn'.

En dit is ook het geene ik in acht zal neemen, Moeder lief! op dat ik, in de gehoorzaamheid aan uwe wyze lessen, my den naam myn's overleden Vaders waardig maake, en teffens de eer van te zyn

uw eerbiedige Zoon.

LXXII. Brief.
den 13 *February*.

Mynheer Grandisson is nu weder geheel gezond, Mama; wy hebben allen dees morgen met hem ter Kerk geweest om den Hemel te danken voor zyne herstelling. - Kareltje, zeer zwaare pyn in het hooft hebbende, raade hem zyn Vader zelve van 't huis te blyven; doch dat maakte hem zeer bedroeft; want hy slaat nooit gaarne de Godsdienst oeffening over, welke hy zyn duursten pligt noemt. 'Ik moet u gehoorzaamen Papa, in al wat gy my beveelt (zeide

hy) maar ik bidde staa my toe om aan God in het openbaar myne dankbaarheid te toonen, nu Hy my weder vergunt met u te mogen uitgaan'. Waarop de Heer Grandisson hem tederlyk in de armen nam, en het hem toestond. Ik zag de traanen in de oogen van dien gelukkigen Vader om het bezit van zulk een deugtsaamen Zoon.

Toen wy weer t'huis gekomen waaren, hadden wy 't volgende gesprek, 't welk ik, eeven als al de anderen, nooit vergeeten zal.

Karel.
Welk een zegen van God, myn waarde Broeder en Zuster, dat wy onzen dierbaaren Vader weder ter Kerk hebben mogen geleiden.

Emilia.
Ja; ik zou my nooit getroost hebben, indien Papa gestorven waare.

Eduard.
Och, laat ons het gevaar, waar in hy geweest, is nooit weder herdenken!

Karel.
Waarom, lieve Eduard! 't is goed hier somtyds aan te gedenken; dit zal ons des te dankbaarer voor God maaken, en ons

altoos doen bezeffen, welk een schat braave ouders voor kinderen zyn.

Emilia.

En daar door zullen wy ook Papa en Mama des te meer waardeeren en liefhebben: Wy zullen des te gehoorzaamer en deugtsaamer worden, om te verdienen van hun lang te behouden. - Maar waarom is een zoo lofwaardig Man niet altyd gezond? Waarom zyn 'er toch ziekten in de waereld?

Willem.

Ja, daar hebbe ik ook al dikwerf over gedacht.

Karel.

Indien 'er geene ziekten waaren, zouden wy niet weeten hoe dierbaar de gezontheid is: ten anderen de beste en deugtsaamste mensch zou, als hy nooit ziekten of tegenheden had, het leeven op aarde zoo lief hebben, dat hy geduurig wenschen zoude om nooit te sterven, en daarom heeft God wysselyk de ziekten en ongeneuchten ingericht, om ons daar door te leeren, dat wy niet recht gelukkig kunnen weezen dan in den Hemel, alwaar geene droefheden noch kwaalen zyn zullen. Daarom is ook de ouderdom dikwerf met vee-

le gebreken verzelt, op dat men zyn hart zonder leetweezen van de waereldzou kunnen aftrekken.

Emilia.

't Is alles waar, Karel! maar my dunkt de dood is zoo verschrikkelyk.

Karel.

Dit komt ons zoo voor, om dat wy 'er ons geen recht denkbeeld van maaken; maar gy hebt gezien, met hoe veel gerustheid Papa dezelve dorst verwagten. - Ach, laat ons maar altyd weldoen, en dan zullen wy eeven als hy, door het vertrouwen op de gunst van den Schepper, aan wien het toebehoort onbevreest het sterfuur te gemoed zien.

Eduart.

Maar, Karel! zoude men dan niet mogen wenschen om lang te leeven?

Karel.

Een lang leeven wordt voor een zegen gehouden, en daar na te wenschen is een ieder ingeschaapen.

Emilia.

En waarom toch?

Karel.

Om dat wy anders onzen welstand ongevoelig zouden verzuimen: wy

zouden ons dagelyks aan gevaaren en zwaarigheden blootstellen, zonder eenige zorg voor ons zelven noch voor anderen te draagen, en dan zou de waereld wel haast geheel uitgestorven zyn. - Wy mogen dus dunkt my wel wenschen naar een lang leeven, mits dat wy het besteden in God te dienen, en onze Naasten tot nut te weezen, en dat wy daaglyks bedenken, dat wy het toch eenmaal moeten verlaaten, zonder te weeten hoe, en op wat tyd, dat niemant den dood kan ontvlugten, dewyl het den Koning zoo wel als den Onderdaan *gezet is éénmaal te sterven*.

Gewis, ik voor my, zal my dit geduurig herinneren ik zal teffens my onophoudelyk voorstellen, dat, dat leeven hoe lang 't ook zyn mooge eeven is als een bloem, die niet eer op haar schoonste is, of zy begint reets te verwelken om wel haast af te vallen.

Duizendmaal Vaarwel, myne goede Mama.

LXXIII. Brief.
Willem aan zyne Moeder. Maandag den 20 *February.*

Op aanstaande donderdag in myne terug reize vastgestelt, Mama lief, en dus zal dees myn laatsten zyn. Ik hadde gehoopt eerst den verjaardag van Emilia, die over acht dagen is, te helpen vieren, doch dewyl een Vriend van den Heer Grandisson, een reis naar Holland zal doen, vinden Mynheer en Mevrouw raadzaam, dat ik in desselfs gezelschap gaa; en zeker, dit is eene aangenaame gelegenheid. De Heer Grandisson zou my anders door den getrouwen Harry hebben doen t'huis vergezellen.

Maar hoe komt het Mamaatje dat ik zoo droefgeestig ben? 't Schynt, dat ik dit huis met leetweezen verlaate, en dat, daar ik naar myne goede Mama zal gaan, myne Mama, die my de liefste op aarde is: ja zeker! Ik beminne Mynheer en Mevrouw Grandisson als myne verpligtende weldoe-

ners; ik bemin myn Vriendje als my zelve; maar ik beminne u als myne Moeder, dat is te zeggen boven al. Ik weet niet wel wat ik gevoel: ik wilde gaarne vertrekken: en ik wenschte wel hier te blyven. Als ik met Kareltje ben, doe ik niet als schryën; ik vat hem de hand, ik druk die tegen myn hart, en dan roep ik uit: *Ach, myn Vriend! mogt ik altoos by u zyn*, dan worden zyne oogen mede vol traanen, en hy tracht my te troosten met de belofte, dat hy my in Holland zal komen bezoeken; dat wy intusschen aan elkander schryven zullen. - 't is gewis, dat my het scheiden van hem het meest bedroeft: waar zal ik zulk een deugtsaam, zulk een verstandig zulk een edelmoedig Vriend weder vinden? Och, Mama 'er is zulk een jongheer niet meer in de waereld, geloof ik. 'k Heb dikwyls gehoort dat de vriendschap zoo schoon, zoo wenschelyk is: ik ondervind dit thans; maar ik hebbe ook teffens geleert dat dezelve gegrond moet zyn op deugt, wysheid, en goede zeden. Hoe eensgezint was ik altyd met Karel! onze oeffeningen, onze bezigheden, onze

uitspanningen alles was vol vergenoeging: och hoe droevig zal ons afscheid weezen. - Ik hoor hem boven komen; ik zal zoo lang de pen neerleggen. -

Zie hier, Mama waarom de beminnelyke Kareltje by my kwam. Hy trad binnen, en hield zich of hy zeer vrolyk was; maar my dacht de traanen waaren in zyne oogen. - Gy schryft, William! zeide hy ik wil u niet stooren. - Neen, antwoordde ik, gaa niet heen; ik hebbe geene geheimen voor u, hy wandelde verscheiden maalen door de kamer en scheen ontdaan. - Eindelyk vatte hy my vriendelyk de hand, en hy deed my verscheiden vraagen: of ik hem wel dikwyls schryven zou; of ik altoos zyn vriend zou blyven, en aan hem denken; of 't my geen vermaak zou doen, dat hy my in Holland zoude komen bezoeken; en toen ik hem verzekert had, dat dit een groote troost voor my zoude zyn in zyn afweezen, omhelsde hy my, eeven of hy afscheid van my nam, zeggende ‘nu ben ik vergenoegt! Leef altyd gelukkig, en bemin uwen Grandisson, die nooit een vriend zal vinden, die hy

meerder zal achten dan u; vervolg uwen brief en kom beneden als gy gedaan hebt.’ Ik wilde hem antwoord geeven; maar hy gaf my den tyd niet, en spoeide de trappen af. - Dit was het niet al; hoe groot was myne verwondering, wanneer ik onder myne papieren een fraaje gouden snuifdoos vond, met zyn beeltenis, 't welk hem zoo wel gelykt, dat ik er van schrikte. Ik had hem dezelve niet zien neerleggen. - Doch er leid my iets op het hart. - Ik gaa schielyk naar beneden om hem te bedanken. - Wie weet of ik hem wel weerzie voor myn vertrek, want ik zach, dat hy in 't heengaan zyn neusdoek uithaalde en zyne oogen afdroogde.

Maandag avond.

Ja Mama lief! 'k had wel gegist! 't was de afscheids omhelzing, die myn waarde Grandisson my kwam doen, - ik ging beneden; ik vond 'er Mynheer en Mevrouw, Eduard en Emilia, maar Karel was 'er niet. De Heer Grandisson bood my een glaasje sek, en Mevrouw vroeg my hoe my het beeltenis van Karel beviel? Ik kuste haar

eerbiedig de hand, en zeide dat ik het fraai vond, dat ik 'er wel dankbaar voor was. - Wel nu! hernam zy, gy neemt dus Kareltje met u naar Holland, en dit hoop ik zal u vertroosten. Ja, myne beminnelyke weldoenster, antwoordde ik; maar die Kareltje, dien ik met my neeme, zal niet tot my spreeken; ik zal 'er zoo veele wysheid zoo veele deugt niet van leeren als van uw waarden Zoon zelve. Ik kon niet nalaaten te schryen. Uwe tederheid voor hem doet my aan Willem zeide zy, maar stel u gerust! gy zult uw Vriend eer in Holland zien, dan gy ligt denkt, en dan zal ik uwe Mama verzoeken, dat zy u toestaa hem weder hier te verzellen: uwer beider vriendschap is te schoon, te oprecht, om niet aangekweekt te worden, en ik ben bly, dat myn Zoon zich zulk een braaf Vriend heeft uitgekozen. Ik boog my: ik kon geen woord spreeken. Die schikking behaagt u ongetwyffelt sprak de Heer Grandisson, my vriendelyk de hand drukkende, weläan laat dan een jong Heer, zoo verstandig zoo redelyk als gy, moeds genoeg hebben om zich te kunnen schikken naar de lotgevallen der waereld: zie daar een afscheids-brief van uwen

Vriend. Hy heeft u willen doen zien, dat men door 't schryven zoo wel zyn hart kan doen spreeken als door woorden. Ik nam den brief, al beevende aan; zal ik dan myn Vriend niet weer zien, Mynheer! barste ik uit. Hy is zoo eeven voor eenige dagen vertrokken naar zyn Oom en Tante L.... antwoordde de Heer Grandisson, om dat hy vreesde, dat u en hem beiden uw vertrek te veel zou aandoen. Ik was ontstelt Mama. - Men deed al wat men kon om my te vervrolyken. - De Heer Grandisson liet een koffertje brengen. - Hy opende het, - zie daar Willem, zeide hy, eenige *Mathématische Instrumenten*, die ik hoope dat u aangenaam zullen weezen: uwe schoone leerzaamheid verdient dezelve, Gy kunt met zulke bezigheid onderwyl het afzyn van uw Vriend verzachten, tot hy by u in Holland zal zyn om zich weer met u daar in te oeffenen. - Ik was aangedaan over zoo veele goedheid Mama; want ik vond in het koffer, niet alleen veele Werktuigen van groote waarde; maar buiten dien een goed aantal boeken over de beginssels der Starrekunde en andere Wetenschap-

pen, die den mensch eer aandoen. - ô wat zal ik nu voor u leezen! - Wat is uw Wimpje ryk! Mogt hy zyn voortreffelyken Vriend maar met zich hebben; - zyn Vriend en zyne Moeder! dat waar al te gelukkig!

Ik las zyn brief, zoo ras ik alleen was, en zende u den zelven hier nevens, met verzoek van dien wel voor my te bewaaren tot ik t'huis zal zyn.

Vaarwel! vaarwel, myne lieve Mama! zult gy my vergeeven, dat ik zoo bedroeft kan weezen om het scheiden van een Vriend, daar ik eene Moeder, zoo dierbaar, zoo bemint in myne armen gaa drukken? ja, gy zult my verschoonen want die Vriend is een *Karel Grandisson*, uit wiens loffelyk voorbeeld ik zoo veele deugt zoo veele wysheid hebbe geleert te verkrygen, dat ik my altoos hoop waardig te maaken van te zyn

uw eerbiedige en gehoorzaame Zoon.

WILLEM D....

LXXIV. Brief.
De jonge Heer Grandisson aan den jongen Heer D....

Het afscheid neemen van iemant, dien men bemint, is dunkt my iets smartelyks. - Wy mogen zoo veel wy kunnen op aarde ons verdriet ontwyken. - 'k Hebbe daarom myn Vader gebeden my toe te staan om de weinige dagen, die gy noch hier zult zyn, ten Huize van Oom en Tante L.... te gaan doorbrengen. - Die dagen scheenen my dagen van ongeneuchte. - ik zach u geduurig zuchten, en ik zelf was niet vrolyk genoeg om u te vertroosten. - Het byzyn was geen byzyn meer, om dat wy te veel dachten aan het afweezen. - Denk evenwel niet, dat ik u verlaat met vermaak; ik hebbe my zelf moeten dwingen om dien moed te toonen, - Wel-aan, laat ons nu ook dien zelfden moed te baat neemen, om ons te onderwerpen, aan de noodzaakelykheid, die u weer tot eene tedere Moeder roept. - By een te komen, weder te scheiden, is het lot der waereld: het zou ons schand aandoen, indien wy ons niet aan dit lot

wisten te onderwerpen: dit eischt van ons de rede. - Wy kunnen elkander schryven: wy kunnen onze oprechte vriendschap door die briefwisseling onderhouden, en dit zal teffens ons tot nut strekken, want wy zullen daar door leeren verstandige brieven te schryven, 't welk eene kunst is, die nooit een jong Heer of Juffer behoorde te verzuimen. - En hoe gelukkig zyn wy, in vergelyking van hun, die een Vriend een Bloetverwant, ja een Vader, naar een onbekent gewest zien vertrekken, zonder ooit tyding van hem te kunen krygen; zonder te weeten waar hy heen zal zwerven. - Laat ons dan ons zelven troosten! Gy gaat in de armen eener Moeder, die gy zoo wel eerbiedigt en bemint: ik blyve by Ouders, die my dierbaar zyn, en gy draagt myne genegenheid en achting mede, gelyk ik durf hoopen de uwe te behouden.

Vaar dan wel, myn teder Vriend! myn waarde William! en laat myn beeltenis, waar mede ik de eer hebbe gehad u stilzwygend te mogen verrasschen, u dikwerf doen denken aan

uwen altoos dienstvaardigen en getrouwen
KAREL GRANDISSON.

EINDE.

Nabericht.

De jonge Heer D.... vertrok, op den bestemden Dag, weder naar Holland, na een teder afscheid te hebben genomen van Mynheer, en Mevrouw Grandisson, van Eduard en Emilia en van den Heer Bartlet. Hy vergat niet, aan Eduard zyne hartgrondige groetenis aan zyn waarden Vriend Karel aan te bevelen.

Zyne reis was voorspoedig, en hy werdt met de allervriendelykste tekens van liefde door zyne Moeder ontfangen, De kleine Annette vloog hem om den hals, en was blyde haaren Broeder weer by zich te hebben.

Er werdt eene verstandige briefwisseling onderhouden tusschen hem en den jongen Heer Grandisson, niet alleen tot onderhouding hunner schoone vriendschap; maar teffens zeer geschikt tot oeffening van den geest en ter verkryging van eene goede en onbedwongen schryfwyze, eene kundigheid, die een jong Heer en jonge Juffer altoos

eene byzondere eer aan doet, en waar toe men nooit de gelegenheid behoorde te verzuimen.

De jonge Karel ging niet naar Holland, zoo als belooft was; want hy had reeds in het volgende jaar het genoegen zyn Vriendje voor alt os naby hem te zien, dewyl Mevrouw D.... die eene Engelsche Dame van geboorte was, verkoos om in Londen haare woonplaats te vestigen.

Hy werdt eerlang gestelt in het Ampt, 't welk hy zich door zyne schoone hoedanigheden verkregen had. - Hy ontweek altoos alle verleidingen en kwaad gezelschap, en dwaalde nooit af van de loffelyke loopbaan, die hy zich had uitgekozen: zyne weldaadigheid, zyne deugt, zyne minzaame zachtaardigheid, verwierven hem elks achting en genegenheid, en maakte hem den Lieveling zyner Bloedverwanten. - Hy trouwde naa verloop van eenige jaaren een Juffrouw van groot aanzien, die, schoon ongemeen beminnelyk, minder uit muntte in schoonheid, dan in deugt, in wysheid en fraaye verdiensten: 't welk alles aan Karel vry meerder behaagde dan de kortduurende

vergangelyke aantrekkelykheden van uiterlyke schoonheid. Karel had gelyk; hy ondervond dat er geen gelukkiger lot op aarde is, dan dat, 't welk op de deugt en op 't weldoen gegrondvest is.

Eduard gedroeg zich zeer lofwaardig, en muntte uit in den krygsdienst, waar in hy reeds door verscheiden bewyzen van groothartigheid en moed eene hooge bevordering heeft verworven.

Emilia, de beminnelyke, de zachtaardige Emilia, altyd een voorbeeld van die zedigheid en deugt, die het schoonste çieraad eener Juffer uitmaaken, werdt om haare schoone hoedanigheden reeds vroeg door veele minnaars aangezocht; doch geene hoe hoog van rang, hoe ryk in middelen, hoe schoon van gedaante, als zynde zulks alleen niet bekwaam, om het Huwelyk gelukkig te maaken behaagden haar; zy begeerde tot haar Echtgenoot een man van deugt en verstand en goede zeden: het was de vriend en navolger van haaren lofwaardigen Broeder, Willem D...., die 't geluk had haar hart te winnen, en die, na zich door een voortreffelyk gedrag een zeer luisterryken

leevensstand te hebben verkregen haar ten vollen gelukkig maakte, terwyl het aan Karel een byzonder genoegen gaf, zyn vriend zyn Broeder te mogen noemen. Annette is tot heden ongehuwt, en leeft met haare schoonzuster in de allertederste verbintenis.

In 't kort onze beminnenswaardige jonge Heeren en Juffers maaken het genoegen, de troost, den zegen en blydschap uit van alle hunne nabestaanden.

Mogten deeze voorbeelden aan de Nederlandsche jeucht een voetspoor baanen, en dezelve leeren altoos gehoorzaam en deugtsaam te weezen, om zich de gunst des Hemels waardig te maaken, en dus zich ook met een duurzaam en wenschelyk geluk gezegent te zien, altoos bedenkende, dat het tydelyk, zoo wel als 't eeuwig welzyn, alleen gevestigt is op eene onwankelbaare pligtbetrachting.